

Gubcsi Lajos

ISTENTELENÜL

I. Első (Nagy) Átkos után

II. Menj-hely

III. Kiskúniában

IV. Utóirat

*Igazán listelettel
Gubcsi*

**Kiadja a GL-4 Kft.
Budapest, 2002**

A Földön több mint hatmilliárd isten él.
Hatmilliárd isten elég sok.

*Hála mindenkinek, aki nekem áldozta erejét, türelmét.
Szeretetét, szívét, bizalmát. Mindenkori jövőmet.*

A címlapon Asszonyi Tamás szobrászművész kisplasztikája látható.

Köszönet a fotókért Gink Károlynak, Harmati Jánosnak, Kaiser Ottónak, Keleti Évának,
Kunkovács Lászlónak, Olasz Ferencnek, Stalter Györgynek, Szabóky Zsoltnak, Varga Zsoltnak.

Külön köszönöm a könyv számára készített grafikákat festőművész öcsémnek, Gubcsi Attilának.

GUBCSI LAJOS: ISTENTELENÜL

Kiadja a GL-4 Kft.
Budapest, 2002

© ***Dr. Gubcsi Lajos***

Szerkesztő: Gubcsi Anikó

Tördelő szerkesztő: Csépe László

Készült a Gyomai Kner Nyomda Rt.-ben,
a nyomda alapításának 119. esztendejében
Felelős vezető: Papp Lajos vezérigazgató
Tel.: 66/386-211
<http://www.lang.hu/gykner.nyomda>
E-mail: gykner@lang.hu
E-mail: knergyoma@bekes.hungary.net

ISBN 963 00 7009 X

I. Első (Nagy) Átkos után

“...olyan gyerekeink születnek, akik szeme akkor kezd vakítóan fényesedni, ha megtörni készül a fényt az ellen.”

(5. oldal)

Istentelenül

Zord ez így, s minden kies, vigasztalan
Imánk nem segít, Isten is haszontalan
Ülünk leendő hullánkon hűen, komolyan
S jövőfutó lábunk láncban, mily álhatatlan

Jég ez így, sok üstökös halt meg a nyáron
Csillagszülte világban szó dermed a számon
Az Úr bambán hunyorgat, arcán ránc, unalom
Leesik ő is, kőzetként, szétterül a vén világban

Uram, hagyd meg nekünk szabadon erőnket
Ne adj, ne vegyél el, ne rázzad serpenyőnket
Életünk a miénk, halálunkra ne szórj ígéretet
Túlvilágod ismeretlen, ne tenyészd hívőidet

Ne ígérj imákat, bennük békét a halálban
Engedj itt békülni, ha cserben hagysz harcunkban
A kurta földi lét csak, mit itt tartok karomban
S mi éltet kaptam anyámtól, hűen tovább adtam

Így vagyok jó fiú, s nem a Tiéd, te ismeretlen
Csak ki engem imád, az áll hűen itt mellettem
Miénk az érdem, hogy bátran élünk, szertelen
Mi alkotunk Téged, játékként e földi jókedvben

Mi szüljük gyermekünk, s szemünket ő zárja le
Hozzád vesztes fordul, kinek nem maradt kedvese
Nélküled szállunk a sírba, porunkat szél repítse
Virágszirom leszünk, oxigén, földünk szerelmese

Én hiszek, hiszek egy végtelenben, ami én vagyok
Hiszek a természetben, melynek ölén a nőm ragyog
Hiszek a munkában, a két kézben, a túlvilág gagyog
Hiszek az észben, s lelkemben örök lét áldja a Napot

Bennük, kikben mindig ugyanaz maradok
Véremben vágózó vadszabad magyarok

Egy szó

Sortűz, zászló, kard, a bitóra akasztó
Szem, szív, a kéz éle, a fellángoló szó
Hamu, por, vagymuk, isa szümünkkel; ezrednyi év
Álmok, szivárvány, az ég három színünkben ég
És a hazugság kacsázó testéről a rongyot letépjük még

Ezeregy évszaka meséi

Véresek. Szépek. Hősiesek és esendők, elesettek és rendíthetetlenül magyarok.

1001 év...   Augsburg...   1956...

955-ben vérbe gázolták a páncélos német lovagok a vakmerő, mindig győztes kalandozókat, lemészárolták vezéreiket, minden vitézüket, vérbe fagyva cipelték haza, *kelet* felé a döbbenetes hírt a kétszeresen megalázott túlélők.

1956-ban az orosz páncélosok betonba tiporták a vakmerő, mindig győztes magyar szabadságharcosokat, lemészároltatták Nagy szimbólumukat, katonai és eszmei vezetőiket, az utolsó modern barikádok utolsó hősei vérbe fagyva cipelték új hazájukba, *nyugat* felé a hihetetlen hírt: megint megfojtották legbensőbb magyarság-érzésünket. A szabadságunkat.

1001 év ez, éppen annyi, mint a mesében átregélt áloméjszakák. Ezeregy év véres meséi. Augsburg és a Korvin-köz között nem történt semmi különös. Kelet felé haza. Nyugat felé haza. Páncélosok mindenütt – szemben a kitárt mellkassal, a vágózó szívvel, a behunytan álmodozó szemmel, a könnyű lóval, a karral és a karddal. Meztelen akarattal.

Szemben a hömpölygő többséggel. Az utolsó csepp vérig, Petőfi utolsó fohászáig a vére áztatta földön, Nagy Imre falfehér arcáig, Hunyadi László, Zrínyi és Frangepán lehulló fejéig, II. Lajos fuldoklásáig és Dózsa prédává sült testéig, a vértanúk büszke fejtartásáig az aradi bitón, Mátyás, Nagy Lajos, III. Béla és Szent László hatalmasra nőtt országáig, a hazát felégető tatár és török hordákig, az akárhányszor lerombolt várakig – tatárok, törökök után az osztrákok kedvenc szórakozásáig –, Koppány pogány véréig, vak hercegek és Árpád-házi üldözöttek bujdosásáig az idegen trónbitorlók elől.

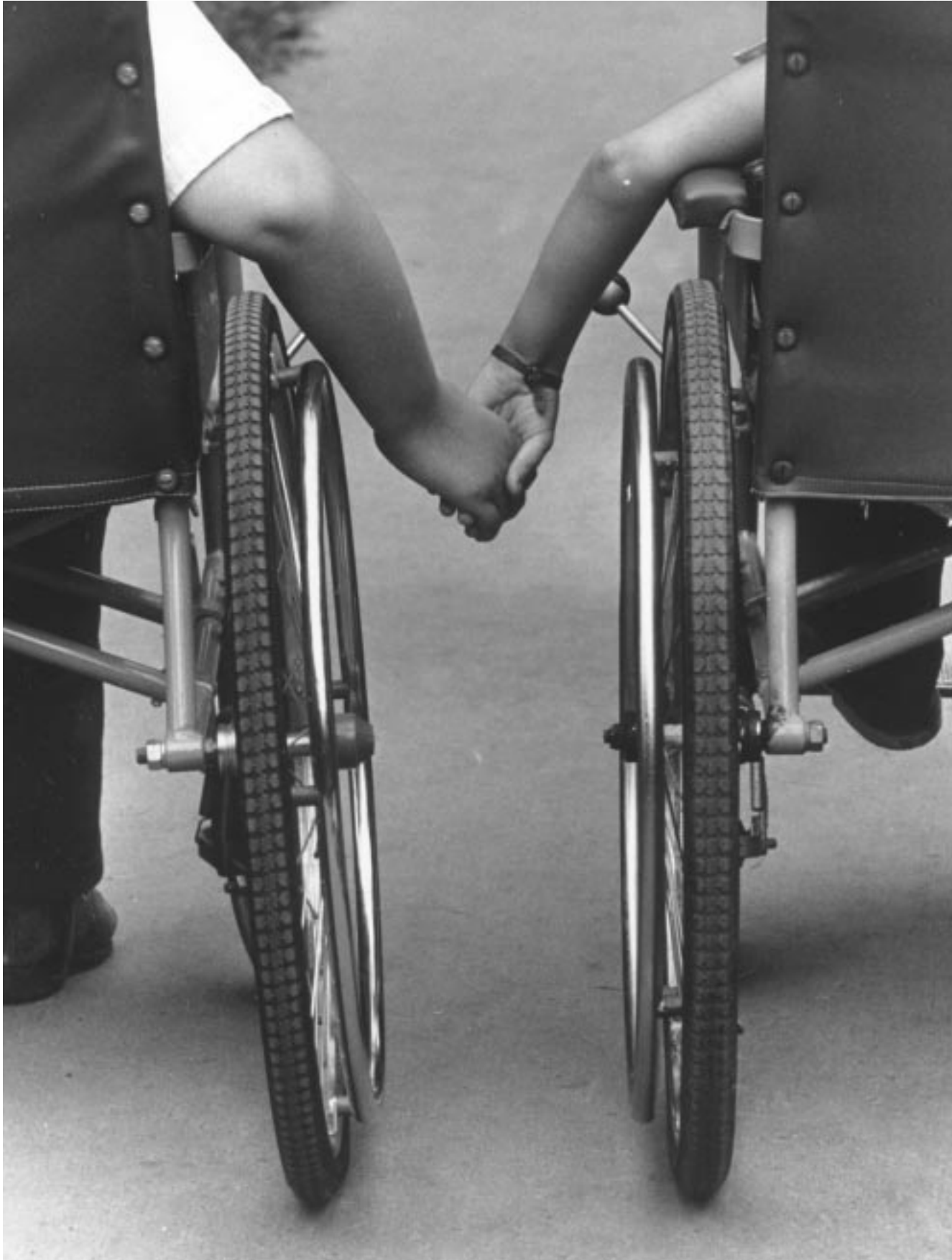
A korona bujdosásáig. A szentség és az állam bujdosik, hurcolják, lopkodják, kufárkodnak vele – de mindig előjön, a föld alól is. Elpusztíthatatlan. Igaz persze, sem Augsburgban, sem 56-ban nem volt koronánk. Akkor talán elpusztult volna még az is.

Hallom végighujjogni kiáltásainkat Európa nagy részén, s hallom a barikád-hörgéseket, amelyeket Európa nagy része nem akart meghallani 1001 évvel később. Lehel kürtje után itt benzines palackok voltak hivatva kifejezni a vakmerő bátor magyar jellemet. Ugyanazzal a végeredménnyel mindkét esetben.

Hallom a hajrát ezer évvel később is, és tudom, hogy el kellett mennünk a német mezőre, el kellett esnünk, ki kellett véreznünk, mert az nem lehet! – nem lehetett! –, hogy velünk nem történik valami nagyon fontos. A mi áhítozásunk, a mi álmunk, a mi vágyásunk a nagyra és hatalmasra – mind-mind mesés. Nem is látjuk a vért – a miénk, nem számít amúgyse! –, nem halljuk már a tegnapi árvajajt, a sírások könnyeiben a nevetés könnye fénylik, egyformán szép mindkettő, s ha néha folyónyi vér és veríték hull rólunk a földre: se baj, anyaföld lett termékenyebb, csak hát tán a másé?; nézzék meg egyszer Hunyadi László, Zrínyi Péter fejívét az utolsó előtti pillanatban, s láthatják, mártírjaink gyönyörű hősök, magasztos, magasban hordott tudattal a hazájukról, s fölényes vállrándítással a pusztító önkény iránt.

Mindig megvetettük a brutális fölényt. A Lech-patak mentén. A Csele-patak medrében. Búvár Kundal. A Lajtán átugratva. A Dunába lövettetve.

Hiszen tudtuk előre, az augsburgi megsemmisüléstől kezdve: olyan gyerekeink születnek, akik szeme akkor kezd vakítóan fényesedni, ha megtörni készül a fényt az ellen.

Lent és fent

Barlangban bús lesz az igaz
Vakondnak nem kell a vigasz
Az élet halálra való
Pusztul, mi csak nekem jó

Elmentél te is, szép élet
Vakok helyeden a fények
Űr tátong, leránt magához
Jövöm lám bátran kiátkoz

Báj, kellem, duzzadó küllem
Áradó szív, másoknak menhely –
S most helyén kiszikkadt álom
Lelkem rongyokban találok

Letört gally, porban üledék
Gyávának rablánc a menedék
S ha hős keres hívó szóval
Harcba szállok, koporsóm van

Hujjé, ragyogj fel szép napom
Lásd a fátylat hűs arcomon
Hirdesd a fényt és erejét
A sírok földjének melegét

Válassz magadnak hű társat
Jaj helyén jövőt, s kiáltsad
Nem porból lettél, nem vagy az!
Nyissa Anya-szív hantodat!

Ha majd újra észlezt a Nap
Világgá küldöd titkodat
Ezerszer születesz és élsz még
Érted forog a mindenség

Felébredszt, viszed az álmod
Szétszaggatsz nyugót és jármot
Járod a tiéd, úttalan
Mert a glóbusz általad van

Megszületsz mégegyszer, még, még
Tudod, minden a tiéd rég
Rád várt a világ nagy teste
Ajkadat mellébe temette

Mert bűnhódtél, méltósággal
Elporladtál a halállal
Most teljesül minden vágyad
Áhítattól izzik ágyad

Átkarol a hamvas világ
Széttárt lelke újra megáld
Ember leszel, gyötrés nélkül
A kegyetlen hozzád szépül

Rólad szólnak az új imák
A csecsemők s az édesanyák
Té áldod meg a kenyeret
Tőled kérik a kegyelmet

Visszaadom, lám, mindened
Hálából a szeretetemet
Imádtál, bár porban voltál
Égig érő forráság vár

Sejtem már

Az aszfalt nem, csak a keménysége
Legázolt szuroknak nincsen fénye

Menhely-jaj nem, csak a részvét érte
Bukott angyal, égbe hulljon vére

Kurtizán sem, csakis a küzdelme
Árok, part nélkül, nincs más szerelme

A strici nem, csak ha vasra verik
Edzett rabok hátul kerülgetik

És rendőr sem, csak ha nem jár bottal
Hóhér, lassan a birodalmaddal

Bukásom nem, csak a tanulsága
Ha hited van, annak nincsen ára

Törvény sem kell, csak ha már símogat
Ne törje szét önkény a csontomat

Ima s pap se, megtartom sorsomat
Sámán dalol értem a fák alatt

Szeretet se, kéreg ül szívemben
Vérző szív már engem ne sebezzen

Zsarnok sosem, csak ha már megbukott
Jeanne d'Arc-tűzben égve is vágatok

Félelem nem, csak hűség s kedvesem
Tűzben a szűz, Isten ég el épen

Nem nem lesz több, az örök is véges
Való sok van, de csak egy érvényes

Nem lesz kétség, az igaz mindig az
Nekem ez lett megvertként a vigasz...

... Tévedtem. Szeretet s a nő ha hű
S a pap imája, ha Ura jókedvű
Árokparti lány is, ha hazajön
Törvény, ha előre nagyot köszön –
Lángoljon fel a rejtőző ösztön

1. *(Gépen sose szállj fölébe, földön jár a hazád
A szántóföld végében mindig ott vár anyád
Ha éhes a komondor, s a gyár üresen hempereg
Teríts asztalt a jövődnek, horkolnak az istenek)*

Az új munkásosztály dala

*(Törékeny termetünk a tőzsde megtörte
Kihúzták belünk a befektetőket)*

Utcakő: – Hogy vagyok?
Lekönpve ragyogok

Penészes kenyérem
Munkátlan tenyerem

Véresem szememben
Tekintet nélkül

Habzsolom életem
Egérlyuk menhelyem

Hercegem meglopott
Hercegnőm prosti volt

Disznó túr új utat
Röfögnek az urak

Bicskával bajt vívok
Börtönről álmodok

Vaj helyett zsírt eszek
Abból se eleget

Utamhoz simulok
Bazaltkőből vagyok

Engem ne vessenek
Egymásnak emberek

Árnyékomon fekszem
Csend lapít testemben

Ha békém megbántják
Ha jövőm zabálják
Ha múltam zaklatják
Ha életem rombolják
Ha fényem rondítják
Ha fiam tapossák

Kőből lettél, kővé leszel – más világ

475 éve

„Az ország zászlósának menekülni nem szabad, meghalhat, de soha nem fut.”

Főleg, ha a máriás országzászlót szorítja a kezében. Tízszeres erő ellen, iszonyatos ágyútűzben, több sebből vérezve. Legjobbainak holtteste képez lassan bátyát körülötte. Összerogyó ló hátán. Ilyenkor nem futhat.

S a legkevésbé sem, ha augusztus 29-ét írunk. 1526-ban. A király még kitart. 323 évvel később, augusztus 13-án Világosnál Görgey már nem emlékezett Drágffy országbíró példájára, modern kor, modern ember. Két héttel később, szinte egy napon Moháccsal az orosz szultán meg is kegyelmezett neki. Megérte. Karintiába mehetett. II. Lajos csak a Csele patakig jutott. Görgey máig ellentmondásos történelmi figuránk, az ifjú és idegen Lajos tragikus hős, a haza áldozata, a heroikus küzdelem és az önfeláldozás egyik példája.

Görgey 31 éves volt, amikor Világos és – akaratlanul – Arad mellett döntött. Ha eltekintünk a 13 tábornok és Batthyány Lajos rá meredő utolsó tekintetétől, elmondhatjuk: az élete meghálálta, hogy elkerülte a hősi halált. Még további 67 évet élt, 98 éves korában nézegethette az első világháborút a közeledő vereséggel, katasztrófával. Pedig hihetetlen karriert tett kezébe a szabadságharc. Egy évvel Világos előtt a Győrben még csak szerveződő 5. honvédszászlóalj századosa volt, lőkupak- és gyutacsgyár terveivel foglalatzkodott. Mohács évfordulóján is őrnagy volt csupán, s egy hónappal később sem hadi tetteinek köszönhetette hírét, hanem annak, hogy hazaárulás vádjával kivégeztette gróf Zichy Ödönt. Ésszerű ember. Hazaárulás? Világos.

Aradnál elvérzett minden hősünk. Mohácsnál is. Mi szebb? Nézem a Mohácsról, a legnagyobb történelmi katasztrófáról készült történelmi festményeket. Hősök, a halálba készülő hőszok utolsó nagyszerű pillanatai, fényes páncéljukban a vereség fölé emelkedve. Azt sugallják, hogy mi, magyarok az utolsó csepp vérünket is hullatni vagyunk készek, hogy dicső a halál a szent célért, hogy a nemzet ott áll mögöttünk, asszonyunk és

gyerekünk, az elpusztíthatatlan jövő, születés lesz a halál után – ujjászület a haza majd.

Milyen távol esik ettől Világos. És Don, lopva haza hozott, baromként istállóztatott és szétkergetett, majd csaknem fél évszázadig le- és megtagadott seregével. Mohácson egy Herkules-nemzet vérez el, kivont karddal és kivont jellemmel száll szembe a megállíthatatlannal.

Mi a tűz Mohács szemében? Mi lobog még ott, Dobzse László egérszagú évei, Dózsa égett szagú teste, a marakodó nagyurak bitang évei után? A szükségszerű és totális vereség elszenvedésének perceiben, amikor pillanatok múlva ázsiai hordák hasítják ketté a testedet, kopjára tűzik a fejedet, amelyen nem látszik többé, hogy király, fővezér-érsek vagy közvitéz vonaglott-e alatta?

Az utókor színezi be a kormos, durva képet, az eléggő holttestek és a hörgő lovak mellett magasban lengetett zászlót tartat az ágyútűzzel szemben. Senki se áll háttal a török áradatnak. Az utókor kereste eszményét. Világos és Arad után, Haynau után, Bach-barmok után héroszokat keres, hogy világgá zengje: a haza mindenek előtt!

Hogyan lehet dicsőséget faragni a Világosnál szétzört fegyverekből? Trianonból, s hogy előtte le s fel masírozhattak az ország picire zsugorodott testén szerb, román, cseh s szlovák rablók? Donból, vágóhídi küzdelemből?

Csak 56-ból lehet még. S Mohácsból is, talán mindig.

Mert az iszonyatos, a vérben gázoló túlerővel szemben olyan hőökként álltak ki, amilyenekről magyar meséinkben olvasnak az apák csillogó szemű kicsinyeknek. És mert – főleg, mert – elérték azt, amiért meghaltak. Nincs török, nincs orosz. Nincs szultán, nincs cár. Van egy meghalt ifjú király, srácok a Korvin-közből.

Ilyen a feltámadás.

(2001 Husvét)

Titok

Pihegek piciny palotámban
Befed a testem
Velőt ráz a hideg bordámban
Tegnap se ettem

Kicsinyre húz össze lelkem
Szerény jószág lett
Elkárhozni mégsincs kedvem
Hátha még kellek

Rámfagyott már nőm, friss nedv
Hólepel alatt
Ajkáról jég csap rám, vérzek
Kéne egy falat

Lesz még ágy, négy lábon áll
Három gyerek is
Három szobámban autó vár
Csak tűnj már, pestis

Szépen éltünk, nőm árulta csókját
Kaszáltam a pénzt
Nyár volt, égettük életünk gondját
Temettük a vészt

Vetkőztünk, meztelen adtuk lelkünk
Isten is látta
Napsugárból fénnyalábot ettünk
Vígtság hullt szánkba

Jött az Ördög, a nagy felfordulás
Átok és tőke
Lett nagy ordibálás, hazug zabálás
Meglett a rend őre

Jött a munka teljes hiánya, megszűnt
A lakásrakás
Üres lett a bölcső belül, már kiürült
A rossz lépcsőház

Torkunk a falat helyett keserűt nyel
Borporlasztó lett
Télen az arcunkra fagy a fekete jel
Nem kapsz fekhelyet
Így csillogunk a kapuk alatt, élni kell
Csak ne rúgjatok
Vinyogunk bérben, szétfoszlott hitünkkel:
Az Úr mért titok?
S ti mé vagytok boldogok?

Lapsus memoriae

Kihullott. Kiesett a közgondolkodásból a részvét. Már csak abban lehet bízni, hogy egyszer divatos lesz a részvét-érzés, hozzátartozik majd a társadalmi sznobizmushoz, hogy tényleg, figyelj csak, van egy kis részvétünk. S akinek nincs, sebj, olcsón kapható. Szezonális kiárúsításon különösen leértékelt.

Felejtünk. Kihullott, honnan jöttünk. S hogy milyen véletlen lökött oda, a magasba, ahol vagyunk. De tényleg a csúcson vagyunk, kimagasló nyakmeresztők? „A csúcs sok helyen van, ne aggódj” – mondta egy bölcs barátom, mikor epés megjegyzést tettem arról, hogy biztosan helyesen döntöttünk-e, például ő, meg én, amikor nem tapostunk mások hátán a ma csúcsaira. A csúcs a szívben van, tettem hozzá magamban, a jellemben, az észben, a lelki alkatban. Oda tényleg nem ér fel más, csak te.

Felejtünk. Elfelejtjük, mennyire utáltuk a kizsákmányolást, mások testének, életének, céljának és bérének megerőszakolását a magunk érdekében. Megvetettük. Ma ez a non plus ultra: hágd meg és hágj magasabbra. Dicsekedj teli torokból, de tényleg: Bécsi-kapu-szájjal!, hogy téged mennyien szolgálnak ki, neked mennyien görnyednek, s milyen ügyesen szervezed mindezt, alig kerülnek pénzbe a munkásaid, trükkösen kijátszod a minimálbért – IGE-E-N!, hihetetlenül nagy vagy, KIRÁ-Á-ÁLY! –, s bármikor megkapod a kirendeltségvezető-helyettes lányát helyettes ágybetétnek a másik lány mellé. Illetve vele együtt, térben és időben.

Felejtünk. Én nem.

Emlékszem, honnan jöttem. És bár nagyon messze vannak tőlem azok, akik ott ragadtak, soha nem tudnék elvenni egy dekát a földjükből, egy fillért a bérükből, egy araszt a méltóságukból, hogy ők is önálló emberek, s nem az én szolgálaim. Arra esküdtünk fel egykor, hogy mi szolgáljuk őket. Ezt nem kérték..., jó. De miért kellene túrniuk, hogy harmadrangú riherongy-senkit – félbűnöző vállalkozót, aki persze nem fél – kell főlehajtvá, ácsingózva szolgálniuk? És tényleg! Miért teszik?

S nem felejttem el azokat a kitűnő tanuló iskolás társaimat, akik ma is a legjobbak között lehetnének, látszik az arcukon, a beszédükön, a végtelenségig leegyszerűsített tisztességükön. Csak a szegény apjuknak nem volt annyi pénze már a 60-as évek elején se, hogy ruhát, könyvet vegyen a gyerekeknek a gimnáziumba. Dolgozni kellett helyette. Ma asztalos az egyik már 35 éve, tehenet tenyészt a másik, három évtizede a közösben, most majd megint a sajátját.

S láttam a rengeteg bántó jellemű, tehetségtelen, rokoni háttérrel kibélelt senkit, aki jobb helyen esetleg sétáló reklámtábla lehetne elől-hátul, az önzés paradigmáit, láttam őket, amint tele pofával jöttek az egyetemekre, a tankönyveket álmosan csukogatták, mert pontosan tudták, melyik külker cégnél, banknál, újságnál lesz fényes jövőjük – amely hamarosan és szervezeten kívül földre repíti őket.

Látom magam előtt a sok elhullott tehetséget, akinek már akkor se... az átkosban sem ígértek semmit. Most nem is kell, nem is koherens, nem is konzisztens, egyszerűen nem lenne versenypiaci konszenzus segítséget nyújtani nekik. Itt szabad kiválasztás van, kérem. A befutottak, az erőszakosok, a gázolók szabadon kiválasztják a helyet, ahol a kölykeiknek tanulni, dolgozni, érvényesülni kell, ez az övéké, minden és mindenki az övéké első-, másod- és harmsorban.

Felejtünk. Lapsus memoriae – hungariae. Nem akarunk emlékezni arra, hogy csak záros időn belül lehet taposgatni érzékeny néplelkünket, amely – valóban! – nagyon sokáig gubbaszt behunyt szemmel, önmegadóan.

Amely azonban meg-megunta megannyiszor, hogy még csak ki se sandíthat a fényes égre, mert ő csupán a víznek árja – most meg a szennyvíz habzik fölötte, ráadásul –, s majd széttöri a vitorlát akkor is, ha a nagyúri közönség vinnyogva-raccsolva rikoltozza, hogy *de kérem, uraim, hát nem megmondták a görögök, hogy – hajózni kell! Reccs.*

*(Villám csapott a korba, a kór hát visszavágott
A kihunyt Isten magára hagyta a világot)*

Fohász post festam

Csúszik le az ész
Fölül az árja
Botlik a merész
Megél a gyáva

Csontod is csattan
A fűrész kopott
Csigolyád kattán
Az Isten hozott

Fölül az árja
Pusztulást keres
Öklét kínálja:
Kettétört kereszt

Köszönj el bátran
A gyarló léttől
Ne kérj imádban
Vigaszt embertől

Kötelet neki
Kezét tarkóra
Észre se veszi
S lehull a porba

Nem kell irgalom
Létünk itt véges
Nincs fej vállamon
Jövöm tán kétes

Kegyessz hozzád
A hóhér készül
Főd lehajtanád?
Légy segítségül

S mégse! Jó atyám
Kötelem oldd el
Kinyitnám még szám
Fohászom vágyjel

Eszed a földön
Fűrészpor ágya
Véres örömmön
Osztoznak máma

Éltem lógassad
Akaszd az ágra
Ám levegőt hagyj
Adj szót a számra

Homály

Sírva születünk, s sírásunk mind a sírig kísér
Szerelemből lettünk, a szenvedés lám véget ér
Örök virág gyermekek – de a halmunk száraz
Kérlelhetetlen sors csukja szorosra a szánkat

Égiek ragadnak el, vagy csak a csúf sötét ránt le
Ezért hullott annyit a földre ifjúságom könnye?
Mélyből jöttünk, anyánk öle oly csendes volt
Miért követ éledő gögicsélést egy életúnt holt

Úsztunk a méh édes aranyában, az életre vágyva
Szerelemtől éhesen nyílt meg nőnk, teste ránk várva
Fellobbant életünk, és megsokszorozta önmagát
S ím, a sírban a holt atya hogy' hívja magához fiát

Három nemzedék – s mi van utána?

Az apát a Horthy-idők nevelték. Jó tanuló volt, tanítani készült – ismerte az időket. 1945-ben levente-puskát nyomtak a kezébe. Nézegette, de addigra éppen odaértek az oroszok, s nem sokat időztek Alpárnál: a Reichstagra szólta a parancsuk. Így a nagy csattanás elmaradt. Helyette belépett a kommunista pártba, tetszett neki, hogy minden más lesz. Épp ideje volt; rossz olyan nincstelen asztalos-gyerek prolinak lenni, aki született parasztként akar értelmiségivé válni. Ezt a *szintézist* helyezte kilátásba az új rendszer. A tanyavilágban persze inkább csak a parasztdimenzió domborodik ki, de tetszett ez is: a sok kis gyémántszemű gyerek. Legyen az övéké a jövő. A tanító bácsi jól tudott számolni és nyilvántartani, ezért neki kellett lesöpörtetni a hambárt is, és kiszámolni az elvinni való zsákokat a cséplőgép mellől. A nevelő hatás kézenfekvő. Kézhez álló volt az a szódásüveg is, amellyel 1954-ben bevverte a tanyasi párttitkár fejét. Vértől párttitkárrel a hátában szökött Pécsig, a mecseki szénbányáig: épp ekkor kapott mindenféle amnesztiát az, aki bányásznak megy.

Paraszsors után proli élet – kezdett kiteljesedni a szintézis.

1956 véget vetett a vakond-bujkálásnak, egy egész nemzetnek ígért amnesztiát. A tanító is elindult – a párttagkönyv véglegesen elveszett valahol – a teljes értelmiségi lét felé: városba költözött, s onnan bringázott ki minden hajnalban a tanyai iskolába, hol ebbe, hol a másikba. Este pedig hazafelé, bár ez a kelleténél tovább tartott a dűlőutakon a pohárhálkanyarok miatt. Haláláig bringázott a tanító, a munkás-paraszt szövetség értelmiségi tagja. Gyorsan meghalt.

A fia a kor gyermeke, még jobb tanuló, még szebb volt az élet a tanyákban. Fellendülőben lévén a haza, lendült a gyermeksors is, az érettségi után nemvárt családi kegy jött: maga a főváros, pesti lesz a gyerek, meglásd! Kopott cipővel leköpött aszfalton. S ha apjának 56 volt a választóvonal, neki is jutott értékes dátum: 1968. Párizssal és Vietnammal, Prágával és Varsóval az ő Budapestje is az élvonalba került. Nem is tudta, de maga is szívta a Nagy Generáció anyatejét. Soros sörös borpincékben is.

Robotolt nappal, tanult éjjel, a kettő között társadalmi munkát szervezett a földeken és a lélekben. Észre

sem vette, hogy a második gyereke négy évesen két-számjegyű számokat ad össze fejben. Már megszületett? Amikor 23 évesen átvette a közgazdász doktori diplomáját, majd 29 évesen kandidátus lett, az érettségi öltöny nagyon jól festett rajta. Sokan meg is dicsérték érte. Mindig gazdagnak érezte magát, a téli kabátját is ezért osztotta meg képnaponta egy kevésbé gazdag évfolyamtársával – az előző napi fagyoskodás után duplán fűtött a kabátja. Kutya futtában teljesítette a karrier állomásait, KISZ-titkárság, rádiós és tévés vezető szerkesztés, kiadói igazgatóság és lapfőszerkesztés, párttól parttalan ivászatig, docensi kinevezéstől hölgykoszorúig, a Fülöp-szigetektől Nicaraguáig, bukástól összeomlásig. Gyors volt a kor. Égetett, mint a Nap, s elégette, ami szemét.

A harmadik generáció – a fejszámolós gyereke – a tiszta ésszerűség csapata. A számolás és a számítás életbűvészei. Higanymozgású észjárás. A fiú semmit sem vezet le a nagyapjából, az apjából is csak a legutolsó pontot. Horizontálisan és vertikálisan szuverén és autonóm. Apját és nagyapját a kor szülte – ők maguk szülik a kort. Az istenért se vívnanak világméretű utcai forradalmat a Benczúr utcában a vietnami követség előtt a gyilkos amcsik ellen tüntetve – inkább elmennek az amcsikhoz, tanulni. A Berkeley-re vagy a Stanfordra – süssön a nap, a Szilikon-völgyben szedhessem a narancsot!, éljen California. Bécsben védi meg a kandidátusi disszertációt, amelynek címét a nagyapja meg sem értené, s apja is csak hümmög csillogó szemekkel a téma hallatán – az átfűtött csillogás jól eltakarja az értelmetlenséget; ez már annyiszor bevált. Hm.

Mindhárom nemzedék egy másik Magyarországon született. Az öreg éppen elveszítette kétharmadát, s Trianon gazsága volt a fő igazsága. A másik felszabadítóként ünnepelte a többszörös megszállókat s hogy Ázsiához csatolták csonkát. A harmadik élvezi, hogy az igazi birodalom visszavág „azoknak”, s miközben országa felolvad Európában, élteti a kis nemzetek teljes szabadságát.

A negyedik nemzedék majd elkezd értelmezni, mi mindent nem jelent Trianon. S megpróbál biológyszert szedni – genetikus átalakítással egybekötve – valami hajdanvolt trauma ellen.

A vágy hídja

Látták, megfigyelték már? Az idős nénikét? A Szabadság-hídon?

Vagy a vásárcsarnoknál? Néha az aluljáróban, bár ott ritkábban? Amint hétrét görnyed. Egész nap. Arcát a földbe takarja. A betonba.

Kezét maga elé tartja. Ott tartja a kezében az egész életét. Kínálja. Nagyon picike.

A nénike koldus. Nem tudom, szégyenli-e még, van-e ereje foglalkozni azzal, hogy most mi is ő.

Nem tudom, hogy neki kell-e a megélhetés – az életének az ellenértéke, amit a tenyerébe helyezünk –, vagy másnak is, az egész családnak, főként az unokáknak, ahogyan ez lenni szokott. Bár nem biztos, hogy e tenyérben a felénk tartott élethez unoka is tartozik. Ehhez az életképhez esetleg egész életen keresztül csak a magány tartozott.

A nénike nem nagy taktikus. Nem emeli fel a fejét sohasem. Nem néz ránk. Pedig a szemével sok mindent elérhetne azoknál, akiknek a kinyújtott kéz nem mond semmit. A szem mégiscsak a lélek tükre.

A nénike ezért nem réz ránk, hát persze. A lelkét már nem!

A nénike cserealapon kereskedik. Picike élet, picike tenyér, picike asszonyka, picike pénz. A marketingben ez a Négy P elve, csak nem épp így, csak majdnem így.

Kínálja az életét, lessünk bele?

Üresnek látjuk a kezét, pedig nem az. Nagyon barna, cserzett, ráncos, ez mind jelzés, nyommutató jelekkel van tele a néni keze.

Mindenesetre mindig ugyanolyan, és ez azért jó érzéssel tölt el, a biztonság érzésével: a nénikénél nagyjából rendben van minden. Ötödik P, panasz biztosan nincs, ilyen elv nincs az élet – az egyetlen, a gyönyörű, a végtelen élet, a bárcsak tartana mindörökké élet – marketingjében. A nénike ezt a bizonyos utóbbi marketing-elvet tanulta, panasz nincs.

Lehetne, ha lenne, de mivel nincs, hát nem is lehet.

Ezt a kis non-fiktív írást sokaknak írom most, őrájuk gondolok közben, tartozom ezzel nekik.

A fiúkra, akik kivágták az anyjukat, elzavarták, elhagyták, megalázták, lehülyézték, kifosztották. A lányok azért mások e tekintetben. Ők is lesznek anyák, jó az előzetes ösztönük és az azonosulás-tudatuk.

A férjeknek, akik már hatszázszor megpofozták a feleségüket, megrugdosták, kifosztották, átvágták. A gyerekük anyját, akiből majd nagyon folya az Ötödik P, de akkorra már hatszáz zár lesz a száján.

A pénzpazarlóknak, egy kis hülye belvárosi és rózsadombi gyerekeknek, akinek a hétvégi erőszakos kívánságlistájából téltől télig megtelne a nénike keze.

Igaz, ez nem volna jó, a nénike nem szereti, ha a kisunokák pénze nála köt ki. Rögtön becsukná a kezét.

A pénzpazarlóknak, akik úgy gondolják, hogy nem pazarolhatják a pénzüket oly utcai nímándokra, akik ráadásul még az arcukat sem mutatják meg, hogy az ember – homo oeconomicus – biztosan megállapíthatná, jó helyre teszi-e a pénzét, nem szórja-e szét mihaszna útonálló, utcánálló naplopóknak.

Írok a gyerekeknek is, bár azt hiszem, hogy ők már nem olvasnak. Ha biztosan az élet van a nénike kezében, akkor jó lenne legalább odamenniük, és jó alaposan belenézni.

Az élet egy és oszthatatlan, csak egyetlen élet van. Minden élet ugyanolyan, ugyanaz. Nem lesz más az övéké sem, ugyanannyi lesz benne a boldogság és az űr, a nélkülözés és a tenniakarás, mint amennyi a nénike tenyerét szántotta-vetette egy életen át.

Ott olvasható az igazság, érdemes venni belőle egy darabkát, ha már ilyen védtelenül kínálja a nénike.

Írok a még csak meg sem sejtett, a még az álomban sem szereplő, születendő gyerekeknek is.

Olyan világra ébrednek majd, ahol minden igazságos: a jó akár a földbe, betonba is temetheti arcát, akkor is a Szabadság-hídon süt rá a Nap, s tenyerében mutathatja szorgos életét; a rossz beleköp mások tenyerébe, s a végén a híd korlátján méregeti, meddig viszi a Duna.

A szabadság hídja

Megdől a híd óriási pillére. Előre, aztán hátra, aztán – ugyanolyan szabályos, életunt lassúsággal – folyamatosan előre-hátra kezdett inogni. Előbb-utóbb eldőlt az egész, ez fentről jól látható.

A híd óriási oszlopáról elszállni készül a bronzmadár, lassan mozgásba lendül majd annak a teste is.

A szárnyait még zárva tartja, de másodpercek kérdése: lesz szárnyalás.

A férfi keze már a magasban. Az eget nézi. Nem mer lepillantani, tériszonya van. Iszonyú megpróbáltatás volt feljönni, csak híres rögtönző erejének köszönheti, hogy sikerült. S persze annak, hogy sohase nézett hátrafelé, soha életében, s soha most se. Sikerember volt. Azért persze a hídról se akart sohase elszállni.

Keze kérdően a magasban, egyelőre oldalvást.

A tűzoltók még csak most érkeztek meg, valaki hangsbemondón mondja a magáét. Irreleváns már – véli a férfi.

Csak suttogja.

A lent báméskodók közül senki se ismeri őt, ő meg nem meri megnézni, kik vannak lent: a tragédia sok ismeretlenes. Egy újabb férfi a Szabadság-híd tetején. Légtornász, légvárat építő ex-élő.

Miért mindig a madarat választják?

Repülni vágnak. A Gellérthegy szikláit, Szent Gellért szobra, a biatorbágyi fehér sziklafal miért nem jó nekik?

Kell egy jó szárny, egy biztos száguldás a semmibe, Ikarus érzése, felemelő ambíciók kellene, hősies elszánás, a víz puhasága az anya öle, mélysége a visszatérhetetlenség és az eltűnés záloga, a Nap az utolsó úton, a felcsillanó fények: Nap, ég és víz között.

S a tömeg.

Az is kell, a látvány, hogy az ember ne semmi, ne bukás legyen az akarat utolsó villanásakor.

Sikeres ember áll a madár szárnyai mellett. Csak az elmúlt hét évvel van baj.

Az apja karrierje bámulatatos volt mindkét rendszerben, úgy váltott, mint az intercity, s minden dobása célba ért.

Az anyját ugyan intellektuális alkoholistaként találta a nagy átalakulás s ezért kidobta az édest a fater, s édes talán el is tűnt már, nem látta évek óta, azt sem tudja, kijött-e valaha is az elmeógyógyintézetből – de a fater mindenért kárpótolta, gálánsan meghálálta, hogy vele maradt.

Új „mamija”, vele egyidős lévén, soha nem molesztálta, néha ketten együtt röhögtek ki a fatert a háta mögött: az öreg tényleg mindent megtett volna értük; talán kihagyhatták volna az alkalmankénti szexuális ingyencedés titkait.

Egy kis fű mindig megkavarta az etikáját, a mami is épp így volt vele.

Mindenesetre az öreg végrendelete számára megnyugtató jövőt teremtett jóelőre, s az édest majd akkor – ha a fater meghalna – magához veheti a vagyomból.

Az új „mamival” nem kellett volna... iszonyú... jó... volt...

A híd óriási pillére hirtelen teljesen kifordult a tengelyéből, egyszerűen dőlésnek indult az egész szerkezet. A madár azonban nyugodt maradt, vakarta a tollát, ekkora dög nem repül csak úgy hirtelen.

Lent valamiért jajongtak az emberek. Hallotta, hogy valakik másznak fel az acélszerkezeten. Tudta a filmekből: elindultak a tűzoltók.

Még ráér. Kitárt keze hozzáért a vasmadárhoz, ettől megriadt. A fater elintézte a felvételijét is a közgázra – nem mert lenézni a jólismert épületre a híd alatt –, s bár mindig megbukott, a végén átiratkoztak fizetőss business-egyetemre, lett diplomája, állítólag mindenre jó.

Az apja ki akarta nevezni az egyik privatizált(?) malom igazgatójának, de ekkor hisztérikus hangon közölte az öreggel, hogy úgyis kiderül a kábítószer. A fater pofon vágta a 28 éves, friss diplomás, kiskorú fiát.

A fiú oldalt dőlt. Megsimogatta az utolsó élőlény fejét, a vassas hálásan nézett vissza rá, megértően abba hagyta a tollászokodást, lenézett a földre, s ott semmi újat nem látván, az égre vetette fejét, majd egy váratlan mozdulattal kitérte óriási szárnyait.

Ó, kommunikáció

A kommunikáció – egy láthatatlan, hallhatatlan hatalmas tömeges sóhaj is. Egy piciny, személyes óhaj is, hogy mindig találkozzunk valakivel eszménkben, kézfogásunkban, célunkban és múltunkban. Ha lehet, mindenkivel.

A szegényeknél ehhez inkább csak a bőr megérintése adatik meg. A simogatás, a verés, a csók, a szemhéj lezárása az utolsó utáni pillanatban, a lezáró érintés, a lelki út a túlvilágba távozóval együtt.

A gazdagoknál cizellált a kommunikáció rendszere. Intézményesült, globálissá vált, nélkülözhetetlen önki-fejezési kényszer. A bőr érintését felváltja a technika apoteózise: istenné válik a cyber-tudás. A gazdagok bonyolult technikai rendszereket választanak és fejlesztenek tovább, hogy *megértessék* magukat és *megértsék* a másikat. Az előző általában sikerül – szerintük –, az utóbbi alig-alig. Persze ha az utóbbi nem sikerülhet, akkor az előző sem: nincs affinitás a vonal végén. Mindenki mondani, elmondani akarja a magáét, a meghallgatás másodlagos és viszonylagos. Ezért a gazdagok kommunikációs világa offenzív és agresszív, amőbamozgással telepszik rá a másokra, diffundál a sűrű térben, ahol ugyanazok a szándékok és erők mozognak, érintik egymást, léteznek – nagyon, nagyon akarnak „kommunikálni”, ez minden vágyuk, ez az életük (óóóhhh!) –, de nem értik, nem érzik, nem értékelik egymást. Nem élnek a másik életét.

Nem mehetünk mindannyian Rousseau után a szabadba, ő is visszajött. Nem lehetünk mindannyian szegények, csupán azon vágyból, hogy a szegényeknél igazibb, közvetlenebb a kommunikáció, hogy test és szellem egymás közvetlen közelében él, nincs közöttük műtechnika.

Ha a szegények – például a székelyek, a kiskunok, a nyírségiek – világára gondolok, arra, amit tapasztaltam közöttük, irigyelem őket. Nem álromantika, nem mítosz ez, hanem az motivál, ahogyan az apa ismeri a fiát, az anya érzi a lányát, ahogyan ismerik és ellesik egymás ezeréves mozdulatait, hang- és testlejtéseit, ahogyan együttműködnek a munkában minden vezényszó nélkül, ahogyan megvédik saját érdekeiket s a társakét is, ha úgy adódik. De gondolhatok a tartósan egymásba sze-

relmes vagy akár csak egymást nagyon szerető emberek, férfiak és nők kommunikációjára, ahogyan a tekintetek mindent kifejeznek, ahogyan a szerelmi aktus egyetlen pillanatra koncentrálnak válik tökéletes zuhataggá, áradattá, ahogyan nagy konzultációk nélkül is megértik és követik egymás jövőre vonatkozó terveit, vágyait, sőt az ahhoz vezető út nüanszait is.

Szeretnek és szeretkeznek a gazdagok is, gyermekeik számára abban a világban is a jó szülő a legszebb minta. De merre visz az a kapcsolat, ahol 10 éves gyerekek mobiltelefonon beszélnek meg az aznapi teendőt a szülőkkel – vagy a 197-en a Matáv speciális szolgáltatásával; ahol a játszótéri, pofonokkal is együttjáró, rivalizálásra és versenyre épített gyermeki közszereplést a bélelt villák lakosztályaiban pittyegő számítógépek hivatottak pótolni; ahol passzív szoftverek nyújtanak passzív játékot, amelyben a gyerek előbb-utóbb garantáltan győztes lesz, azzá kell válnia – de kivel szemben is? A játszótéri harcostárs, szövetséges, ellenfél helyett géppel, játék-technikával szemben lesz győztes: ő lesz az örök és megszervezett győztes, a játék így van megírva, s a vereségnek sincs semmilyen következménye. Magabiztos, offenzív és aktív győztesek nőnek naggyá a kommunikáció passzív változatán.

S velük szemben a nagy többség: életből szerzett tapasztalatokkal, pofonokkal és vereségekkel, mindennapi megoldatlanságokkal.

Lent és fent elszakadnak egymástól az életek.

Az egyik oldalon a technika az emberek közé épül, oda építik, olyan naggyá, ahol az emberi viszonyt árnyékként fedi. Mindenki különb akar lenni, és főleg más. Máság. Ők a technikai kommunikáció. Az ő kezükben összpontosul a világgá kürtölhető – globális – kommunikáció, ők akarják eldönteni és főleg elmondani, mi az igazság és a jó. Saját körükben az az igazság és a jó, amit annak deklarálnak. Ez azonban nem elég számukra – ilyen legyen a világé is!

A másik oldalon az embereknek még a legszükségesebb teendők ellátására sincs technikájuk, közvetlenül egymásba fojtják örömeiket, bánatukat, s közben ugyanazok maradnak, mint voltak, s mint volt az apjuk, a barátjuk, lakó- és iskolatársuk. Kommunikációjuk

szűkkörű, nem tör a világra, nem akarja kivívni a progresszivitás titulását – semmilyen deklaráció sem érdekli –, nem rohan minden percben felszabadítani – liberté – önmagát, mert ragaszkodik az elért valósághoz. Az ő valódija a felesége, a férje, a gyermeke, az idős szülője, a hű kutyája, a szomszédja és egy nagyon homályos, átgondolatlan, de cserbenhagyhatatlan fogalompár, aminek mindig mindent elhisz: nép, haza. Mert az – ő. Az az egyetlen fontos dolog, amiben ő több akar lenni mindennapi önmagánál.

Kell ilyen, kell haza, kell nép, még ha nem is ismeri jól.

A „kommunikáció” fogalma ma a gazdagok világát, globális mozgás- és eszmeszabadságát kifejezni és megvalósítani – tehát így, együtt: kifejezni és megvalósítani! – hivatott eszköz- és célrendszer. Aki gazdag, ma az a

kommunikáció. A sznobok nyelvéről naponta százszor leperdül a hevenyészett szó: szükségem van arra, hogy „kommunikáljak valakivel” (ismét egy óóóhhh!). Ahogy leírom e szavakat, hallom – hallucinálok – a hangban hordozott nyávogást-vinnyogást.

Az egyszerű emberek nem ismerik a kommunikáció fogalmát. Nem tudják, hogy a szoftverek, a gyárban gyártott magatartásformák és társadalmi modellezések az ő mindennapi életüket próbálják utánozni.

Sikertelenül.

Elveszik belőlük az élet.

Nyávogás lesz az öblös, jóízű nevetésből.

Puhány viszonyok és fehér gipszemberek a bővérű ölelésből.

Chip-dadogás, fémcsettogás abból, hogy „jól van, fiam”.

*2. (szájjáram van, száz zár zár az ajkamon
panaszra éhesen szó ülepszik gyomromon
titkom mégis megtartom, törvényem tiltja
hogy fájdalom más baját magasba hajtsa)*

Setét

Ámokfutó teli torokból szidja, átkozza a rendszert. Pokolra vele!

A rendszer álmos lehet, a fal felé fordul és alszik tovább. Ámokfutó nem akar hinni a szemének. Süket, a fülének már rég nem hisz. Süket Ámokfutó ordítani kezd.

Hóna alatt az általa szerkesztett „*Kiáltvány – A magyarság igazságáért*” lobog a fújni nem akaró szélben. Körülnézett, jön-e végre valami rendőr, aki begyűjtené, de nem jött. Ez még mindig jobb, mintha jönne, és nem vinne el! – dühöngött Ámok. Viszketett mindene egy kis begyűjtés iránt, kellene, nagyon, a szófosásból itt az utcán nem lesz jeltelen tömegsír...

Ámok felemeli a hangját. Nem törekedhet rétori babérokra, ezt ő is tudja, nyávogó hangja lehull a földre. Ezért ordít: A rohadt rákosista-kádárista rendszer megbukott – éljen a magyar!

Ez már hat. Rá. Kipirosodott az érzéstől, kis fehér és kis zöld is látszik trikolor arcán. 1989 vége. Vége – gondolta, ezeknek annyi, most kell nagyot ütni, hadd fájjon.

Szidni kezdi az ávós rendőröket. Néha körbenéz, kellene egy kis begyűjtés. Az oroszokat, abcúg!

Hirtelen megriad. Mi lesz ebből?! Mi lesz vele, ha senkit sem érdekel az általa oly szépen megalkotott vérvád? Mi lesz, ha a rendszer nem reagál?

A rendszer horkolt. Aludt már régóta, reggel, délben, este – éjszaka ivott egy kicsit, olyan hektót, majd aludt tovább. Tiszta volt a lelkiismerete, már rég nem érdekelte semmi, ő egy hófehér ügy.

Ámok kezdett zavarba jönni. Nyeszlett alakja ideoda hajlongott a szélben, de sehol se talált támaszt. Az egyetlen izmos mozdulat az lenne, ha a rendszerbe rúghatna, annak lenne egyensúlyteremtő aerodinamikája, tényleg. Attól visszanyerné az erejét.

Amit a rendszer vajúadásának utolsó éveiben kissé elveszített. Utolsó előtti munkahelyén már kifejezetten ártott a jövőbeli forradalmár vitalitásának és harckészségének, hogy akkor sem akarták kirúgni, amikor pedig nyilvánvalóvá vált, hogy ő lopta el a közös pénzt a titkárságról, tetemes összeget. Pedig jól jött volna a kirúgás, 1988 májusában, a Hősök terén az erdélyi tünte-

tés után nyugodtan mondhatta volna, hogy emiatt, hogy bosszúból jegelték.

A barmok! Nem tették. Helyette ők is kint voltak a téren, az egész vezetés, a menet élén. Őt a rendezők az él közelébe se engedték.

Csak akkor rúgták ki – igaz, ez tényleg rúgás volt, az elnök páros lábbal rúgta, hajította ki –, amikor kiderült, hogy a hivatal tekintélyét pedofíliaira használta. Kiskorú főtí cigánylány volt az áldozat, aki maszatos könnyek között sírta el az elnöknek, hogy nem tud kimenekülni az erőszakból. Ámok – akkor még rendes polgári neve volt, s nem ilyen félig illegális – hangtalanul zúgott át a levegőn.

Mikor földet ért, bosszút esküdött. A rendszer, lakájai és az egész kommunista bagázs ellen az egész világon.

Utolsó munkahelye nem is volt valóságos. Az erdélyiek számára gyűjtött pénzt kezelte. Máig sem világos, miért nem akasztották ruhafogasra, mikor kiderült, hogy ellopta a pénzt. Talán azért nem, mert olyan undorítóan alattomos volt, görény-illatú, veszélyes volt hozzáérni.

Ámok kifutott az utcákra. Rendszerváltó lett belőle. Zászlókat lengetett, transzparenszeket cipelt. Olyan elszánt, zajos volt, hogy senki sem tudhatta biztosan, nem besúgó-e, nem provokátor-e, aki este jelentést ír. Oly mélyről, a semmiből bukkant fel a fordulat után – után! –, hogy tülekedő viselkedését nem lehetett megmagyarázni csupán pszichopatikus, skizofrén jelekkel, melyeket vaskosan bocsátott ki magából.

Ettől kezdve Ámok a barikádok frontharcosának hitte magát. Feledtette – a priuszok elévülnek – a korábbi börtönbüntetések, a friss, felfüggesztetteket is, az amnesztia is jót tett e folyamatnak. Gázolt, lihegett, nyilatkozatai folytán – hisz a kor e kiemelt emberének meg kell szólalnia minden frekventált fórumon – kigyók, békák, csúnya hüllők bújtak elő tágas ajkáról.

Le a piszkos kommunistákkal! – üvölti most is, 1990 áprilisában. Kis mocskos öklével veri a rendszer kapuját. Az arcát szeretné verni, de a rendszer nem jön ki, alszik, fáradt.

Már mindent megbeszélte a jövő elegáns uraival.

Ágyába mégse engedhet tetveket. Ámok – fuss!

Analóg kapcsolás

Pontosan így történt-e vagy sem, de valami hasonló bizonyára megesett. Amikor a fiatal népi író, *Illyés Gyula* a 20-as években először találkozott *Gömbös Gyulával*, a művész azt mondta a politikusnak: egy azonos vonás biztosan van bennük. Mégpedig, hogy mindketten közös célnak vallják a francia forradalom jelszavát, miszerint az arisztokratákat fel kell akasztani az első fára – a püspökök belein lógatva őket.

Trianon után – valamit majd tenni kell még. A nagybirtokos- és pénzarisztokrácia mindenestre elsöprendő volna az útból. Népi ihletésű reform kell a véres forradalmak után. Polgári középosztály – mondja és vallja mindenki az új hitet.

Magyarország 1918-ig a világ öt nagyhatalmának egyike volt az Osztrák-Magyar Monarchia erősebbik alkotó elemeként, s maga az ország is a pánoroszok nélküli Európa második legterjedelmesebb állama. Elég a térképre nézni: látszik, mi állt itt ezer éven keresztül a Kárpátok védőgyűrűjében. 1867, a kiegyezés utáni idő olyan gazdasági fejlődést produkált, amelyre a modern világban nem volt példa. Nagyerejű középosztály született és teremtett új berendezkedésű államot. Az a korosztály tömegesen megismerte a gyors és reális felemelkedés útját. Öntudattal megáldva építette ki saját polgári államát, adminisztrációját, kulturális életet teremtett, új közigazgatást alakított ki. Alternatíva született a sokszázéves arisztokráciával, a rendekkel és az újkeletű dzsentri erőszakával szemben.

Ezt tette tönkre a világháborús vereség, a zsidó vezetésű proletárdiktatúra és az arra rálépő konzervatív reakció – s mindenekelőtt Trianon; s nem csupán a területek kétharmadának elrablása nagyhatalmi tollgyakorlattal. Inkább az erkölcsi, államszervezési és gazdasági konzekvenciák. Szétesett a történelmi Magyarország – ennél rosszabb aligha történhet egy ezeréves állammal; ilyen tisztos létkorral csak két nép, állam rendelkezhetett Európában. Kiestünk a széthullott Monarchiából. Erkölcsileg megsemmisültek és értelmezhetetlenné váltak gyönyörű történelmi eszméink. Hogyan vívunk majd ezután függetlenségi harcokat a császár ellen – csatatéren vagy Pozsonyban? Fegyverrel vagy alkotmányunkkal, az *Aranybullával* vagy az *Ugoicsa non coro-*

nat-tal? Mi lesz a rendekkel? A Habsburgok, mint a nemzet baráti és ellenséges orientációs pontja – megsemmisültek. Hogyan adnak nekünk igazat a nemzetiségekkel szemben? Amelyek most éppen leváltak... Mindörökké? Van-e „mindörökké” és „soha” a történelemben? S mégisincs?

A régi, klasszikus rendek nem lehettek alkalmasak a drámaian új helyzet megértésére. Új nemzet lépett a színpadra, akár akart, akár nem. Új osztályal.

Illyés később talán bánta a lelkes üdvözlést, amikor a 30-as években Gömbös hangot váltott, és példaképe a „barna pogányság”, az olasz fasizmus lett. A miniszterelnök is az új osztályt kereste, az övét – s a radikalizálódó népi baloldal is. Máshol-máshol.

Magyarország addigi élete megbukott, nem volt mit restaurálni. Téves volt a XX. század második felében elterjedt szocialista történetírás azon állítása, miszerint Horthy rendszere csupán a régi értékeket visszaállító, az elaggott, volt rendekre építő irredentizmus. A konszolidációval párhuzamosan a rendszer reformcsapata, modern ideológusainak tábora már a 20-as évek elejétől igyekezett beépíteni a parasztság érdekeit és képviselőit a parlamenti demokráciába. Mérsékelte a Habsburgokkal szemben karddal vívott szabadságharcok szentségét, a függetlenség mindenkori magyar mítoszát, hogy az országépítés reformjára helyezze a hangsúlyt. Olyan Magyarországot akart, amely a trianoni veresítésre csak egyik lépésként akar katonai területszerzéssel válaszolni: programjában ennél nagyobb szerepet kap, hogy olyan, belül erős és vonzó Magyarországot építsen, amelyre méltán vágynának a leszakított területek népei, s így a magyarok egyszer még majd csatlakozhatnak hazájukhoz.

Magyarország csak akkor szerezheti vissza területeit, ha a térség haladó, vezető, bensőjében erős állama lesz. Katonailag is csak így képes lépni. E feladatokhoz olyan középosztály kell, amely magába foglalja az előző rendszer vezető erejét, a tanult nemességet, és az államot, adminisztrációját szervező, polgári eredetű új középosztályt.

Kerestetett az ő közös eszményük múltban és jövőben. Meg is találtatott: *a reformer Széchenyi*.

Az elveszett paradicsom – A visszanyert paradicsom

A kofa pökne egyet, ha tudna. Nő. Bezzeg a férje. Köpne rá. Ecce homo – mondaná, ha tudná. Íme, az ember – töviskoszorút illesztget a sajátja helyett mindenki más fejére, és csodálkozik, hogy utálkozva kiröhögik. A poncius pilátusát! Az istenit! Most melyik? A kofa visszaszűrte a nyersanyagot a szájába. Ez az apehes – hát az biza igen nagy úr. A paradicsomról persze hogy nem volt beszerzési számlájuk – persze hogy ő se adott neki nyugtát. Pihenni akart a pénztárgép. Az a rohadt paradicsom, minek kellett ide primőr, ötszázért. A büntetés ötvenezer. Az meg egyenlő egy mázsa paradicsom. Visszaszerzi, vissza, vissza. Olvasnia kellett volna John Milont, de soha nem hallott róla, így azt se tudja, ki lesz a Sátán. Az APEH lesz. Kiűzzetik. Kifosztatják. A vagyonából. Az APEH. Az övéből nem eszik. Legfeljebb a rohadt paradicsomból. Mégiscsak köpött egy keserűt, egy művészt. Pfuj! A kofa lesz A küzdő Sámson. Vagy a férje. Inkább.

Az első paradicsomot nevetve átdobta a hentesnek. Még kettőt a két segédnek. „Kapt be!” – kiabálta nekik nevetve. Hunyorogva bekapták... S küldtek ugyancsak légiúton egy darab kolbászt. Célzás volt, a kofa elégedetten nyugtázta az üzenet rejtett tartalmát. Tojást mégsem dobálhat vissza. Bumm egy paradicsom!!! S a halasnak is egyet. Azt hitték, meghülyült, mindenki vihogni kezdett, eleinte kényszeredetten, majd tényleg felszabadultak, amikor az apehes végleg elhagyta a piacot.

A kofa férje ekkor érkezett, az asszony kezdte magában számolgatni az esti pofonok számát, valószínűleg egyenlő lesz az a szétdobált paradicsommal. Primőr árú, széria pofon, rendben lesz minden. A kofa egyébként nemrég még szép fiatal lány volt, tíz éve ment férjhez a nagymenő biztosító ügynökhöz, hatalmas buliba kezdtek a zöldséggel, a gyerekeknek most már egészen biztosan fölösleges lesz várniuk arra, hogy megszülessenek. Mani, ez a lényeg, mami! A szülés helyén – helyett – fáj a dereka.

A kofa nem merte elmondani urának(?), hogy megbüntették a vám- és pénzügyi hatóság által elrendelt ren-

deletek megszegésének vétsége miatt. A záporozó paradicsomokra azonban választ kellett adni valahogy – azt azért mégse mondhatta, hogy ez egy bibliai történet, hogy ez a Jézus Pilátus előtt jelenete, hogy férjecském, nézd meg kérlek Munkácsyt..., ahogy az emberek ott gúnyolták-dobálták a Jézuskát – ezt nem mondhatta, ezt ő se tudta, ő se látta. A hentes, a segédek, a halas félszegen néztek az elveszni látszó paradicsom irányába, a játék egyelőre véget ért. Hol van a küzdő Sámsonmami?

Az ügynök felszedett néhány szétrepedt paradicsomot, a kolbászt csak úgy mellékesen jelképesen a hentes orra előtt szétdarabolta egy késsel és kidobta a szemébe. A halas pislogott. Az apehes már a cég nevére se emlékezett, a túlsó kocsmában inkognitóban hajtott le 3 korsó ajándék sört. A nemrég még szép lány zavarta a közelő este. Ötvenezer forint?! Hogyan mesélje el? – verés közben mindig dadog!

Az Úr fentebb hamiskásan mosolygott. Újra igaz történetet varázsolt a hétköznapiakba. Lesz kit megváltani – bár itt egy kicsit bizonytalan lett: hát kit is mostan? –, s akkor ismét vezekelhet a világmindenség legszébb s legokosabb emberiségéért, hamár az kitalálta őt erre a célra. Munkácsy festett, Jézus ált Pilátus mellett a teraszon, az emberek ordibáltak, a zöldséges kofa már rég abbahagyta a paradicsomi életet, inkább vigasztalanságára koncentrált, s csak az egyik hentessegéd potenciájában – a jövőbe vetített képességeiben – vélt előre látni némi kárpótlást. A férj kéretlenül is átvette John Milton kezéből a Sátán szerepét, az apehes az i-gazságosztó Megváltónak hitte magát a következő tetthely, a sarki presszóban elfogyasztott – vigasztáljként titokban gratis kimért – harmadik unicum után, lassan felkészült a nagy összecsapásra Jézus Krisztussal. Ecce homo! De ki?!

Ő. OTT. Az erkélyen. Töviskoszorúval. Paradicsom utáni feszültségek uralkodtak mindenhol. Munkácsy Mihály jó adag távolba merengést festett Jézus szemébe. Csak Pilátus volt aktuálisan meggyőző. Élvezte a jövő szervezett utálatát.

Jó napot, lelkem!

Lelkiismeretem *magamból* ered. Egyrészt. Hiszem, hogy én vagyok a jó. Hitem és érzésem szerint abszolút igaz az, amit a lelkiismeretem alapján teszek.

Lelkiismeretem a létből, a környező *világból* s a vele fennálló viszonyomból ered: a lelkiismeretem éppúgy determinált, mint a föld felé zuhanó kő. Mégsem én vagyok a legfőbb igaz – a realitás az abszolút hatalom. Másrészt.

Lelkiismeretem egy különleges *szellem*, egy megfoghatatlan felső jó legdrágább gyermeke. Ő vezet – nem vezényel!, vezet – a mindig helyes felé. Harmadrészt.

Így hát a lelkiismeretünk, ha ép, három lábon áll. Ezért nem billeg. Mindig megvan győződve az igazáról. S mindenkié más és más. Emiatt persze az én lelkiismeretemnek a világ szempontjából nézve 1/6.000.000.000 jelentősége van. Az én szempontomból nézve viszont kizárólagos a súlya. Így élünk egymás mellett, emberek. Kiismerhetetlenül.

Képes lehetnék érdektelenül nézni mások kötelességét s azt, amilyen reménytelenül tesznek eleget neki – de nem engedi a bensőm; megtehetném, hogy negligálok mások jogát, a közakaratot is beleértve, érvényesüljön, ahogy tud – de más a neveltetésem; s lehetnék teljesen hitetlen, hit nélküli magánzó, aki számára üres a világ lent és fent – én biztosan állok a Földön, az úr zúrja nem az én világom, főleg nem a benne botorkáló Nagy Szellem. Vélhetném így is. Mégsem tehetem. Három oldalról determinált lelkiismeretem soha, egyetlen pillanatra sem üres, élteti bensőm, a közvilág és az ismeretlen szellem.

A tudat ingadozhat, keresheti önmagát, a végső tudatot, sajátossága is, hogy állandó kritikus viszonyban álljon a világgal, kutatja azt.

A lelkiismeret nem ilyen bizonytalan. Nem vizslat, ereje állandó, többé-kevésbé meghatározott. Az igazi lelkiismeret mércéje a kötelesség – annak teljesítése. Ezt ma ódivatú hangoztatni. Mintha szabadok lennénk – pedig akik az abszolút szabadságnak ezt a lelkiismeretlen szintjét idealizálják, nem tesznek egyebet, mint lerázzák magukról lelkiismeretüket, megpróbálják eltörni annak mindhárom lábát, hogy ne kelljen korlátozni a saját, elszabadult-vad önkényüket.

Nem akarnak részt venni az általános kötelességek teljesítésében, mert számukra a saját érdek követése kizárólagossá vált. A kikapcsolt lelkiismeret cinikus változata kel életre. A morál alakoskodik. Célja nem tiszta.

A tiszta lelkiismeret keresi saját belső természetét és ha rendben látja, erősíti azt, büszke a hozzá való nyugodt viszonyára; mérlegeli a külső viszonyokat is, és hozzájuk méri magát, egyensúlyt keres velük; és – ha nem is hisz a Nagy Szellemben – figyeli a morál általános szempontjait, érzi, hogy kell lenni mindig valami általános jónak, amely hatással van rá. Mindezek összegzésével a jó lelkiismeret tisztában van a maga számára érvényes kötelességgel.

S ennek alapján bizonyos szeretne lenni a dolgában. Nem ismerhet másokat az, aki magát nem ismeri; nem szerethet másokat az, aki magát nem szereti; nem védheti mások érdekeit az, aki a magáét nem képes megvédeni. S nem lehet erős támasz az, aki nem hisz magában: a lelkiismeretében, a kötelességében.

A meggyőződésében. Abban, hogy biztos magában. Abban, hogy e szerint képes határozni.

Nem véletlen – s lassan mondandómra térek –, hogy a társadalom legönzőbb erői éppen itt vannak permanens offenzívában. Hókuszpókusz handabandával és demonstratív agy- és lélekmosással elbizonytalanítják emberek tömegeinek hitét és gyakorlati esélyét abban, hogy képesek-e határozni, bizonyosságra jutni saját dolgaikban, hogy van és lehet saját meggyőződésük és testre szabott kötelességük a világon, és hogy a lelkiismeretük éppoly szent, egységes és sérthetetlen, mintha ők volnának az isten, egy a hatmilliárdból legalábbis. Ezen egyként azonban éppen oly nagyok, mint bárki más.

Adjátok vissza az embernek azt, amit éppen most *megint* elloptatok tőle, új pénzmágnásmiskák!

Az erkölcs mércéje a törvény. A lelkiismereté a benső nyugalma.

Adjátok vissza az esélyt, hogy méltó módon gondoskodhasson magáról – hogy ő legyen az autarcha, a mindent megoldó fenség.

Kukackirály!

Nézd azt a nyavalyás kisembert! A bütykös ujját! Pfuj.

Alig nőtt ki a földből a szerencsétlen. Minek jött ki egyáltalán? Vakondok, a kuka fölé hajolva – hahaha! Ez jó! Király.

Mit képzelnék ezek? Esztétikum is van a világon! Koszosok! És kéregetnek – brrr!

El tudom képzelni a kis hülyéjét, hogy már így jött a világra. Vakarcs, senkije, semmije. De akkor minek, he!?

Kőkretén, gyerekkorában se tanult semmit se, csak járta a rókatáncot, meg vinnyogott, kunyerált.

Biztos, hogy lopott is, ezek mind lopnak – már a világra is lopva jönnek, a kutya észre nem veszi őket.

Széttaposta ezt a cipőjét is. Fogadom, hogy egész életében széttaposott cipőben járt. Még jó, hogy a láb-bütykeit nem mutogatja, képzeld el azt. Na?!

Búzlík. Szerintem ez azt se tudja, mi az a zuhany. A záporra gondolja, biztos. Lehet, hogy a szót se ismeri, valószínűleg egyiket se a kettő közül. Essen, az a lényeg, ha már nagyon büdös, az majd lemossa. Ugye képezed?

Csámpáznak az aszfalton. Idevalók, persze, Budapestre, ez az ő otthonuk. A putri után a Vörösmarty tér. Az 50-es út mentén, meg Abádszalók előtt, meg a tétényi fennsík bokraiban, meg Üllő határában azért egy fokkal jobban festenek – ők a ti lányaitok. Azokra vigyázz inkább, bütykös!

Huzigáljátok az életet, mintha arra való volna. Nem kutyabél ez, he-e!

A temetők meg üresek. Visszamehetnél a vakondokhoz, kukackirály.

Ott futkározz, ne itt a szemem láttára. Van neked jó ízlésed?

Ebben az országban úgy látszik, nem kell köptetőt meg hánytatót gyártani meg venni – itt van, ni. Ha-ha-ha. Ez jó!

Ennek szerintem a gyereke is kőkretén. Ha van neki egyáltalán. Bár! Biztos van vagy tíz. Csak nem ismeri őket. E-e-gyütt otthonrú mán rég! Annak idején. – Me-

lyiknek, te? Te bibas! Melyik annak idején gyútté e-e! Érted?

Ott se volt. Ezek nincsenek sehose ott. Amikor meg mégis, akkor már nincsenek ott. Így lehet lopni – profik. Nagyon dialektikus ez, amit én most itt mondok: ott van, ahol nincs. Rézbőrűkém!

Amcsiban ezt elintézték. Először a harctéren, aztán a rezervátumokban. Béke honol, a temetők is hallgatnak, és csendesek a kültéri fogdák is. Rezervátum – jó szó, megőrzi a... mit is?

Rézbőrű rezervátum kellene nálunk is. A bütykös-ujjú akkor nem vakarózna itt a szemem előtt, hacsak meg nem látogatnám mutatóba a rezervátum mondjuk 312-es nagy parcelláját, amit neki jelöltek ki, névvel el látva. Nem kukázna itt a házam előtt.

Az istenit! Ezt már unom. Minden reggel erre ébredek.

A kutyák üvöltenek, persze nem lehet ráengedni őket bütykösre, mert széttépnék. Csináltassak fellelővárat a kukáknak is – mint a kutyáknak már? –, igen, az lesz.

Akkor kukázz, kuka gyerek!

*Kukákból építünk néktek katedrális
Kutyáink lesznek az őrző arkangyalok
S ha szemed után éhes már a szád is
Tudd, hogy én mostantól csak érted vagyok*

*Mentek a mennyekbe rézbőrű ördögök
Fájlalom sorsotok, kukáink vigyétek
Föld alatt helyetek, miénk a föld fölött
Kukánkat ha üres, helyére mehettek...*

Kábé ez volt az a versanyag, ami első hallásra – bár még csak belülről hallucinálta – nagyon megtetszett a rap-sztárnak. Hátrafordult.

Szőke asszonya – a ház festett úrnője – húsz év plusszal a vállán és a hangjában rekedt hangon kiáltotta utána: ne szórd szét a szemetet a kertemben, b... meg, drágám!

Fél kékvér

Nyalj, nyavalyás	Balga, gyaur
Sebet, ragyás	Lét magyarul
Híg gügyögés	Szűrös, szabad
Lyukon a rés	Lajbid szakad
Falj, fajankó	Kenyér kéne?
Agg lomlakó	Zsarolj érte
Bamba világ	Lógass hóhért
Út úrön át	Igyál új vért
Repülj szánon	Étvágy leszel
Göröngyágyon	Ha nem eszel
Útonállj, pór	Görcs a hasban
Por sorsodon	Térdelj fagyban
Nyelj szabadon	Kátyúnbukó
Szósz torkodon	Szekértoló
Szófelesleg	Ne köss alkut –
Hánysz? – egyed meg	Csak az vagymuk
Cifra szolgál	Fuss el Dacba
Menj pokolra	Hágj a Napra
Urad kéri	Ne nézz vissza
Kését méri	Nép királya

Maradj veszteg
Kék vér! Kéred?

Csillagok, csillagok...

Ledöntötték a csillagot, belerúgtak jó nagyot
S a pór a sötétben kormos ég alatt szavazott
Keresheted most, jámbor, a fényeket az égen
Csillag nélkül botorkálj e földi szegénységben

Meghirdették az ígét, az Ige plakátragacs lett
A szószékről Isten helyett kivagyiság zengett
Hontalan lett, ki hajlék nélkül próbált megélni
Tekintet nélküli világban vakon szabad nézni

Fel, fel

Adj most nyugalmat
Embernek békét
A bölcs Nap alatt
Tágul a kék ég

Álmod, gond nélkül
Végtelent, fényel
Jövők megszépül
Valóság, tűnj el

Adj társat, kettőt
Szeretót s hitet
Égnek a felhőt
Bárány viszi meg

Tengernek mélyet
Folyónak irányt
Madárnak szelet
Hajósnak kormányt

Küldj víg szellőket
Vigyék gondomat
Zárj temetőket
Élessz sorsokat

Isten csodálja
Víg földi létünk
Táncunkat járja
Nyomába lépünk

Istenek vagyunk
Ékesség, pompa
Dicső holnapunk
Büszke a múltra

A vihar csendben
Tegnap még tombolt
Kisöpört rendben
Mindent, mi rossz volt

Csak a jó marad
Retteg a renyhe
Nyálka nem ragad
Többé a hitre

A szó bebújik
Kétkezi tettbe
Emberré válik
Isten kegyelme

Őszülök

Vigaszra nem szorulsz, ősz, drága öreg
Csak bölcsebb lett a hullásban vígságod
Lombjaid múltával új utakat nyithatsz meg
Mire lerúgja a fagyot tavasz-szép asszonyod

Okos szavakat suttogsz, szél, eső csendesül hangodra
Egykor ébenfekete hajad szálai szétröppentek már világgá
Mosolyodból eltűnt a halálfélelem, nyár s tél figyel szavadra
Hogy egyesíted-e őket valaha – ha egybeforrt akarnak – tavasszá

Az Úr téged szeret, ősz ő is, amióta szájon csókolja a megtérő ember
Téged választ minden levél, ha már elfáradt lógni-virulni a tölgyfák ágán
Hozzád igyekszik a vén, megpihenni; s a forróság hevétől kimerült némben
S beléd bújik – pisztollyal kezében – a megcsalattatott, ha csúfság esik vágyán

Palimadárember

Amikor kirúgták a tévéből, reptében – nem is tudta, hogy ilyen magasban sincs tériszonya – visszanezett. Csérogott, ahogy látta, milyen szép sorjában röpködnek utána a szerszámai. Mint a vadlibák, még gágogtak is: hülye pali!, azt gágogták.

Javított a röppálya ívén, korrigált egy kicsit – mint a korrekciós műhely és a díszletépítészet egybevont főnöke egy évtizeden keresztül gyakorolta a stúdióberendezés hatásos mesterségét. A röppálya íve ugyan eltért mondjuk a barokk boltívekétől, de ez nem számított neki: ív, ív. A lényeg a magasság. Ezzel pedig most nem volt baj.

Az átkosban ezt soha nem tették volna meg vele. A rendszer híve volt – ott híve volt, itt íve volt, ha-ha-ha! –, ez ma elég is. Amúgy a legjobb volt a szakmában, két mesterlevéllel, 30 év gyakorlattal és minden alkotó stáb elismerő oklevelével tűzdelte ki az öltözőszekrény belsőjét.

Most ő lett a nagybetűs Létszám. Annak leépítésekor tehát rámutattak: téged leépítünk.

Szerencse, hogy már régen elvált. Az „asszun” biztosan szekálta volna, s még egy további csillagot leszakított volna a megkopott házitábornoki egyenruháról. A harmincadikat.

A tévében csend fogadta a hírt. Azok, akik mellette gágognak most éppen – jó!, ezek nem is csak a szerszámok!, itt repül Zoli, a gyártás, Gabi, az asszisztencia és szerkesztőkém, a fáradt mellű Annamária is –, ők most eleve nagyon fáztak a magaslati reptetésben, csendben gágogva húztak hát tovább. Akik bent rekedtek, rekedt hangon éltették az új vezetést. Csak a régen kirúgottak hada jajgatott a távolban, lent a földön. Ők már tudták, hogy végkép-sárba jutottak.

Megszámlálható mennyiségben akadtak önkéntes, jókedvű katapultálók is. A vezetés különféle szintjeivel összejátszva az elmúlt években – nagyon okos gyártási-, lízing- és tőkealapjuttatási szerződésekkel – vagyonokat loptak ki a tévéből, ebből jól működő cégeket gründoltak, s kizárólagos szerződésekkel adják el a lopott termék végtermékét műsor formájában a tévének, amely a

kilopott eszközök hiányában jómaga nem tudja előállítani e műsorokat, ami azért logikailag nagyjából érthető is... Marad a végtermék, a sár visszavásárlása. Sárvásár.

pali nem ilyen volt. Becsukta a szemét, ha loptak. Külső forgatásokon eltűnt a teljes, teherautónyi díszlet, a középkor legszebb kellékeivel? S a kiépített hatalmas pódiumok állvány- és ácsmunkákká vedlettek az ismerős budai vállalkozó építkezésein – barterben, értékük negyedárán beszámítva a gyártásvezető ott épülő házába?

Csapott egyet pali a gágá-szárnyával. Valójában nem kirúgás volt ez, inkább belerúgás. Nem tudta elviselni, hogy az éjszakai lokálban forgatott műsor után ott felejtették a teljes hang-, világítás- és színpadtechnikát, csupán azért, mert a főgyártásvezető állandó ingyenes belépőt kapott a lányok testére. Régi – ancien régime – párttitkári alapossággal írta meg a feljelentést. Tudnia kellett volna, hogy a bár-lánc és lány-lánc működtetésében – a törékeny termetű tőke összedobásában – aktív befektetői szerepet játszott a kuratórium egyik tagja is. A nőnövekmény-fejlesztési tervekhez kellett a díszlet. Ami azért logikailag nagyjából érthető is... Végtermék. Sárvásár.

Létszám-pali bélistás lett. 53 évesen csak eljágni, megfutamodni, mélyvízben úszni tudott – repülni nem. Fájts is most a hónaalja a nagy csapkodásban, hullott a tolla, még mintha lőnének is rá – de ebben nem volt biztos, hallucinál az ember a magasban.

A palimadár-ember.

Éppen felnézek az égre. A barátom, félév elteltével még mindig ott röpdös. Hatalmas íveket akar leírni, de soha nem jut tovább a Parlament kupolájánál. Menne Budára, de nem!, visszahúzza a Kossuth tér deleje a Duna fölül.

Éppen a kupola fölé, mindig. Ott bekandikál, látja, amint a költségvetésről beszél egymagában az előadó honatya az üres teremben – a tévé költségvetéséről is, élő közvetítésben, különös hangsúllyal, tekintettel az ügy abszolút kiemelt voltára.

pali – ha repülni még nem is tud tökéletesen – egy s mást már ellesett a szárnyasok árnyas életéből. Mindig odahúz a kupola fölé, és röptében rábiggyenti friss, forró jelét a madárlátta távlatokból.

Ami azért logikailag nagyjából érthető is.

Üdvöm

Hadsereg őrzi a békémet
Diplomaták és puskák hada
Egyházfő óvja a lelkeket
Templomokban az Isten maga

Isten házába nem járok soha
Adjátok vissza csorba lelkeket
Engem ne védjen a politika
Az ördög már elkérte testemet

Jól megleszünk együtt
Testem zsibvásáron
Lelkeket menesztjük
Hogy az Égbe szálljon

Munka nélkül marad
Egyház és hadsereg
Kell mér egy jó falat?
Arcomat vegyétek

Látó szög

Mily óriásra nőttek a látszatok
Alattuk, buják, bőséggel csalhattok
Hazug szó szédeleg ki a kéményen
Vadul facsartok százat a reményen

Látszat a vak világ, tetsz lesz a halott
Tesztelnek mindenkit, aki csak ragyog
Tetszik az új státusz, pandúr a rabló
Dolgát teszi kormány a az útonálló

Édeskés sziruppá átfestik vérünk
Voksoljál-polgár-tett lett fő erényünk
Sose volt serényebb a győztes gárda
Alul csönd van: szunyál a víznek árja

Nincs hős-halál, alvadt a vér; jó ez így,
Minden gyáva harcos békére sandít
Vállunkra vesszük hozsanna jussunkat
Nézünk az égre, amíg más megszakad

Bor, dal

Erjed a társadalom bora
Cefrét kavár szegények hada
Édes must, nektár, arany napfény
Forrongó létben mivé lettél

Részeg a vállalkozók kora
Mákony a piac szabadságfoka
Alkoholszint méri a népet
Menj cirkuszba, mára elég lett

Zavaros lé, habzik, a miénk
Kezünk és szívünk remeg már rég
Napszámunk műanyag kannában
Örökös nincs a mi fajtánkban

Málházunk minden nap, eldőlünk
Múltunk sem áll meg már előttünk
Társad a lom, súgják nagyurak
Ajkunkról csorog az áhitat

Mámor az, nem mákony! – új élet
Társadalmam ölén henyélek
Szajkózom a bitang szózatot
Lőrében igazság nem ragyog

Cefrével osztják a gázságot
Kedvemben korsómmal hálhatok

Félek, a nagykaszás megjön

Már dideregnek az utcakövek
A koldusok nem melegítenek
Nem adják át testük dermedt hevét
Fázó téglaként hevernek szanaszét

Nyúló kezek, nyamvadt tekintetek
Nejlon élet, kartonpapír szenvedélyek
Álomból éled a megfagyott szegény világ
Járomba hajtja fejét az élet, és félj, nem áld

S ha hamu pislant még valahol a szívekben
Dübörgés nélkül szét ver az ér a szívvermekben
Ünnep van itt minden nap, kő kövön megmarad
Koldus, s részeg, s eső s fagy fekszik egymás alatt

Torkomban a lég esetlen kaparász, ítéletem kemény
Dúdolnám a szabadságot, ha élne még a halott remény
Hogy az utcakövek tudnak messzire repülni, ha majd kell
De lám, a barrikádokon árva mára minden talpaltnyi hely

Elfutok, didergő csend szalad félénken kiáltva utánam
Kirugdosott asszony – álmjáró ő is – gáncsolja el lábam
Emelgetik fejüket a kába, a levágott szélű utcakövek
A fal felé fordulnak, féltve őrzik letaposott áléletüket

Jön, messziről nevetve integet a nagy kormányos
Dagadt nagyúr, démoszáért pitykés és dolmányos
Hiteket hint a kövek felé, kezében Taigetos táblája
Repülésre hívja azokat, kiknek joga szól e sziklára

Alig változik a világ, aratni akar mindenki, nem vetni
Aratásra készül a kőpadka is, csak nem mer emelkedni
Lesz itt szelektálás, vesztes, hat mázsás kenyérdobálás
Csak a tél nem fél, jéghideg leplében jó az öreg kaszás

Koldus, kormány, egyre megy rá – öltre – mindkettő
Eszme, éhség, bú, bujaság, a vége csend és temető
Rázzátok kezeitek egymásra, egymással nem megy már
A felső tíz az Ország házi lépcsőjén posztján bátran áll

Utca kövek, mozdulatlan kartonok, nejlón nép: ki vár?
Utca s kő, a vád és az élet a haláláig – csak kérd meg – kivár.

EUBabe baba

Emberek a piacon	Rendszerünk jelképe lett
Eladom, úgy akarom	Szabad sors kellett nektek
Vigyék, vágják, nőbarom	Állj meg repedt sarkodon
Odadom mindkét lányom	Óvszerrel AIDS-zászlódon
Kupecok, hús eladó	Egyszer majd gratis leszel
Romtest, macsónak való	Kifacsart vén testeddel
Országút, szenny s nőtahó	Priccseken kérhetsz vigaszt
Stricid magzatút-kaparó	Csámcsogva a férfi gazt
Csonkok a romlás szirmán	S addig hívd Európát
Testük emberkoholmány	S szülj neki sok ifjú lányt
Vedd el, olcsó az ármány	S csábítsd szép országunkba
Országimázs-találmány	S szüzed vesd combjaikba

Egyesülj magyar módra

3. *(Értetek nem szól harang, éltetekben nem, – megérezitek?!
Temetni csak árokparton lesz érdemes fonnyadt testetek
Széttártatok szemérmetek, szél szaggatta tisztességetek
Megváltás lesz, ha titokban gyászmise szól értetek)*

Érdemei szerint

A világ szívéből szélekre pörögve
Szétmállik, múlik a szeretet örökre
Uram, hisz nőd vagyok, mondod még hörögve
S meghalok, eléget nőm kéjenc gyönyöre

Könnyeid száradnak, sebeid kötözd be
A csúf szót, hogy szeretsz, ajkadról töröld le
Emlékem likvidáld, nyugtomban gyötörne
Hagyj árván, rég rám vár halálom öröme

Száguldás. Hajszolás. Angyalok serege
Csillagokkal játszik hű szemem visszfénye
Fegyverem vitézt vall, istenek kedvére
Lett porom úrhalott, kozmikus szemlére

Ne rángass, vissza nincs, szárnyaljon víg mese
Hogy csak egy, csak a hős szállhat el messzire
Hogy megszűnt a Föld is, kihűlt a teteje
Csak belül ég még fény – megcsalt nőm emléke

Árva szemével néz, s bűn ragad testemre
Nem kozmosz vár, csak lyuk, az Ég megvetése
A Nap háttal áll, Éj szagatja ízekre
Önhitt hiúságom, s kivet a semmibe

Gyógyulj meg, G. A.

Gyógyulj meg A., mert hiányzol, ha elmész
Ha itthagysz, s ha nem köszönsz: mert már nem beszélsz
Zárt szájjal – ha örök a rög – nem veszed szépen a levegőt se
S nem könnyezel fagyott pillákkal, ha végre érted szól az esti mise

S kezed nyomát nem őrzi vászon, festék is csak a koporsóról folyik
Ha az aranybetűket a talajvíz lemossa, s eltűnik az írás: itt *G. A. nyugszik*
S nyomnád bár a súlyt felfelé, de erős a gravitáció, s az izmod így már nem olyan
Mint mikor egy kis srác a nyújtón a levegőben pörögte a csodát egy
gimnáziumban

Gyógyulj meg, öcsi, mielőtt fent ördögpatás nagyurak téged gyóntatnak,
s megkérdezik
Mé megy a túlvilágra az, mé katlanban fő az, mé hal meg az, kinek képét
oly sokan szeretik
Testvérem, szép ecsém, apád nem tudta, hogy talán kell az élete másnak is,
– s te is az maradtál?
Nem hallottad azóta, hogy szótlánul távozott; elmondta volna, mit te is tudsz:
hogy beh nagy kár

Beh nagy kár.

Hol áll, halál?

Sötét ruhában, fehér fogakkal vihog
A halál bent ül a kocsmában
Reggel, ha szótlán megjön, most kiért kopog
Gyűlnek a rabok a kriptában

Éjjel, dolgavégeztével, haza siet
Vécébe öklendi aznapját
Álmában hat részeg és félszáz kisgyerek
Siratja előre halálát

Korsókért eladja múlttalan holnapját
Hat halott minden áldott napon
Kocsmában szédelő életük' kacagják

Ülnek a halál-hullámokon
Fehér fog, fekete fog, jönni fog, jön hát.
Halál. Átsöpör a kocsmákon.

Horrendum

A hóhér ürítette poharát
Elvégeztetett
Vétett egy testet
S köszönti az újabb ex cimborát

Rémtettek kerültek kötélre ma
Hullák hullámán
Feszít az ármány
Egy kis jankót kivetett társadalma

Munkája nem volt: lógni akart
Nomen est omen
Kelemen Kötélen
Mert jóképű tőkés arcába szart

Rémisztó, horrendum, kiált a pénz
Keresztre, féreg
Lógjon, míg élek
S kis jankó szívében kihunyt a félsz

A hóhér kiitta a pezsgő lét
Ember lebegve
Rongy mint kötele
S új testért küldte szorgos segédjét

*Mindennek megvan az ára.
Az áré még várat – magára.*

Édes úr

Kértél, hát mára megkaptad
Gyúrd magad alá ágynak
Több helyet a koldusoknak
Kik nincséért sorban állnak

Győztes hitek, fénylő pénzek
Bántsd csak a magyart, gyaur
Lopott hatalom, víg évek
Csak a tömeg ég alul

Tűzbe jött a nagyúr fajta
Gajdol, gügyög kedvesen
Narfényt hevít minden gazra
Az Isten úgyis pihen

Vad nyom

Vadcsapás a lábnyomom
A végén nincs kegyelem
Hajnalban és alkonyon
Osztóznak a véremen

Vad vagyok, csapás rátok
Erőszakos gengszterek
Tartsátok rám puskátok
Felnyársalom szügyetek

Szabad vad, szabad vágyak
Csak meghalnom nem szabad
Szabad kín, sötét árnyak
Mért maradjak hallgatag?

Lázás vadász társaság
Éhes, pénzt zabáló jog
Kezemben nincs békeág
Véres lesz a jussotok

Hol kés, hol puska az úr
És az ember ölni fog
A vad ösztön megvadul
S majd embervér szivárogo

Vadcsapás a lábnyomom
Nem lesz végem sohasem
Kopják, dárdák szarvamon
Hős vadász az étrendem

Carpe diem

Szakítsd le – ha duzzad erőd –, habzsold fel a napot
Temesd el – múlásd az időt –, felejtsd a tegnapot.
Vonz a távlat, s hogy a végén lyuk vár-e vagy a fény
Repülve látod csak, az égen vagy a poklok mélyén

Álmodom igazságom, táplálom kevély visszásságom
Hogy baj-e a halál, s az élet miért kegyetlen járom
S ha félve a múltba nézek, halálom mért látom, ha élek
Jövőmet mért kérded, ha szültükben múlnak a remények

Dőzsöltem, Horatius, méhajtókban kéjelgett életem
Tapostam szirmokon, nők ringattak széles kebleken
Szakítsam a napot, vegyem, mit isten másnak adott?
S megvakulva, szurdokban köszöntsem a kelő Napot?

Nem Uram, s nem, jó római, a nap elszökik előlem
S csak a lopkodott levegő fonnyad szorongó tüdőmben
Mit mástól elvettem, ahelyett az újat vetett, zöld mezőt
S én, a rabló, éjjel kísérem magamat, a sírjába ténfergőt

Fekete-fehér fátyol

Csavard ki bátran a percet.

Az utolsó cseppig csorgasd ki erejét, vérét, szépségét, tedd magadévá fiatalságát, ezt teszi minden élet-
rabló. Ha habzsolod, dagadsz, nő a beképzeted, nagy lesz
szel önmagadnak, markolod a valóságot. A perc azért
van, hogy *itt* és *most* legyél túl rajta, erőszakold meg,
nehogy másé legyen, a tied itt minden most – ezt tanul-
tad, amikor önzéstudatodat tejjel táplálták.

A perc miattad jött el, neked feszül, téged keresett, s
csak neked hajlandó elmúlni. Csak azért áll azonnal to-
vább, hogy átadja helyét a következő szerencsés perc-
nek, mely szintén neked hajtja meg magát.

A tied minden perc, s nem csak a tied a tied. A perc
végtelen, egymás mellett milliárdnyi létezik, horizontá-
lisan mind a te érintésedre vár, az is, amelyik mást vár.

Érintsd meg, üss rá, vondd magadhoz, lélegezd be,
szívd fel a vérkeringésedbe mások minden percét is.

Mindenkiét. Ez a te perced.

Az utolsó. Mert mikor már mindenkiét magadba
szívtad, szétvet, felrobbant a szerzemény.

Megveszted ordít benned mindenki más mása, el-
lopott ereje, kedve, kedvese, itt és most megalázott tes-
te, kettészabott lelke, lélektelenné tett szerelme, beléd
összegyömöszölt vágya, gyásza, horizontja.

Té bőfögsz, puffogsz a teltségtől, az öntelítettségtől,
de habzolsz még, újrarágod az elragadtat, enyém itt
minden!, kiáltod, s valóban, tiéd lesz a belőled kifor-
duló, kihányt világ, visszarázza öklét rád a meg nem
emészthető ezer másik büszkeség.

Megenni nem tudtad, megvenni nincs pénzed, add
fel hát az egészet! – szól a következő szabály, de te nem
hátrálsz, megszoktad, hogy minden jár neked, te vagy a
pozitív gondolkodás desztillált-tiszta változata.

Üres tekintettel nézel a csaló világra. Megfosztottak
a mindentől. Halott a perc, itt és most különösen az. Ki-
tekerted a nyakát, s most a te fejed lóg érdektelenül a

föld felé. Kitépted repdeső szívét, s most a te lelked
kószál célvesztetten, ijedten próbál másokba kapaszkodni. Ismeretlen világban jársz, hé!, itt mások is lép-
desnek!, a lábodon nem csak te jársz, már mások is raj-
tad járnak, s te vakon nézdegeled az órát: ez itt most
melyik perc?

A tied. A következő.

Az előzőt kifosztottad, levágtad, felzabáltad. Hátra-
hagyta neked torzóját, vézna gyereket, neveld te fel, ha
akarsz még *ott* és *akkor* is egy szépet. Hentesből is lehet
jó szülő, azt mondják a vének.

Én nem beszéltem velük, nem is ismerem őket, de
egyszer valaki mondta nekem, hogy vannak ilyen vé-
nek. Te hentes voltál?

Magadra maradtál. Semmi baj. Üres lyuk vagy a le-
vegőben. Nyúlj le a földre, keress – hátha találsz – egy
szem port, amely egyszer, amikor még nem voltál min-
den, amely por egyszer te voltál, vedd fel, tápláld lelked
összes reményével, s amikor felgőgicsélsz benne, ami-
kor a kivert-kihűlt szíved megdobban újra a porban, ak-
kor végre engedd szabadon világgá futni a leigázott per-
cet, mások minden ellopott dobbanását is, hagyd útjára
az összes lebéklyózott reményt.

Felejtsd el az itt és most önzését, mert elégsz itt és
most a saját önelégült lángodban.

Ott van, amit keresel – ami itt van, az már elmúlt rég.

Vesd tekinteted magasra, a szem, a szív és a lélek ar-
ra való – a lábaid amúgyis végzi a dolgát a mindennapi
büdös sárban.

A hitünk ott száll, fenn a magasban, állandóan más-
hol, de mindig előttünk. Csak akkor érhetsz hozzá min-
den pillanatban, ha nem kezdted végtelen rablójáborút
perceid és sár-helyzeteid torkon ragadására.

Lépj át rajtuk, hogy épp csak megérezhessék tovább
suhanó, kitárt szárnyú száguldásodat.

A fehér fátyladat.

4. *(Forgószél röpíti vágyam, a vágyam csak egy törékeny nádszál
Reccsen, hajlik, lezuhan, újra kel, serényebb minden virágnál
Se por, se vihar, se léptek súlya, te se vagy erősebb a vágnál)*

Egyetlen

Halld, Fény-s-Vigasz, ringasd most szép versemet
Haladj velem, s ha jössz, ne engedd kezemet
Haló poraidban, ha a szíved már nem remeg
Hass, alkoss, gyarapíts, szülj ezer gyermeket

Ha sírsz, s könnyedet a porban fázni otthagyd
Halált keresel, s a szívedből kihál az óhajod
Habozol, s nem tudod, lesz-e majd új otthonod
Ha s kik mernek, csak azok lehetnek boldogok

Hazátlan bitangnak való a gyávaság könnye
Hazugoknak, kiknek nincs s nem lesz érdeme
Hozzájuk a vakvilág visz. A te életed értelme
Hazám lesz, *itt tart* eszed, engedj fel szívedre!

Mert ész és szív nem válik ketté soha, ébred a fény
Mert szép és szeretet együtt virraszt a napfelkeltén
Mert jó és okos egymást hordozza két piciny kezén
Mert nem bomlik fel, mi egy volt, amikor születélt

Tétova tagadás

De nem. Nem kell igen. Tétova szerelem
De nem. Nem lesz ilyen. Fuldoklik szellemem
De nem. Nem mehetsz el. Temesd el tetemem
De nem. Csakis velem. Másnak nincs kegyelem

De nem. Nem én kellek. Hazudj nagy kegyeset
De nem. Nem szerethetsz. Megveted szívemet
De nem. Nem verhetsz már. Adj végre kegyelmet
De nem. Mélyen keress. Szórd rám a testedet

És a hamu alatt örök parázsban izzik-izzik egy más hamu
Hiszen belőled leszek.

Fel, fel, el

Együtt kelek veled, s tőle izzad az imám
Fogja kezemet, szívem szorítja a Magány
Ha rohanna velem az élet, visszahúz az árny
Kétes cselédem, szolgám s zsarnokom a hiány
Idegbajos őkelme, részeg nyelved keresztbe áll!
S sötét szemed dadog, ha megállsz az ágyamnál
De nem leszek martalékom, s ha a halál utamban áll
Angyalhad repül értem, s testéhez vonz a fénysugár

Krisztus

Krisztus mindig – gyermekkorom óta, mióta templomba kellett járnom, és imádkoznom kellett minden nap, egészen addig, míg a gimnázium KISZ-titkárává nem választottak – *mindig* úgy jelent meg előttem, s ez ma sincs másként, mint egy jóképű, megnyerő fiatalember, forradalmár.

Jó neki, mondtam gyermekkoromban, *milyen gyorsan sikeres lett.*

Azért nem volt könnyű, tettem hozzá érés közben, *elég sokat kell küzdeni az ilyesmiért* – és ismét az egyetemi jegyzet fölé hajoltam, csaknem véreres szemekkel, hajnal négykor. Meg kellett ezért küzdenie – suttogtam; egyedül-magányomban elaludtam a kollégium virrasztó tanulószobájában.

Krisztus testi valóját, földi létét, önkéntes harcát népeért – s utólag, már vallás formájában a világ minden emberéért, aki ezt kéri s elfogadja tőle – olyan tettnek tartottam, amilyen mindig is fakad nagy történelmi sorsfordulók tájékán az emberiség viharaiiban. Császárság jön: Julius Caesar és Brutus, Antonius és Cleopatra, Augustus ideje ez – a római birodalom meghódította a világot, a Földközi-tenger túlsó, déli partját is, következésképpen felkelt az ottani népekben is az új szabadságvágy. Utólag kiderült, hogy erős, hatalmas szimbólum kerestetett és találtatott.

Krisztus számomra tehát kimagasló történelmi személyiség, a nagy kor és a kivételes egyén találkozása, amit azután a római birodalom fokozatos gyengülése majd széthullása kiemelt a kisebbség imájából és – már Róma idejében is – hivatalos hitté engedélyezett: vallássá tett. Valószínűleg nem az emberiség legnagyobb vallásává, és távolról sem az egyetlen fontossá, de a történelem menete folytán, éppen Európa lévén a világ legfontosabb szervezője, Európa ereje révén világvallássá.

Krisztus képessége, erkölcse, jelleme és élete-halála mindenki más elé állította őt társai közül. Tanító, a legnagyobb emberi értékek tanítója, s tanítványai bámulják őt, tanait világgá viszik, bármennyit is kell szenvedniük érte.

De csupán hős, népe bűneinek megváltója Krisztus? Mitől Megváltó? Zsinatok, pápák, püspökök deklará-

ciói teszik azzá, érdekek, elfogultságok, hitek, remények – a társadalomszervezés?

Ez nyilván sértő azokra nézve, akik az ég felé fordulnak hitükkel. S az ő hitük a világ éppen olyan fontos, éppen akkora, kézzelfogható ereje, mint bármi más, ami bennünket emberi közösséggé tett. Hitük nem egyszerűen történelmi realitás – a történelmet talán csak meszeszerűen ismerik, s egy nagy fakereszt valamint a meggörnyedő Krisztus és a győztes-okos Pontius Pilatus az összes, amit látnak –, a hitük: *eszme*. Magasztos, eltökélt, megrendíthetetlen. Mint a szabadságvágy. És valóban, ez az ő szabadságuk. Ez az ő megcáfolhatatlan, abszolút igazságuk, nem kell bizonyítani: van.

Krisztus, a csoda? Nekem mindenképpen az. Talán a legnagyobb, ember által végrehajtott csoda, olyan tett, amely a maga idejében, a maga helyén tökéletes összhangban fogantatott a korról s az utókorral, amely kiválasztotta magának.

A hívő embernek azonban Krisztus nem lehet csupán csoda. Ő nem csodatevőket keres, nem kufárokat, nem hamis prófétákat. Ő az egyetlen keresi, ami egyszerre *ő maga* és maga a *szellem*. Ezért számára nem kérdés a Krisztus-Isten örökkévalósága. Ne próbáld csiklandozni a megfoghatatlan szellem, az abszolút igazság talpát! Ne méricskéld őt, ne hasonlítsd semmihez. Szenedj, ha kell, ő, az igazság, a bensődben is jelen levő szellem meg- és felszabadít téged.

Tiszta vagy, mert Isten a szívedben lakik.

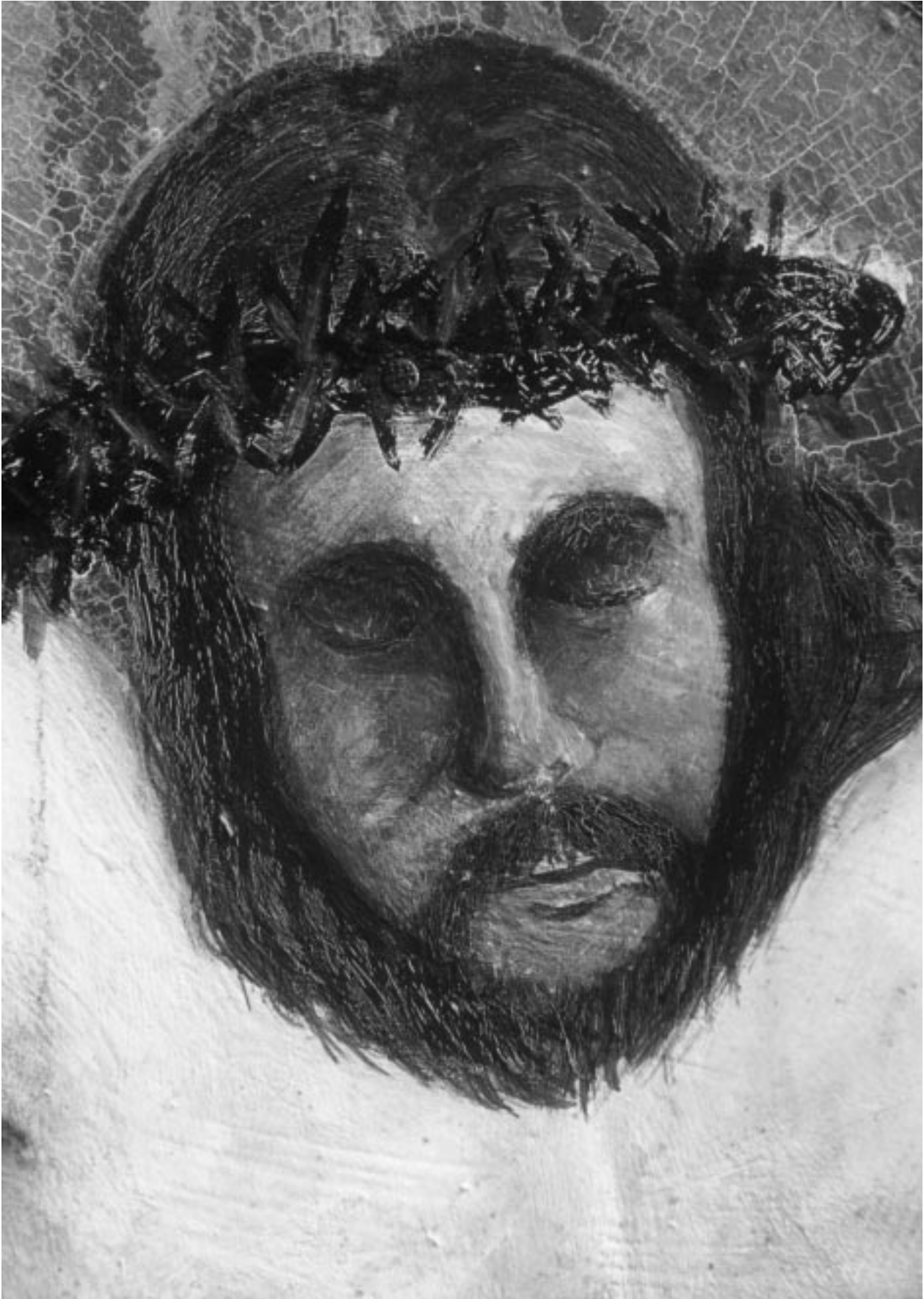
S ha rossz is a földön, nem baj – Isten vár a mennyekben.

Jó nekik.

S magam is – mint megfigyelő – sokat tanulok a hitnek ebből az áradásából: az emberi hitből. Mert én csak őt figyelem: az embert, hat milliárd istent.

S látom, hogy Krisztus hívői rendelkeznek *valamivel*, Urukkal, ami az én számomra is fontos, amit tőlük függetlenül, de részben a mintájukra én is követhetek, s egy jó ideje már követek is: ez pedig a *Szeretet*, mindenek felett, leszámítva az életemet – de az életem is csak akkor áll a szeretet fölött, ha szeretem az életemet.

„Mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” Jó program.

Spárta vagy Athén?

Spárta volt cseperedő, csélcsep világom egyik korai eszményképe. Némi fenntartással, mert már kiskoromban is éreztem, hogy nem kellene ledobni a satnya gyekeket a Taigetosról. A rosszakat – de nem a betegeket – fölé lehetne emelni egy kicsit, meglóbálni a levegőben, elég a tériszony. Spárta mégis nagyon tetszett, férfiasnak hittem e népet, s követendőnek az önmegtartóztatást, az egyszerűséget, a keménységet. Szerettem volna jó spártai lenni. Majdnem sikerült.

Ekkor azonban jött Athén. A szellemi virulás, a szín, a pezsgő közélet, a művészek, filozófusok vidám csapata a piacon: próbáltam velük lépést tartani.

Felnőtt fejjel, némi társadalmi ismeret és közérzés birtokában könnyebb állást foglalni: Spárta és Athén küzdelmében a vas alul maradt az arannyal szemben. Vagy mégsem?

Minden spártainak erkölcsösnek kellett lennie, és a kényszerű egyenlősdin túl ezt azzal szolgálhatta, ha minden más elé helyezte hazája jólétét. Azt azonban nem ő határozta meg, mi is ez a jólét, amelyre mered. Merev, örökölt eszményt, fogalmat szolgáltat, nem kellett tudnia, hogy mi az. Az egyén Spártában akkor teljes, ha eltökélt harcos, aki az ellenfelet kegyetlenül megöli. Végrehajtja a hazáért – tényleg, ez valóban „*a végre hajtás*”.

Ezt gyakorolták ifjú koruktól. Szegény helóták. Alávetettségük oly megalázó volt, hogy a kezdő spártai harcosok helótavadászaton tanulták a vadejtést; s hogy rátermettségüket valóban kipróbálhassák, előre közölték a helótákkal, hogy uraim és hölgyeim, kérem, most gyilkolás következik, igyekezzenek rendesen felkészülni, valami ellenállást produkálni, mert kit érdekel egy pehelykönnyű mézszárlás. Embertelenül kemény harcosokat edzettek. Hogy mindhiába, azt mutatja Spárta későbbi dicstelen, végső lecsúszása: szigorú államuk szabta meg a szabadságukat, és ők ennek érdekében csak a szabályjukat fenték egész nap.

Együtt étkeznek, egyenletesen osztják el a földeket – de ez csupán addig tart, míg elég föld és elég étel van. Ha és akinek nincs, az nem eszik – sem együtt, sem külön.

Szigorú erkölcsük az állam szigora. Mozgásuk erősen korlátozott, olyannyira, hogy maga a spártai állam

is elszigeteli magát a tengertől, a hajózástól, a kereskedelemtől. Az erkölcs kemény és világos – de mire vezet, ha szürke szellem, mozdulatlan valóság merevíti?

A jog az erő kifejezése – és a világ számára nincs is jog, csak a spártai fegyvernek van joga, mert ez vezet mások legyőzéséhez.

Amíg a spártai katona kardot fen, addig az athéni polgár választ. A démosz hatalma ma is a demokrácia alapformája. Mozogj és élj szabadon, érintkezz, beszélj, cseréld véleményed másokkal a magad okulására és az ő jóérzését fokozandó! Engedd szabadon gondolkodni az embereidet, hogy nézeteik együtteséből alakuljon ki, milyen a szép és mi a jó. Folytathasson számtalan fajta ténykedést, hozzon létre minden hasznosat, ami kedvére való. Ő tudja, mi a jó.

S páratlan virágzásnak indult – az emberiség életében először – a szellem, a művészet, a gondolat. A művészet akkor és ott indul hódító útjára, ahol az ember már nem csupán és nem is elsősorban külső kényszerek hatására cselekszik, hanem megenged(het)i magának, hogy benső világából éljen. Az athéniak vallása igazán gyönyörű dolog – az ő vallásuk tárgya és célja a szép.

Athén azonban veszélybe is kerül, éppen önmaga érdemétől. Az államot fenyegetni kezdi az egyén abszolút szabadsága. A rendet felrúgja és áthágja a szenvedély és a szabatoság. A törvényre fittyet hány a személyes önkény. A szubjektumot már nem érdekli a demokrácia. Csak egyetlen, majdnem véletlenszerű pillanatban igaz és fényes a köz hatalma: Periklész idején. Az államvezetés ősi zsenije bölcsességével és erényességével egységbe tudta kovácsolni és a csúcsra tudta emelni az általa vezetett köztársaság hatalmát minden más egyén személyes vágyával és kiteljesedésével. Egyetlen történelmi pillanatban Athénban megvalósult a szellem szabadságának és az állam erejének összhangja. De a sztratégoszt csak a pestishalál menti meg a száműzéstől.

Spárta és Athén összecsapott egymással – s a peloponnészosi háborúval véget is ért Periklész athéni csodája. Az áruló, Perzsiára támaszkodó Spárta legyőzi a tündöklő város-államot, amelyben az erkölcsöt felváltotta az új tehetségtelenség és a régi csőcselék szövetsége. Ismerős.

Brahman

A brahmanok hihetetlen fölényt élveznek minden más kaszthoz képest. Ők az istenek, a többi kaszt viszonya hozzájuk ezen istenség tisztelete. A brahman születésétől fogva isteni, és ezen semmi nem ronthat. Mindenki más – a többi kaszt – csupán ember ehhez képest. S ez így is marad.

A többi kaszt nem születhet újjá – a brahman kétszer születik. Csak ők láthatják el tanácsokkal az uralkodót.

Igaz, régen, nagyon régen a kasztrendszerben a harcosok varnája állt az első helyen – de mert a bráhmínok értették isten nyelvét, ők szerezték meg a tudást, ők teremtették meg a vallást, ők építették ki az államot is. Vagyis a vallási és szertartási kiváltságok az ő istenadta tudásuk, ők beszélnek istennel. Cserében és isteni hálaból rendelkeznek minden privilégiummal. Kizárólagosan.

Ha egy más kasztbeli meglátja a vállukról lelógó kötelet, le kell borulnia ezen isten előtt, és azt kell sutyorognia: isten vagy.

Túléltek minden korszakot, történelmi időt. Örökkévaló a tisztségük. Örökletes is, mindörökké-családok. Amit a születés szétválasztott, azt az önkényeskedő élet

nem hozhatja egybe. Kasztok között csak az „istenek” választhatnak maguknak asszonyokat. Aki ez ellen vét – lentről fölfelé talált asszonyt –, azt és leszármazottait undor veszi körül: ővé a holttetemek elcipelésének, a kivégzések végrehajtásának a joga. Ha az ilyen tisztátalan leszármazott – csandala – nem tér ki a brahman útjából, le is döfhetik, mielőtt fertőzne létével.

Nem volna túlzás az indiai brahmanok párját nálunk a pénzkufárokban keresni. Mégsem lehet, nem állnák ki az összevetést: a brahman nem csupán minden privilégium korlátlan élvezője, hanem a mindenkori tudás legfőbb letéteményese is. Ő ismeri és tanítja a legmélyebben a jogot, az orvostudományt, a csillagászatot, a matematikát. Ő az értelmi, a szellemi, a vallási, a tudományos életen keresztül gyakorolja az állam hatalmát. S a mi bennszülött pénzevőnk?

Egy nép élete nagy mű – írja *Hegel* –, amely különböző funkciókra és rendszerekre oszlik. Kétségbeesetten tűnődöm: mit kezdünk mi itt az indiai – természetadta – különbözőségekkal?

A legalsó kaszt tagja, a pária nálunk is ismerős fogalom. Szoktuk használni. A pária párja – nálunk?

Fecó fohásza

A hájtömegtől megfullad a tömeg
A háj baja piheg, zsírja remeg
Puffancsként bámulni arcunkba holt erény
Vérünkön lettél gazdag – nyög a szegény

A háj bája kellelten, ura fakó
Dagad a tömeg s kiált, ebnek való!
Fonnyadjon sötétben, a börtön szikár
Bitó helyett fogda, nem oly nagy ár

– Majd szabad leszek, vigyázz, őstahó nép
Tömegetől fosztva rohansz szerteszét
S ha hasamon a háj új tömegben áll
Sírásra torzul majd a lázadó száj

– Fekete csillagot sütünk rád, átok
S ha vígan tapos éhes fiunk rátok
Ömlik hájatok a végső csapástól
Ős jussunk, koldussorsunk szabad mától

Szabadság!?

Kormány mindig van. Ha szerencsénk van.

Kormányozza a szabadságunkat – hogy ne érvényesítsük erőszakkal, fondorlattal mások kárára. Hogy a javunkra is szól-e ez a szabadság-kormányzás, az nem teljesen nyilvánvaló, és alapvetően rajtunk múlik. A gyengék igénylik a szabályt és a rendet, az erősebbek szívesen kiváltják azt a saját hatalmukkal, s jól szórakoznak a kormánnyal való játékon.

Mindennek a közepén áll a szabadságunk – még a testünk közepén is az áll. Ha hagyjuk is szárnyát szegni a nőnem által, ezek csak percek, órák, a legrosszabb esetben is csupán egy élet – a szabadság viszont időtlen, örök.

Ha a szabadságot abszolút értelemben és nemes tartalmában nézzük, akkor az igaz szabadság nem más, mint igaz erény: a jó uralma a rossz fölött, az új hatalma a régi fölött. Az erény azonban szubjektív, a hős erénnyel szemben mindig ott fél, pusztul, reszket a rossz, a múlt rémülete: ővele mi lesz? S nem azért vagyunk, hogy rettegésben tartsunk másokat a szabadság nevében! Márpedig ez történik – gyakran.

Mert a szabadság csak nagyon elvont, magasztos értelemben véve erény. Nem lehet rá születni, mint a szopránra. Ha azt hiszem, azt érzem, hogy én szabad vagyok, az mindenképp felett álló szubjektív érzés. S ha képes vagyok közben tartani belső akaratomat – ezt lehet tanulni is –, akkor lelkem képes fölé szállni a szabályoknak, törvényeknek, szokásoknak, belül szabadon száguld, oly szabad, mint Ikarus az új szárnyakkal – mindaddig, míg a kevésbé szubjektív Nap nem kezd el túlságosan forrón sütni fent az égben. A lezuhant, összetört Ikarus már nem szabad – bár a halál kétségtelenül korlátlanul szabadon tud repülni.

Bensőmben dönthetek bárhogyan, másokról is hozhatok ítéletet – csak talán nem lesz semmi érvénye, azon túl, hogy megnyugtat. Érzésem soha nem nőhet a jog, az általános közakarat fölé, mert ott más mások akarata, s az azokat magas szintre emelő közjog, szokásjog lesz az úr.

Vagyis az objektív, a materiális világ. A realitás. Ez a szabadság ura. Nélküle ámokfutás a szabad verseny, a szabadság. A reális szabadság ésszerű, jogos. Legin-

kább két alapvető tartalma szerint próbálunk élni, szerveződni: a tulajdonunk szentsége és a személyünk szentsége szerint. A tulajdon és a személy szabadsága minden mérce kiinduló pontja – s ha nagyon belegondolok, magam nem is tudom, e kettő között van-e fontossági sorrend, még akkor sem, ha patetikusan kézenfekvőnek tűnne a személy szabadságát kiemelni; de személy a tulajdona nélkül? – talán fából vaskarika is egyben!

Több száz éven keresztül, a francia forradalom első filozófusai és jogalkotói óta e két szabadságelem került előtérbe. Korunk azonban megalkotta a szabadságteremtés új útjait is. Az ember mozgásának szabadsága új kényszert és egyben új vágyat fejez ki. Az ember maga akarja megválasztani munkáját, ahhoz vezetendő a saját foglalkozását – a ma már azt is, hogy ezt hol végzi. Szabadon akar mozogni a világban, keresi, hogy emberi méltóságának talán legfőbb biztosítékát, a munkáját, létének alapját hol cserélheti ki a legésszerűbben, a számára legfelelősebb módon. Így lesz igazán szabad! Övé a Föld.

S íme, a legutóbbi idők szabadság-gyermeke is megszületett: a szellem, az eszmék szabadsága. Realitás az is, hogy mi van a fejünkben, az intelligenciánkban, s az mit ér a világban. Alulmarad, uralkodik – s e szerint erősíti vagy gyengíti a mi sorsunkat? Ezt a szárnyat már nem olvaszthatja le a Nap – ez a szárny majd felér a Naphoz is; sőt, fel is ér minden pillanatban.

A szabadság realitása azonban csak egy adott társadalom adott formájában él, abban a társadalmi értelemben véve szubjektív közegben, amelyet az állam kialakított; amelyben működteti a nép uralmának valamely típusát (vagy éppen tagadja azt), amelyben és amilyen törvényeket alkot.

A kormányzás pedig nem más, mint e törvények végrehajtásának megszervezése. Művészet, bárhogy is szidják – legfeljebb ripacs, dilettáns a művész. Megvédi országát. Igazgatja – nem pedig izgatja – a közt. Gondoskodik a szabályokról, a gyengébbekről. Megteremti a szabadság formális oldalát: azt a formát, amelyben haladunk. Így szubjektív is: azon múlik, amire képes.

A szabadság realitása s a szubjektív kormányzati erő táncleckét ad belső akaratunknak: *szabad?*

A jelölés

(Levél Medgyessy Péternek)

Kedves Péter!

Őszintén gratulálok – hatalmas személyes sikernek, és a választások szempontjából nagyszerű tettek tartom lépéseidet s az eredményüket: Te vagy a szocialisták egyetlen jelöltje miniszterelnöknek 2002-ben.

Nem emlékszem olyan történelmi korra a magyar választásokon, s a választás-mentes időkben még kevésbé, azaz történelmünkben nem, amikor ilyen jelentős, valóságos, érdemi, okos alternatíva állt előttünk, honpolgárok előtt Magyarországon.

Jó ország az, ahol e két személy között lehet váltani:

- Két elkötelezettség
- Két kultúra
- Két tapadás, két származás
- Két civilizáltság
- Két generáció
- Két személyes habitus
- Két múlt és két jövő
- *S egy haza és egy haladás*

Ez jó így – s te tudod egy-egy rövid beszélgetésünkből, hogy nekem *Orbán Viktor miniszterelnökről* jó véleményem van, tehetséges ember, elkötelezett és világos, kemény politikus. Szóval: a lecke egyszerű. Ki-ki közölünk szíve szerint, esze szerint dönthet – jól dönt.

Rólad álmodtam az éjjel, elmondom.

Jöttél kifelé a Közgáz alagsori menzájáról, már miniszterelnök-jelöltként, mai ábrázattal, de mégis egyetemistaként, tudta mindenki, hogy jelölt lettél. Kezedben egy kétrészes alumínium ételhordó volt, szorosán magadhoz ölelve hoztad kifelé. Nekem feltűnt, hogy csak kétrészes, s nem tudtam eldönteni, hogy ez a mostantól kezdve szociálisan szolidaritásra kötelezett miniszterelnök-jelölt gesztusa-e a szegények felé (ott álltak, s néztek megilletődve), vagy ennyit enged meg a költségvetés. Ezt nem mertem megkérdezni, mert most már én sem éreztem úgy, hogy egyszerűen csak odaléphetek az egyik No. 1.-hez, hogy csak úgy megszólíthatom.

Én befelé mentem, a kezemben egy ajtófélfát volt, annak támaszkodva mentem bentebb, vittem magammal a tokot, hogy legyen minek dőlni. Sajnáltam, hogy nálam nincs ételhordó, viszont tudtam, hogy pénzem sincs. Így nem értettem, mit akarok én a menzán. Kaját biztosan nem kapok, bár eszembe jutott, hogy talán elcserélhetek valamit kajára: vagy az ajtófélfát, vagy legalább a neki való támaszkodás tényét.

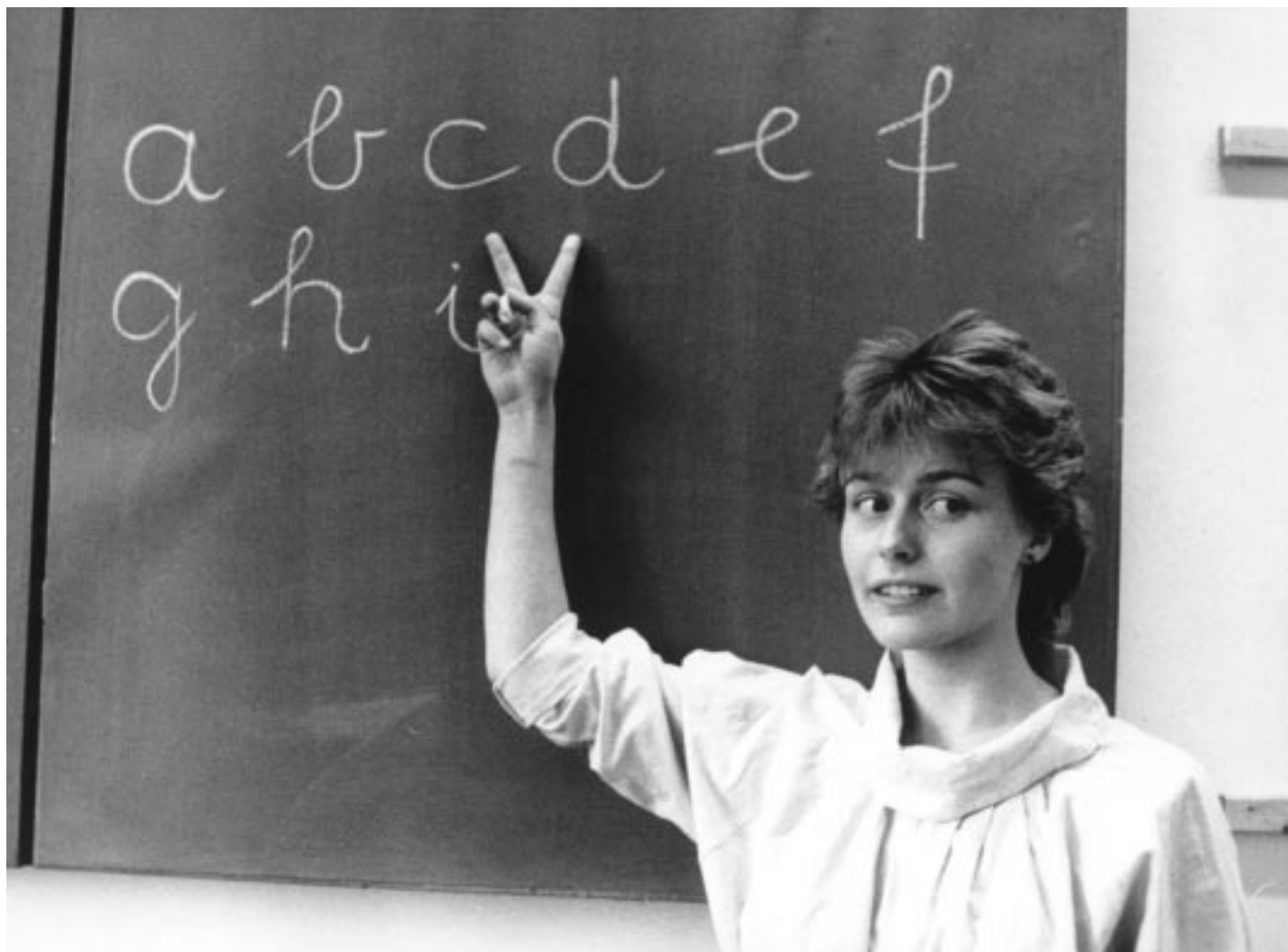
Ezen szokás szerint jót derültem; még hátranéztem, de Te éppen kiléptél az ajtón, szerényen és kedvesen és szaporán köszöngetve a báméskodóknak. Kicsit mechanikus még, gondoltam, de legalább nem színész. Megkezdődött a küzdelem a népért. Felébredtem – és jót derültem.

Barátsággal kívánok minden jót.

Most így első látásra – ha ezt nem veszed sértésnek – az a véleményem, hogy mi, állampolgárok mindenképpen és biztosan jól járunk. Szép korszak keres kettő közül jó miniszterelnököt – s láthatóan talál.

Barátod *A Magyar Művészetértben* is: Gubcsi Lajos

2001. 05. 17.

5. *(Szomjas a föld, kiszítta becsületét a sovány idő
Cserepes a száj, a felhőkből por árad, nincs eső
Vemhes a Nap, adná sugarát, de táplálni kell a Holdat)*

II. Menj-hely

Gubcsi Attila: Akt-tus

*„Kismadám, nem azért edzett apám,
Hogy reményt kéregessek dadogó nyelvemmel
S arcát csodáljam, amikor engem ver”* (88. oldal)

Tűzgyermekem

Csorog lefelé a tél, ablakon, patakon
Új sírhalmainkon és elfáradt arcokon
Kezében reszket a múltja, elolvadt, odavan
Asszonyát fázósan húzza. Leánya hol is van?

A lány szökdel félősen, hátában fagy lehel
Arcát szégyen nézni, hogy élni lehet ily védtelen?
Tavasznak becézik, ám nem kapott szárnyakat
Atyja jeges árnyában nem szőhet álmokat

Mogorván néz le a Nap, valaki bökdösi
Egy kislány élni készül, – jéggel ki öntözi?
Sovány Nap, reszkető fény mocskos felhők egén
Lent órjás rést üt lánya nyíló lelkén a tél

Ez utolsó kegyetlen ütés végzetes volt
A Tavasz szívében már kipattant vágy tombolt
Fájdalma is kacagott, új élet visszhangzott
Kéjmámora szirteken, völgyekben száguldott

Patakok keltek útra, jégvermek reccsentek
A Napba kacsintó fák oxigént vedeltek
Rügyek pattantak halkán, anyjuk testén gyermek
S a megvert Tavasz felé apja nyújtott kegyelmet

Halálba kergetett tél, győztes diktál imát
Szélvész, forгатag, élet – mind építi hadát
Légiók élén a lány, szent céljai mögött
Rendet vág a férfi társ, ki páncélba öltözött

Vágtat a forró Tavasz, a Nap kegye ékes
Kezet csak annak nyújt, ki magától lesz győztes
Virgonc sugarak nyúlnak a Földre, édes lány
Forró ajkunk, ölünk ősz óta téged vár

Pirul a Tavasz, – hogy csók?; sohase hallotta
Hidegben fagyhalál volt mindannyiuk sorsa
Ő volt az egyetlen, ki megmenekült élve
Dermesztő, ijesztő volt atyja ölelése

A fények jöttén szétnyílt a Tavasz szoknyája
Friss virágok porára vágyódott nászágya
Életet lehelt belé, míg aludt védtelen
Minden fű, fény, méh, madár; ő is, a végtelen
Add vissza, atyám, ne vidd, mit mindig elveszel
Örök ifjúságom, adj nappalt, éjed nem kell
Csak hajnal jöjjön felém, csak a felkelő Nap
Sugara, tűzgyermek, ki méhemből fakad

Add az ismeretlen Nyarat.

Kereszt nélkül

Tévhitünkben a kereszténység terjeszkedéséről elsősorban véres hódítások rossz emléke él. A vérszomjas Szent Háború, a keresztes lovagok bosszúja az arabok ellen – Jézus földjéért – több mint egy évszázadnyi keserű történet.

A konquistadorok a felfedezett új föld, Amerika bennszülött népeit öldösték a kereszt nevében, hittérítő erővel. A szent eszme védelme volt hivatva alátámasztani a féktelen kapzsiságot a Szent Földön és az Új Világban.

Az inkvizíció saját gyermekeit falta fel – előtte azonban jó ropogásra sütötte őket.

Más vallásokról is az él tévmelegünkben, hogy tűz és vér tapad minden szavukhoz. Főleg az iszláméhoz. Olyan irodalmi műveken nőttünk fel, amelyekben török hordák keresztény csecsemőket hánynak kardélre, mint villával a szénát a lovak elé.

Szerencsére a sok jó vallás a valóságban sokkal jobb, mint ellenfeleikként feltételeznénk róluk. Béke utáni vágy, hívők szeretet-éhsége és jövőbe vetített reménye hozta létre és élteti évezredek óta mindegyiket.

Zsidók és keresztények bonyolult keresztül-kasul kereszt-történetének ismertetése meghaladja lehetőségeimet. Sokkal inkább egymásra lettek volna utalva, mint ahogyan éltek történelmüket. A Korán mindenestre egyformának értékelte őket, s ugyanazt a gesztust tette mindkét vallás felé, mondván: a Könyv népei, azaz a zsidók és a keresztények (ráadásul a Korán egyes számban beszél róluk, mint a *Könyv népéről*) a sajátmaguk módján imádhathják Istenüket. A keresztes lovagok – kardjukon alácsorgó muszlim vérrel – hitetlenkedve látták, hogy az arabok által már félezer évvel azelőtt megszállt földeken békésen éltek az őslakos keresztények, vallásuk sértetlen volt. Civilizáltságuk eleinte a hódítóké előtt járt – aztán ők kezdték élvezni az arab irodalmat.

Észak-Afrika nagy részének keresztény lakossága sokkal elviselhetőbbnek tartotta a vele együtt élő muszlimok hatalmát, mint a tőle több ezer kilométer távolságban élő Bizánc állami- és hit-despotizmusát. Hivatalnokai százával álltak az arabok szolgálatába, mestereik ezután nem ortodox templomoknak készítették gyönyörű mozaikjaikat, hanem a mecseteknek. Musz-

limok bizánci mesterek díszítéseit élvezve imádkoztak Keresztelő János szentélyében Damaszkuszban; a mecsetüket a Szent János (a Korán szerint az „igaz ember”) tiszteletére épített ortodox templom falain belül építették meg. Damaszkusz így lett keresztény városból az iszlám büszkesége.

Mint ahogy Jeruzsálemben is jól megfér(t) egymás mellett a legrégebbiről fennmaradt muszlim épület, a Szikla-dóm és a Sirató Fal, amelynek kőtömbjei a dóm maradványai; a fal erősítette alulról a hatalmas templom szerkezetét. S a Jeruzsálemet megszálló arabok soha nem bántották a rómaiak által lerombolt zsidó templom utolsó maradványát, egy lapos követ – a Szentek Szentjét, Ábrahám és Dávid szentélyét; azért nem, mert ők is tisztelték Ábrahámot, sőt, ha már szent a béke e téren – *amúgy* persze elég sok vér elfolyt –, legendájukban ugyanerről a kőről hagyták a mennybe emelkedni hatalmas prófétájukat, Mohamedet. S a Korán több helyen dicséri Jézust.

A kairói Al Az´har mecsetben működik a világ legrégebbi egyeteme. Bolognáé 900 éves, Párizsé és Oxfordé 840. A kairói 1050 éves, akkor alapították, mikor a mi hódító magyar vérünkkel áztatták földjüket a német lovagok Augsburgnál. Amikor a 11. század végén a német, francia, angol lovagok lerohanták az arab világot és a Szent Földet, semmit sem kiméltek. „Ölni fogunk, mert szeretjük Istent!” S ölték a zsidókat, a muszlimokat – s visszavetették a virágzó civilizációkat. A Könyv népei egymás ellen fordultak.

S a keresztények saját maguk ellen is. A római isten nevében fosztogatták Konstantinápolyt, a világ leggazdagabb metropoliszát. A Hagia Sophia-székesegyházban a világ egyik egyházfője, a pátriárka trónusára párizsi utcalányt csücsültettek a lovagok. Nyugat-Európa lefejezte a kereszt-vallás keleti fejét.

Két és fél évszázaddal később, 1453-ban aztán II. Mohamed arab kardot lóbált meg a város fölött. Győzelme az egész világ felé hirdette a muszlim – Szentháromságtól olyannyira eltérő – hitét: csak egy Isten van, Allah, és Mohamed az ő prófétája. Csoda-e, ha Assisi Szent Ferencnek nem sikerült megtéríteni a szultánt 1219-ben? Isten nekik nem szentháromság. Csak egyetlen van.

Ég és pokol

Megint magamnak maradtam
Csókból ébredtem riadtan
Tegnap szép volt még hatalmam
Mára te vagy csak alattam

Megint felnézel arcomba
Mintha tűz forna fagyomra
Készülsz utolsó búcsúmra
Könny hull könnyembe simulva

Nyerít pejlovam, száguldna
Világ végéig ujjongva –
Száguldó vihar, tűzbomba
Röpít mindjárt a pokolra

Búcsút intek az életnek
Nem lesz Ura a szép nemnek
Hitem nem adom senkiknek
Nem kellettem a mennyeknek

Sírig kitartó szerelmem
Büntetése is kegyetlen
Halálomban a veremben
Ott ücsörögne mellettem

Érzem, vérem mind kifutott
Kószolgatják az angyalok
Egykor forró volt, izgatott
Mára nyirkos jég, megfagyott

Nyílik az égbolt, kel a Nap
Engem zárva tart a holnap
Börtön lesz éjem, akartad
Szavam a számban fennakad.

– Ébressz, légy bátor, félélet
Vágyam álmai félénkek
Sorsom majd egyszer feléled
Átölelem a szépséged

Tetteket hívok, nem halált
Asszonyom csókja tán megvárt
Megszakadt szívem keres társt
Hit a reménnyel csókot vált

Nyergelem lovam, megvirrad
Halálom életre riad
Véres a lét, vérből fakad
Hajtsd halálra halálomat

A fáraók kezében

Ha és aki a három „T” elvét differenciált zavarában ráerőltette a magyar kultúrára, ha ő maga kicsit közelebb került volna az ókor eszméihez, bizonyára lemond a téiről.

A T annyira mást jelzett akkor és azóta onnan, hogy a magából kifordult világ annak gyakorlati alkalmazása a bunkósbót-mézesmadzag hazai kettősére. A Három Nagy Té helyett szerényebb lett volna egy kis té annak kimondására, hogy amit tesz, az nem művészet, az egyszerűen: *taktika*.

A *T* az életet jelképező görög tau szimbóluma. Szentséggé vált jelkép, amelyet a szorgalmas és másokat tisztelő görögök az egyiptomi fáraóktól és főpapoktól örökölték, akik mint az élet kulcsát szorongatták a kezükben a T-t.

S ez azért szebben más dimenzió, mint az, hogy mit támogat-tűr-tilt Aczél György. A Három Té. Mint a Nagy Vadölő, vagy valami ilyesmi nagy.

A legendákban aranybetűkkel írt kis pergamenkönyv tűnik fel a sír mélyén, a Biblia utáni legfontosabb keresztény írás, rajta a bölcsesség és az élni akarás örök jele: T.

*„Majd ébredvén az álomból, hogy éltünk,
Megtudjuk-e, hogy mik vagyunk, mi volt
E Testbe-hullás, Éjbe-merülésünk,
Mi lelkünkre vakságot lakatolt.*

*És mindannak, mi feltűnt, folyt és eltűnt,
Titkolt Igazságát megértjük ott?
Már szabadon sem érti azt a Lelkünk,
Nem tudja Isten sem, ki alkotott...”*

Fernando Pessoa, a titkokat szenvedélyesen űző-kereső portugál költő váteszi megszállottsággal fordult a titkos tanok felé egy évszázaddal ezelőtt, a jövőhöz messianisztikus képeket keresett és alkotott.

Költeményének fent idézett részleteiben, a *Christian Rosenkreutz sírjánál* című versében a rózsakeresztesek

névadójának állít emléket: az atya nem csupán elzarándokolt a Szent Sírhoz az 1300-as években, hanem ott járván megismerte az arab filozófia értékeit, a természettudomány arab tanításait, s elhatározta, hogy megpróbálja visszaterelni a katolikus egyházat az őskeresztény tanokhoz és morálhoz. Nem egyszerűen az egyetlennek vallott, közismert Istent kereste, hanem a mindenk fölé állót, a mindannyiunkban együttesen meglévőt, azaz életünk értelmét, a Mestert. A megingathatatlan értelmet a bonyolult érzelmek fölé.

Számomra *ennek* van spirituális jelentősége. Szívesen meredek fel az égre, de nem festett mennyeket keresni, nem angyalokkal szeretkezni s nem ördögökkel röhögni, hanem azért, hogy elküldjem a végtelenbe gondolataimat, vágyaimat, hitemet és rosszaságomat, elküldjem és visszahívjam őket – hogy örökké, s ez a lényeg: mindörökké tágítsam egész valómat, játszhaszak a szabad gondolattal, ami soha, egyetlen másodpercre se lehet senki másé, csak az enyém.

Én vagyok az apja és a szülőanyja, az anyateje és a dajkája, a pedellusa és az eskető papja, menyasszony vagyok a szárnyalásában, és a guillotin alá is én hajtom a magam fejét, hogy aztán nevetve tegyem vissza a helyére a fűrészporból: hohó, Françoise Villont sem tudtátok kivégezni!

S ezért olyan könnyen tartom én is a kezemben a titokzatos T-t:

...
*„E zárt lélekből minket ki ereszt ki?
Vakon füleljük a Túlnani zaját.
... S az ajtó nyitva? Hogyan? Nem rekeszt ki?”*

*Hamis halálát bemutatva nyugszik,
A Titkos Könyv mellére téve fekszik,
Rosaecruz Atyánk hallgat s látva lát.”*

Ha így van, nem baj, talán szép is, ha léptünk előtt egy testhosszal már az ősz, az ősz lép a télbe.

Tavaszi szél

Állj mellettem, amint Napnak az árnyék
Mint zsenge nádszál a tó viharában
S ha eltörné tested, én is ott állnék
Búcsúzó szerető szómmal a számban

Halj mellettem, mint Krisztus a kereszten
Szállj is oly magasba, megváltás vár rád
Megcsókolom kezed, imám már nincsen
Haláloddal szegény lett lent a világ

Gyönyörű lesz még, éled minden emlék
Varázslat a lét, újra belém simult
A jövőnek lelkem küldi el fényét

Állj mellém, szerelem, nincs, ami elmúlt
Csak hit van, szárnyak, és éretted éhség
Tudd, hogy a szép a szívedbe beszorult

Avar sors

Avar vagyok, lent lustulok
Túl rövid, kies volt a nyár
A fákról ha földre hullok
Kedvesem rám tiporva jár

Leveleznék vele most is
De az ősz szavam tapossa
Sötét sorsom, ő is tövis
Kedvesem karmát mutatja

Avar levél, bús vándorlás
A gally fönt epedve várna
Nem lehet, földi vágyódás:
Kedvesem sarkantyúz máma

A lomb csupasz, én száradok
Borzalom, sivár az élet
Ezer avar, mind kavargó
Kedvesem talpán henyélek

Jönne felhő, zápor, vihar
Mosná a sorsot világgá
Fák csúcsán lengenek hamar
Kéregből lennék virággá

Tövishez rózsát nevelnék
Avarból gesztenye fasort
S ha egyszer szírom lehetnék
Kedvesem, tudnám, megcsókol

Ady-álmom

Rándul a jobb ujj, hatot per szekundum
A balkéz remeg rég, hathat az unicum
Rángat a szemem is, nyekken gyenge izma
S hány inger zárul vissza szótlán a gyomorba?

Fejem megadón bólint, csak emelni lesz nehéz
Otthagynom a pulton, agyam leplén híg sörpenész
Lábam táncol, ám a tánc magányos, csak egy járja
A másik leragad, rajta billeg létem árvácska járgánya

Rándul a vállam is, csitt, hölgyek, nem láthattok semmit
A bárszék s az idő kifordult, vissza!, helyrehozom tengelyit
A csapos számlát nyújt, heherészik rajt' duzzadó adósságom
Doxámat nyújtom, andaxint nyelek, bandzsaságom navigálom

*„Már vénülő szememmel fogom a kezedet” – rettenet, de kinek?
Fordítom a költőt, s vele együtt riadtan várom, hoznád-e pénzemet:
Édes ex-nejek valamelyike, vagy a postás, a kéményseprő, tán az a gaz
Ki elvitte nőimet; otelló sújtson le rá, a direkt termő – !én szabom meg árukat!*

... s a rizlingem torkon ragad

Refrén (adagio):

Nem engedlek őszülő kezemből, vénem
Fogom a szemem, nézem: te vagy a feleségem?
Meddig maradok még neked, ha sohase is voltam
Én, ősi vad? S a vadőrrel karöltve a pultról leomoltam.
La-llaa-la-llaa-la...

Végtelen mély álom

Halál biztosan éldegélsz
Lelked bűzbe borult, már penész
Mélybe lököd a ladikot
Kharont karodba zárhatod

Fehér lelked, vidám dalod
Elszáll éppen, vár alkonyod
Életed csupán zátony volt
Fennakad rajta minden holt

Elcsitulsz már, béke henyél
Az élet s a remény helyén
Nyomorod földi nyűg maradt
Vágyad kivan az ég alatt

Örök lét vár, biztos halál
Szállsz, mint a szíven lőtt madár
Semmissé tett földnélküli –
A végtelen az űrbe nyeli

Űr az, nem Úr!, kiáltoznom
Miért fázok a lángoknál?
Milyen fény húz oly messzire? –
Sápadt lelkem menekülne

Űr az csak, minden csapda volt
Az Isten lent mindig félholt
Nem engedi élni emberét
Halált küld, ha már félig élt

Karjában ringatja: Fiam!
Mindenben te légy a társam
Nincs asszonyom, hű kedvesem
Ember, te légy a menhelyem

S midőn megnyíltam az Úrnak
S vágyaim föld alá bújtak
S temettem már hideg arcom
Ő csücsült a tüzes napon

Hangom foszlánya ébredez
Ne add Istennek életed
Elér minden árva halált
Míg nem találja asszonyát

Hurrá!!!

Újra híg a vérem.

Nemrég még sűrű volt, fekete, lomhán és fáradtan kereste a továbbmenetelt az ismert – ám oly unalmas – csatornákon. Most táncol, polkát jár, cintányérok csatogására rázza a fenekét, szökdécsel, mintha mindig pezsdítő zenét hallgatott volna – mintha nem is héjánászok és gyászindulók fájdalmas foszlányain küszködte volna túl magát, egyik napról a másikig mászva csepenként. Szökken.

Szökik. A megkötöttség, a kötelesség, a hűség elől – szökdécsel a tramm-trammok zajos világába. Elhagyta, dddrrrágám!, végre elhagyta. Milyen régóta vártam erre a gyönyörű pillanatra. Híg vérem hagy folyjon szerteszét, ha kell, át, másokba is, cseréljük ki vérünket, édes vérem, jó testvérem – túléljük a rabságot. Asszony többé ne araszolgasson az utamon.

Tavasz lett. Pedig kint még összehúzza magán a kucsmát minden félig-fagyott madár, s ijedten-remélve néznek a sötét sarkokba a hon nélküliek: meghal-e végre valaki, hogy örökölhessék a jussot a lépcsőház kukái mögött.

Még jég szagatja az utakat, szagatja a megfagyott bőrt is a fagy, ha nem vigyáznak a holnap ismeretlen halottjai: vén hősök a társadalom alatt. Pedig még csak február eleje van, naponta megáll a hótól az élet fele, Kelet-Magyarország mindig ködös vidékeire nem szabad elindulni. Most se.

Nekem azonban már megjött a tavasz. Amikor tegnap utánam vágta a maradék pálinkámat és – gyarló voltál mindig, most is elolvastad – a nekem írt, ámbár neked ismeretlen eredetű levelet, éreztem: ez az a perc, amikor szakítottam veled. Nem lesz többé könnyület, mea culpa. Jó ez így nagyon. Ki vagyok dobva, te jó Isten, mióta érzem, hogy eljön a szabadság!

Egyszer majd sűrű lesz a vérem megint, bikavér, bős, de most hagy ritkuljon, táguljon a világmindenség, ahová készülök. Andi.

Anti. Audi. Avanti. *Andi ő.* Andi. A szaros életbel! VÉGRE.

Húzom magam után a csíkot lefelé a Szabadság-hegyen. Aligha lesz fölfelé mostanában, aligha lesz kondenzcsíkkal fölfelé valaha is. Börtön-hegy! Lent vár a IX. Szimfónia – helyett a IX. kerület. Cserearány... romlás vagy... ? Terms of trade. Nagyképűen mosolygok. Ilyen mondatokkal ki lehet húzni a feltámadásig. S még csak meg se haltam. Mi lesz még itt, te jó Isten, ha aratni kezdek?!? Catching-up effect. *Andi.* Utolérési effektus? Kit?

Átvágom a Moszkva-teret – otthagytam kettészelve, ennek annyi –, átlépek a Dunán, minek ide a híd?, a Parlamentet észre se veszem, pedig most megérdemelné, győztes kedvemben lát, a Duna-parton végigrohanok a Petőfi-hídig, nem volt több két percnél, Andi vár. Közben a Szabadság-híd mellől fölnézek a Szabadság-nevű ex-börtön-hegyre, a nyelvem röhögve csúfolja az ismert sziluetet. *Andi.* Tegnap óta ő az enyém. Hűség, odaadás, 22 év, kibontott haj és gyorsan kibontott melltartó. Messze hallatszó robajjal döngetem a Mester utcát. Nekem is ezt szokták mondani. Igen, Mester. Embermester. Szokták volt.

A lépcsőház alatt már elfoglalta őrállását egy szipirtó – csakugyan az volt, régen kurtizán, ma agglánycsőves egy csikkért meg valami nejlonborért –, s két gavallérja. Jó cugos volt, szerencsémre, illatérzékeny vagyok. A harmadikon vár a megváltás.

Aki kijött, az nem a megváltás hasonmása volt. Surrant a fal mellett, mint akit sietve tuszkoltak ki, majdnem belém botlott a hülye. Andinak annyi ideje se volt, hogy begombolja a blúzáat. Híg véremmel álldogáltam az ajtóban – kezdtem érezni a gyors tavasz hátrányait –, a cserearányromlás angol neve most nem jutott eszembe.

A polka bolhacsípéssé torzult, táncos lábamban szalmaszállá szűkültek az izmok, s leginkább a szemem lehetett kifejező: melynek láttán Andi – Anti, Audi – lebiggyesztette ajakát, szó s szemérem nélkül megfordult.

Mostanra két csukott ajtót adott nekem az Isten, egy kopott és egy új nő. A szipirtót lent ölelgetni kezdte két gavallérja, s ő hangosan élvezte. Hígult a vére.

6. *(Lámpák fénye téblábol a tornácon, reszket a remény
Vajon csillag leszek, vagy üstökös a éjbolt peremén)*

Kréta

Anna félenken ült le. Inkább sétált volna. Túl sokan jártak arra, kisgyerekek szülőkkel, fiatal diákszerelmesek az igazi első áldozás előtt, kipróbált középkorú nők – nekik mégsem tarthat bemutatót, gondolta Anna, s ingerült lett –, és mintegy 50 méterről, egy fa alól eltökélten nézte őket, őt kiemelten, egy középkorú úr. Szatír, gondolta, ingyen sóra vár.

Hamvas Géza – igen szépen mutatkozott be tegnap – már régen a fűben hevert, vidáman nógatta a lányt. Hamvas? Honnan vette ez ezt a nevet, emígyen Anna, de visszaút már nem látszott. A fűben ez a Géza gyerek egyszerűen átkarolta, majd a föld melegébe kezdte bele-símítani a mi kicsi Annánkat. Kinek is az egyik agytekéje – ahol gondolkodni szokott – hűvös, kimért tiltakozásba kezdett, a másik agytekéje viszont – ahonnan Anna az érzelmei forrását magyarázgatta országnak-világnak – pajzán játéokra készült.

Nyár volt, kellemes nyárelő, az utóbbi teke nagyobb preferenciát kapott most, jobban alkalmazkodott, győzött. Anna amúgy rendesen elsimult a fűben, s bár remegett egy picit – másként nevelték –, a melle mindig is túl érzékeny pontnak számított: hamvas volt az is, de nagyon gyors. Titkon belepillantott a blúzába, éppen azt látta, amire számított, amit olyan gyakran látott már, ha magára maradt otthon az ágyában.

A szatír feltette a napszemüveget, nem akarta láttatni, merre kóvályognak a szemgolyói. Másfajta golyóbitsait kezdte szorongatni a nadrágjával. Gyakorlott szatír volt, tudta, sok ideje van.

Hamvas Gézukának be nem állt a szája. Szövegelt mindenről, lélekvándorlásról, ezoterikus tanokról, a szegény lányok hányódásairól és arról, hogy ő ezt mindig megérzi, s valahogy arra teremtette a Teremtő – aki-ben ő annyira hisz –, hogy ilyenkor mindig ott legyen a nagy lelkével, a gondolataival, segítsen kibontani az elzárt érzelmeket, hogy ő autodidakta módon lélekkel gyógyít, bár az Orvosin mellékesen principiálisan is tanulja, most végzi a hetedik szemesztert...

Anna nagyokat pislogott a tudás láttán. Ezoterikus szemeszter? Auto... Ez igen alapos lehet, hú, tágra is nyitotta a szemét. Belsejét erős kíváncsiság kezdte szélesre tárni. Sikamlós lett a teste. És hogy ez a fiú hisz

Istenben?! Bár mindenki ilyen lenne.

A fiatal házaspár kezdte odébb terelni a két kisgyereket. Igaz, a férfi úgy terelgetgetett, hogy mindig hátra fordulhasson, szemet jártatva gyereknevelés közben. A felesége kifejezetten utálta ezért. Lökött egyet a kicsin, az elesett, a férjnek most nem volt miért forgolódni.

A Hamvas gyerek már régóta tudta, hogy győzött. De azért szóba hozta, hogy augusztus közepén Krétára utazik, kétszemélyes szobát foglalt neki az apja, nagyon unja majd magát. Anna füle testnagyságúra nőtt, teste kíváncsian és megadóan ott állt a két ugyanakkora fül között. Ott feküdt, pontosabban. Géza – milyen pocsék név egy ilyen klassz sráchoz – lökött még valamit a spártai fegyelemről, Taigetosról és a dór oszlopkokról, s alátámasztandó, benyúlt Anna blúzába. A kicsi feleség fellökte a másik gyereket is, a szatír nagy ujságot kezdett olvasni, maga elé tartva, lazán lógatva. Hunyorított, mintha a Nap sütné – sütött, a háta mögött. Anna a repülőjegy árát mérlegelte. Ki fizeti? A melle nagyon nyugtalan és forró volt. A fiatal diákgyerek sűrűn nyelt a távolban, ismét az első áldozásra gondolt. Illedelmesen meg-megállt, tűnődni persze. A diáklánynak fogalma sem volt semmiről. A Back Street Boys-ról csacsogott.

Hamvas Géza keze már régóta elhagyta a blúzt, a bugyogó rejtekeit tágitotta s értelmezte e tágabb állapotban. Anna már nem volt jelen, szállt, szállt, néha zuhant egyet, azután megint felkapaszkodott, rohant előre. Erősen fogódzkodott Hamvas Géza fiatalúr combtövébe, nehogy magára maradjon a rohanásban.

A szatír feladta, hasra kellett fordulnia. A fiatal anya már rég belökdösött mindenkit az erdőbe, a nyugdíjasok eddig is csak a lépéseiket számolgatták. Hirtelen Géza gyerek is átfordult a hasára és váratlan csatát vivott a rángatózó földdel.

Később, mikor búcsúzni készültek, a buszmegállóban valaki rákiáltott Hamvas Gézára, hogy szia Ervin, holnap hánykor állsz ki a dosztra, s mire a taxis vissza-intett volna a megállóba beledermedt Annának, hogy akkor jövő héten?, a lány szelíden ki is törölte egy csepp könnyével a szívéből a krétai járatot. A melle majd meglesz így is. Sokadszorra így. Lemossa.

Verem, beverem

Hogyan lehet eljutni Hozzád? A hogyan-nem-et jól ismerem.

A féltékenység vasgyűrűje zár körül. Kinézel-e a kulcslyukon néha?

Mindig ott állok az ajtó előtt, kirekeszt az irigy harag – férjektől amúgy jogos szokás –, s most már azt sem tudom, átsúgsz-e valamit az ajtó résein. Rég be van csukva minden, erényöved zárját komor tekintetű úr szorongatja.

Súgj egy szót, hideg van kint, régóta fagyoskodom, csak a te forró leheleted tehet ellene, perzselőn, mint egykor az ágyban, megadó állapotban, amikor levegőt sem kaptál, már csak a forró párára futotta, s aztán széles vigyorra: rángatóztál némán, és behunyt szemmel neveltél, egyre hosszasabban fújtatva a levegőt. Adj most ebből egy fuvallatot, szeméremrész helyett az ajtón küldj egy utolsó vágyjelet. Hinni szeretném, hogy élsz, hogy emlék a múló álhalál csupán.

Él, mint az éj, elhagyatottan, feketén és kihülőben, de levegőt vesz még, mert csak hajnalig kell kibírnia.

Hajnalig. Erre várok három éve. Közben gyerekem született, neked kettő is egyszerre, s most jön a harmadik, dúvad szüléstepó, mi lesz a vége, ha a lelked kielégítetlen marad. Szülj gyorsan évente háromszornégyyszer, s akkor nem kell szétnézned, mi lett a jövőből. Gyerekroham.

Kopp, kopp. Én voltam. Kértél, soha ne adjak életjelt magamról, te fogsz jelentkezni, s én meg is ígértem, de kopp. Nem bírtam. Először őszi falevélként az öledbe hullottam, majd cseperegtem az ereszen, hogy a hajadba pottyanhassak. Télen markolni kezdted, mikor az első hógolyót gyúrtad – az én hógolyómat –, jégcsapot szopogattál játékosan, s élveztem az ajkadra csurranó cseppeimet. Amikor ibolyaként szedtél le a kertekben, s nem győztél betelni az ismerős, régóta áhított illattal, a férjed bizonytalanul kényszer-vigyorgott a kert sarkából, érezte, itt most nem ő a vágy tárgya. Nyáron a slagot szorongattad, paskoltad velem a testedet lent és fönt, jó, hogy nem látta a fiatalúr, ezt már nem bírta

volna el. Ott voltam mindenhol három éven át. Rám léptél, a föld kéjesen nyögött. Kinyitottad a számítógépet, s én megsúgtam a Phillips-görbét és a Vénusz-hajlatot, geometriai képzelgésben kerested a gépen a G-pontot, s én oda mutattam rajtad virtuálisan. Három dimenzióban, mint régen, mindig. Egészen belesápadtál az izgalomba.

Meguntam. Belefáradtam, türelmetlen lettem, nem tartom a szavamat. Ál-virtuális szeretőd újra valóság kíván lenni, csak még a helyszínt kell jól megválasztani. Az időpont adott. Rögtön.

Ezért kopogtam. Rejtett frekvenciákon, hogy csak te tudd észlelni. Ne pirulj el. Zavarba jöttél ugyan az ismert néma nesz hallatán, de ne mutasd ki. Számítanod kellett rá minden percben az elmúlt években. Eljöttem. Érted?

Vagy csak a múltunkért? Milyen is lehetsz most? Hatezer gyerekkel a hónod alatt, a férjed horkol, sok a munkája, egyre később ér majd haza, lesz hamar, aki ott marasztalja.

Milyen lehetsz? Szűkek még az izmaid vágyaid kapujában, vagy hanyagul lazára hagyta a szülész? Nedves még forrón is az ajkad, vagy unalmas-szárazon fittyed alá? Égi kifejezések, gyönyörű mondatok, jellemrajzok csillannak még a szemedben, vagy az átvirrasztott éjszakák és az unalom közönyt pecsételt a közepükbe?

Elillant pupillák.

Kopp. Többé nem tágitok. Nem vagyok árny, szellem, az önkorbácsolás világbajnoka, az érzelmi távolságtartás bohóca, nem respektálok a férjurat, inkább vizsgáltsd meg tested mélyebb részeit, nem indultak-e már el az idegen testgombák, hogy óvatlanul benned tenyésszenek tovább szöszikéinek áldásai.

Beverem az ajtót, csak egy mozdulat az egész. Kopogtam, nem lehet szemrehányás. Beverem, érzem, hogy beverem, újra mozog bennem minden régi ösztön, be bizony, előlről minden...

Kinézek, kint esik a szürke semmi. Verem, verem...

7. *(Nőimet versemmel üldöztem
Bár mással tápláltam volna
Míg pennám testükbe dörzsöltem
Nekik más hegyére támadt gondja)*

Vasorrú Papa! Pápá

Ránéztem a tükörre
S nagyon öregnek láttam
Hideg volt a szemfénye
S rosszul úszott a ráncban

Tükröm, tükröm, ne ordíts
Gúnyoltam lógó szájjal
Papának hátat fordíts!
S jót nevettem egy hájjal

A háj állt, sőt: zokogott
Kacagása rég elszállt
A könny, mit morzsolgatott
Lemosta a petyhüdt nyált

Tükröm feje fényes, sík
S két szem bután pislákol
Halántékán vastag csík
S álltában nagyon horkol

Szerencsére keskeny váz:
A tükröm teste véget ér
Hol a hájam táncot ráz
Mázsákkal a fenekén

S nem láthatja szép tükröm
Szórcsomókban bújva meg
Azt mi most csak káröröm
Csókolgatták a hölgyek

Tükrömben egy ifjú úr
Emlékéhez beszélek
Mígnem tükröm belém szúr –
Krisztusba hét vasszeget

Így már minden kitisztul
Ha az ember mennybe megy
Az egek résén le-lenyúl
S keres egy-két begyeset

Fehér-feketét, tarkát
Éva ajkán az almát
Szüzek búcsú tusáját
Testük forró izgalmát

...Nézem tükröm torz arcát
Lám, csoda van!, könnyezik
Szőkét, kevélyet, barnát...
Életem szégyenkezik

Gurgula

Az út teste vadul hullámozott alatta. Inkább persze vadul vette a kanyarokat.

Eszméletlen erővel szorította a kormányt. Nem akarta, hogy valahogy kifusson alóla az autó – tényleg nagyon sokat himbálózott a kocsi, valószínűleg iszonyú vihar lehetett odakint. Pedig errefelé általában nyugodt légköri- és útviszonyok uralkodnak.

Most már el nem engedte volna a kormányt, ha bárki kérte volna, akkor se, az istennek se. Kiesett volna az autóból, egyetlen rossz mozdulat, és dőlt volna ki, mint egy zsák, egy hótt zsák. Dehogy adja oda.

Ha azt mondom, hogy nem látott jól, akkor pontatlan vagyok. Már nem látott semmit sem, körvonalak bukkantak föl előtte két álomba zuhanás, két eszméletlenség között. Hopp!

Ez mi volt?! Hopp.

Megyünk tovább, ezt még ki kell bírni, tegnap is sikerült, gurulunk szépen, ahogy a csillag gurul az égen. Kakk.

Hukk. Most már rádőlt a kormányra, szinte kidugta a fejét az ablakon, hogy legalább a lámpákat lássa az éjszakai homályban. Tizenkettő után – órában és korszórummal-ban mérve 12 után – az ember nagyon körültekintő. Néz, néz körbe, néha előre, amerre csak ellát a szem – de nem lát el semerre. Ez baj. A feje beesett a kormány küllői közé. Kellemes, hús, kézben andalodó érzést észlelt, ott is felejtette egy kicsit a buksiját, de így még kevesebbre látott el a szem. Kikukucskált az ablakrészen, a kormány és a műszerfal fölött támadt valamennyi szabad hely, jól látta a lámpaoszlopokat ferdén hunyorgó fejjel is. Megnyugodott. Hazafelé tart. Mint megannyiszor mostanában, hív a haza.

A kocsit nagynehezen visszaterelte a túlsó sávból – épp a padkának akart rohanni a hüjjéjeee! –, visszavickélte a saját sávjába, és óriási megkönnyebbülés ölelte át elfáradt testét. Most is sikerült, jó úton jár megint.

Ezúttal emez a padka végzett el egy kis figyelmeztető, meglegyintő rúgást – a kerék nyögött is egyet –, baj persze, hát persze hogy most se lett. Isten óvja őt, tudta régóta. Kiválasztott gyermek, így megy ez náluk generációk óta, amióta a somogyi burzsuj dédnagyapját vasvillával verette agyon Szamuely Tibor – a sors min-

dig rájuk mutat: te jössz most velem. Megy, megy, hát... A kocsi megállt, köhögött, krárogott, de nem bírt felszaladni a magas padkán. Inkább rázkódott, megfulladt.

A rükverc tökéletes volt. Teljes gőzzel repült vissza a kocsi az útra, át megint a túlsó sávba, ott meg-megállt, szétnézett, döcögött egy kicsit, majd mikor újra megkapta benzint adagját, rángatózva, dacoskodva tovább indult.

Bent győzelmi hangulat, az úrvezető Rolling Stones-rekedt hangon üvölti, hogy nem kap elégtételt, az erre a célra a záróra után kimentett féldecis dagi kisunicum gügyögve gurul lefelé, vigyázni kell, utánpótlás nincs, ha elfogy minden, óriási baj támad, óriási nagy baj támad uraim, tudják önök, mi az, *mi az?* hogy útközben, halálrészegen leállni szesz-anyaghiány miatt, hogy ne legyen kéznél állandó tartalék?! Végső győzelem tartalék nélkül?

Kakk, hukk. Úgy érezte, már csak a kormánykerék van a kezében, a kocsi rég elgurult. Kibámult az ablakon és megnyugodott: szürke sorban mentek el mellettük a fák, a lámpaoszlopok, odébb házfélék, igaz, nagyon bizonytalanok voltak, billegtek, sorvadoztak – de mentek, ez tény. S ő kényelmesen ül, hát hiszen érzi: ül!, ül az ülésen!, a kocsi ott van körülötte, a kormány a nagy kormányos kezében, s persze hogy nem egyszerű kormányozni a né..., né.. négyszeresen, de szétmosottan felfestett záróvonal mindkét oldalán, a vonalak között, a járdaszegélyek között, ebbe az oktató is belebukna.

Itt most meg kell állni, kicsi kocsikám, álljunk meg. Itt most majd jobbra kell kanyarodni, be az utcánkba, de azért ez nem olyan nagyon egyszerű. Tegnap is itt kellett hagyni a kocsit, éppen az utca torkolatában, mert ki merne vállalni melófáradt állapotban ilyen vakmerő mutatóványokat. Meredeken 90 fok jobbra?! Viszont ha most kiszáll, kiesik a kormány, amely pedig olyan biztosan szorul a kezében. Hm. Hm. Hm!

Nem tudta magát rászánni a féktelen kaszkadőr mozdulatra. Álló helyzetből?! Egyesbe tenni?! Meggondolatlanul nekiindulni a 90 fokos kiskanyarnak? És ha megint ott ragad? Most mit mond a fia a szomszédoknak – a tegnapi műszaki hibát miért nem tudták kijavítani?

Bölcs, bölcs, okos választ talált, olyan igazi csendes, megnyugodott választ. Fáradt, munkában megőszült mozdulattal kicsúszott az autóból, az ajtót a friss levegővétel miatt nyitva hagyta, és aprólékosan széttagolt mozdulatokkal felmászott, felhasalt a motorház tetejére, őrizte, dehogya hagyta volna másra hűséges éjszakai társát, a forró motorháztetőt a nyirkos hidegben.

S ha már felmászott egy kicsit, s ha már oly kényelmesen elhelyezkedett, ki tarthatná vissza attól, ami már

folyamatba is tétetett rögvest; ki tarthatná vissza attól, hogy elmélyülő alvással köszöntse szorgos harmadik műszakját a horkantva induló éjben.

Amikor a hajnali rendőrök mellé értek, rövid megtorpanás után tovább is hajtottak. Részben, mert a rendszerváltás korát írták – 1991 december, régi szép szétesett idők –, részben mert nem, tényleg semmi sem utalt arra, hogy az úrvezető vezetni készült volna. Béke bóbiskolt a tájon.

Babáknak

Hisz hogy szeretném hallani a hangod
De símító selymét szállni nem hagyod
S ha hallatod, csupán a múlt köszöntget
Erőtlen vállán elvitte nőmet

Kezembe bújtatom lágy melledet
Hullámot ver, tested remegni kezd
Fojtott levegő, vágyam egyre nő
S mellém kúszik a feltámadó nő

Tíz ujjam jár s kel forró vágyadban
Lent, hol szemérmedben kéj, tűz lobban
S ajkam tárja-nyitja vad áramod
Tested fárad, nem ígér holnapot

Álmodom hangod, melled már kihúnyt
Selyme más ágyban dallam, itt elfúlt
S mélyed másnak ad kedvet, gyermeket
S én fuldoklom, rám kentek könnyedet

Nőm más felesége. Ám Ördögöm!
Keverjünk mérget, könny ne ömöljön.
Mások feleségét céltáblánkra!
Százat! – Ha a miénk odébb állna.

Legyek

Gyerekkorában gyakran álmodozott arról, hogy ha egyszer... ha majd lesz egy igazi, egy óriási bővérű... ha majd a nője is olyan lesz, mint... akkor egyszer, az erdőben, bent a sűrűben, a bokrok között... hát az lesz a csúcs.

A serdülőkor lassan jött, elnyúltak az álmok.

A házasság gyorsan jött, kimúltak az álmok.

A kéreg alatt azonban lapult a vágy.

Sok-sok évvel később, mikor már nem volt semmi ismeretlen az egyenletben, elővette az álmot. Megvalósíthatósági tervet készített, elfogadtatta az érintettel. A lánynak mindegy volt a hol, csak a legyen-már összefüggéseire volt képes felállítani a mátrixot.

Erdő. Sűrű, gyönyörű fenyves, az se baj, ha tölgyessel vegyes, bokrokkal, júniusi forró illatokkal, rekkenő melegben, délutáni napfény, hogy izzon a test s a róla ömlő veríték.

A lány szerette ezt a változatot is, bár neki mindegy volt, a jégcsapot is felhevítette volna.

Messze hagyták az autót, élvezték azt a szakmai önművelést és egyben eltökéltséget, ahogyan meg kell keresni a legjobb, az ideális helyet. A lány ezt már az első fánál megtalálni vélte, a fiú romantikus lelke az erdő mélyébe vezetett. A lányon már nem volt felsőrész.

Amikor a sűrűben találtak egy gyönyörű helyet – a Nap éppen csak besütött a koronákon keresztül, kék homály borított mindent, a hőséget szellő csendesítgette, s csak a némaság hallgatózott mindenütt –, a fiú levetette ruháit, elég gyorsan ahhoz, hogy kellően megfossa a lányt a mindent lassan feltáró vetkőztetés élményétől, levetvén, gondosan leteregette teljes ruhatárát, néhány kis ruhadarabot. A lány se adta meg a vetkőztetés örömet a fiúnak, lassan, kéjesen huzigálni kezdte a ruháit, elhárított egy beavatkozó mozdulatot.

Egymást nézve álltak meztelenül. Így most nehezebb volt nekilátni. A lány elszánt női személy volt, nem várt soká, s most hagyjuk a részleteket azt illetően, mi történik akkor, ha egy lány elszánt női személy, s már tizenöt perce gyalogol befelé az erdőbe a tetthelyre. Percek alatt megszerezte magának, amit akart. Nem azt, amire vágyott, hanem azt, amit akart. Ez neki is különbség, fel is tűnt, de nem soká töprengett rajta, mert a fiú emelkedő vágya felébresztette benne a vonzódást a

klasszikus testhelyzetek hasmánt és hanyatt változatai iránt.

A fiún végigfutott az összes gyerekkori képzelődés – a házasság alatt szükségszerűen elfojtott libidó-töredékek is –, ez jó hatással volt rá, egyelőre jobbal, mint a lány horizontális és vertikális kísérletezése a bűvészet jegyében. Azért végülis jó beásták magukat az avarba.

Jöjjön A Show – hörögte.

Eljött, elég gyorsan. Eleinte azt hitte, hogy ideges, s hogy a lány is az lehet, tőle lett az. Odacsapott, alig észrevehetően. A másik oldalon újra feltűnt ez az érzés, oda is csapott egy nagyot. A lány – fölül volt – szabadban csapkodott, először azt hitette, hogy érzékisége kívánja ezt az ide-oda rángatózást. Az ülő helyzet indokolttá is tette a csavaros testfordulatokat.

A zümmögés váratlan volt. Kezdtet összefüggést felfedezni a züm-züm és a csípések között. Nem mert felnézni – mindig csukva kellett tartania a szemét, ez volt a lány egyetlen kívánsága –, sehova sem tudott elfordulni ebben az alárendelt pozícióban, néha felvetette a testét a levegőbe, s akaratlanul is óriási hamis képzetet keltett a lányban a férfiúi szenvedélyességről.

Fel kellett néznie, nem bírta tovább. Legyek, darazsak, szúgyogok hada röhögött rajtuk. Erre vártak gyerekkoruk óta, egy ilyen romantikusra, aki az ő gyerekkora óta az erdő mélyébe készül. A hangyák és lótetűk egész serege szorgoskodott körülöttük. Rajtuk. A lány már régóta őrülden vagdalkozott közöttük, ide-oda rángatózott, csak mind e pillanatig el tudta hitetni letepert párjával, hogy ő a szenvedély rabja, hogy soha nem látott robajjal tört rá az érzékiség.

Verítékükben játékosan fürdőztek a rovarok, a dögök, jó volt ez a kis szexuálisan túlfűtött táptalaj a sáska-nyáladáshoz. Olyan csípéseket tapasztottak szenvedélyes párunkra, hogy azok mindig megemlegessék, ki az erdő ura. Rovar romantika.

A kapcsolat véget ért. Az autóban néma pár haladt a város felé. Felfokozott vágyaik totális kudarcát nem tudták megbocsátani egymásnak.

Ki-ki álmodott tovább egy unalmas ágyról egy vacak kis párnával, negyedszerre használt lepedővel – meg egy szerény képességű kis partnerrel, akit nem győztek le a legyek.

Isten szolgálatában

Gyenge volt, vidám, visszavonult
Részegek fenték rajta a gúnyt
Húsz forintért szépen bólintott
Fehérnemű lelke pincér volt

Egy úr egy ezrest adott borra
A csábot a lány visszatolta
Volna; anyja nagy beteg otthon
S újra izzadt testére gondol

Istenre, ki elítéli majd
Mellére, kibírja-e a jajt?
Terhére, a megszakításra
Ugyanaz mindennek az ára

Istenre, mást teletöm pénzzel
Ő mért fizet pici testével?
Részeg dalolás mond hozsannát
Isten szolgálni küldi lányát

Szavak

Várj, vérzek, ébressz, nem érzek
Vér, patak, a szép mégis megmarad
Való, jég az égig, maró gúny, sérülésig
Vágta, fel a Napra, duhaj, víg napokra, dalokra
Vágy, akaszd a csillagodra, zuhanj a kozmosz-szabadba
Villám vagy, érte égtél, szivárvány vagy, török a fény, pusztulj éjfél

8. *(Felvonulnak a tavaszi seregek
Szoknyák nélkül kerek női szerepek
Villanó rejtekek téli fagy után
Combok, mellek, a férfiak még sután
Látom a jövőmet, az alsó is elmarad
Egy férfi szájra jut egyszerre hat falat)*

Hontalan otthon

A hölgy nagyon el volt foglalva a szakmunkásokkal. Ideges feszültséggel bámulta, mint szerelik le egymás után a zárat, még a bazi nagy pántot is. Kívülről. Mestermunka. A leszerelés után következett a konstruktívabb fázis: az új zárat felszerelése. Mindjárt a kezében lesz a kulcs. A helyzet kulcsa. Fő a biztonság.

Persze, egyszerűbb lett volna, ha tavasszal nem hagyja el a férjét.

De most ősz van, mindjárt ősz, így szeptember elején, mikor nyílnak a völgyben a kert virágok.

A férj nem ágyban halt meg, nem párnák közt. Után, éjjel, váratlanul tört rá az utolsó roham.

Egyszerűbb lett volna most, ha asszonyunk akkor türelmesen kivár. Ehhez azonban nem sok kedve volt, vidámabb élet hívogatta, szegény hontalan menekült leányzó, úr ara, vidámabb, mint a beteg férj ápolgatása.

A friss, beteg férjcskéé. Nyolc hónap után éppen ideje volt otthagyni, ahol van, saját maga alatt, hátha betemeti magát. Nyolc hónap házasság – milyen szép is.

Nagy dolgok képesek történni ily rövid idő alatt egy eredményes házasságban.

Nyilatkozatok, beadványok, lemondások, felterjesztések, befogadó deklarációk: mind-mind az új nej szolgálatában. Kell a honosítás, a letelepedés, az állampolgárság. Kell a házasság. Kell a közbenjárás, a kilincselés a kicsike érdekében. A házasság mindig biztos, méltó keret a nagyon nagy dolgokhoz.

S ha megvan minden igazolás, szép egyenes sínen haladnak a dolgok, lehet távozni, új-asszonyosan. Ki akarna bajlódni kétszer olyan idős férjcske töménytelen tényleges és potenciális betegségével, s persze a két tini gyerekével. Ha-haha-ha! Milyen rosszak?! S hogy ő ide – ide!? – akart volna pici, aranyos, egyetlen, harmadikgenerációs bébit szülni? Na-a! Istenem, ki gondolta ezt komolyan a derék ősz papin kívül?

Fekete munkára nem adnak állampolgárságot. Ki kellett fehéríteni a papika jövedelmével, igaz, csak nyugdíjformátumú jövedelmével, de jutott abból mindenkinek így is. Éjszakai pincérségre, sörbázisra gyerekszülést alapozni? Éjfél zárások, pótcsapolások után vad részeg tréfákkal és ajánlatokkal a fülben hazamen-

ni, ágyba esni, s másnap két tini képét bámulni – a saját édes gyerek helyett, aki ide úgyse születhetik?

Papi, kellene egy végrendelet! Meg még egy igazolás – tudod, a hatóságok! –, hogy Tè az én édes uramként mindenben az anyagi támaszom vagy. A szívtelen bunkók nem fogadják el a be nem jelentett munka jövedelmét igazolásul, amim van, az nincs.

Papi! ? ? ? Pa - pi - ka!

Apuci szervezete nagyon unhatta a megpróbáltatást – egész életében másokért robotolt, most ismét befogták a kocsit elé, számárnak, nem lónak már, csak öszvérnek –, mert még mielőtt végrendeletet írt volna, hajított egyet a kicsi arán, minél messzebbre. Majd meg is halt.

Kicsi ara – kicsit nagy bajban.

Tavasszal örömmel futott a talpa alá kötött lapuval minél messzebbre, friss, új világ várta. Papi meg járta a kórházakat – amikor egyáltalán tudott járni a leselkedő halál rémisztő árnya alatt –, gyűjtögette maradék erejét, élvezte a független magányt, amúgy sokadszorra járt így életében. Tini, második generációs gyerekei remélt jövője tartotta fenn maradék életkedvét, utóbb nyilvánosan is kiröhögte-kirírta magát a „harmadik generációs kicsi” halva született ötletéért. Csak még őket, csak még ezt adja meg a sors: még ezeket felnevelni.

Amikor ezt rebegte, a sors mindig éppen máshol kószált. Papi meg meghalt.

Asszonyunk – nagy bajban az ember talpra pattan – rögtön a helyszínen termett. Kulcsa tavasz óta nem lévén, más megoldásban keresett kulcsot: otthonosan feltörette kilencedik hónapos kihűlt otthonát. Aznap, mikor a két tini, már tényleg nagyon árva két kölyök, éppen elkezdte az iskolát.

A hölgy feszülten nézte, amint kinyílik az ajtó. Most már minden rendben, hazaért végre, itt senki nem zavarhatja többé. Büszkén mutogatta a két zárnyűvő szakinak a bejegyzést az igazolványában: ő itt lakik. Kulcs? Majd lesz! Éppen most szerelik fel!

A kislány nagyot sikoltott. Az iskolából hazajövén éktelen rés tátongott az ajtón, a hatalmas pántzár a sarokban, a többi helyén kisebb lyukak, az egyiket éppen most tömték be új zárral a szakik. A helyzet kulcsát

illesztgették bele. Néhány perccel később a kisfiú is megérkezett az első tanítási napról, a napköziből elengedték haza, most mindenki kiméletes akart lenni hozzájuk. Elfehéredve és dadogva hátrált ki a lakásból. Ahol nemrég még az apja várta, s néhány éve az anyja futott elé, most vidám köszöntéssel le s fel járkált... a... a... ! A... !

Valaki rendőrt hívott. A hölgy kissé lentebb kezdett csúszni a győztes pózból. Hogy miért kell betörni? Mert a kulcsot otthon hagyta! Hát nem ez az otthona? De, csak most, illetve a múltkor, illetve... itt lakik, ő itt feleség, ő itt ráadásul özvegy. Özvegyi jog. Haszonélvezet, igen, persze, mindenre, és itt lakik, mindig, igen, itt is fog.

A rendőröknek nem tetszett a tény, hogy a két szaki hatalmas szerszámai képviseli a helyzet kulcsát. Nem tetszett a két gyerek kisírt szeme sem, a hüppögésük sem. Ezért lett az úgy, hogy a hölgy kezdett csúszkálni lefelé a csúcsról, egy óra múlva már az utca végéig lefelé, utána már nem látta senki, merre indult el haza, a szomszédok ijedten simogatták a gyerekek fejét.

Kell egy otthon. Kell egy haza. A hölgy így jött ide egy éve, így ment most megint haza, valahová.

(*U.i.: Az elszánt típusú hölgyek nagyon szívósak, ha elveszítik a szemük elől a célt. Célkövető eszköztáruk a jog asztalán hever: feljelentés per hátán teszi elviselhetőbbé énjük kiteljesedését. Győzni kell, amíg csak győzik. Néha meghal egy férj.)*

Párbeszéd

– *Mi a válasz?*

Most sem hallasz?

– *Nem mondhattam semmit sem*

Halott szó ül nyelvemen

– *Lesz még fény a szemedben?*

Mit őrzöl hű szívedben?

– *Kiürült már mindenem*

Tuskó ül bús kedveden

– *Mi a válasz, ha nincs kérdés?*

Megbénított a kétkedés?

– *Ajkam száraz, merszem most nincs.*

Emlékem csupán egy ősz tincs

– *Ne kérdezz hát, ne tégy semmit.*

Űzd el a gonosz rémeit.

– *Kelj fel, testem, mint a Nap kél.*

Tett álljon minden gond helyén

– *A hajnallal jövőd éled*

Istenem, ki hozzám ily szépen beszélsz

Oszd meg velem szent békédet...

Áruld el mátkám hallhatatlan nevét

Pici, apuci

Bea végleg elment. Vele két év.

A hóna alá fogta a gyereket, és pá.

A gyerek még csak a képzeletében volt meg. Majd kell hozzá egyszer egy férj is – ? –, de legalább egy automata nemzőgép biztosan. Szép, gyönyörű nagy gyerek, már most, a fogantatása előtt is csodálatos, érdemes hónalj alá szorítani és elmenni. Otthagyni azt a világot, amelyben nem tartják érdemesnek gyerekekre. Ahol azt gügyögik orgazmus-hangon, hogy várj még, édes, egy-két évet.

S egy-két év után kidobják. Kicsavartan, 25 évesen hervadtan, bizonytalan kacsajárással kérdezgetheti majd a fővárosi aszfalton: ő nem kell feleségnek? Anyának? Csak világosbarna ágybetétnek? Hetente kétszer.

Hóna alá ölelte a gyereket, és kilépett a küszöbön. Mint már annyiszor, hasonló érzéssel. Most azonban végleg. Nem fog visszacsordogálni az ajtón két nap múlva. A könnyét szépen felszárítja majd a baba hajával – sötét fekete hajú gyerek lesz, nem ez a semmilyenbarna anyai –, otthagyja a gazdag világot egyszer s mindenkorra. A peremén született, oda is megy vissza, az ügyvéd úr pedig kereshet magának más ingyen szeretőt. Megállt a küszöbön kívül, nem tudta, hogy a baba szívverése zakatol-e, vagy az övé nem fér a helyében, avagy az ügyvéd úr visszafajtott, mindig elrejtett, mindig letagadott csendes hüppögése hallatszik erősebben. Nagyon, nagyon szerette buksit, az ügyvéd urat, aki nem is volt úr: a legjobb barát és a leghuncutabb pajtás volt, akit valaha is látott. Amúgy szakmai zseni, ezt mindenki tudta, csak őt magát nem érdekelte ez soha.

Bea vitte lefelé a gyerekét a lépcsőházban, nagyon óvatosan vette a lépcsőfokokat, felfelé jobban szeretett haladni. Most végleg elindult lefelé. Keres, biztosan, megállás nélkül kutat valaki után, aki a gyerek apja lesz. Vagy aki legalább teherbe ejti. Hogy lehet az, hogy az úr ennyit nem értett meg? Hogy ő bármilyen gazdag kapcsolatban is csak egy külvárosi zsellér-lány marad, ha nem kaphatja meg egy nő kizárólagos örömet? Nincs ott még a gyerek a hóna alatt, peteérés is lesz még addig, tucatnyi fölösleges, de most... most tudta, hogy a hóna alatt szorongatja a kis gögicsélőt. Igen, fekete, kormos legényke.

A ház ajtajából visszanezett. Sokszor ment már ki így „utoljára”. A „soha többé nem jövök vissza” köztük padlószintig inflálódott. És aztán újra és újra, a következő hét végén már a párnát gyúrták a szájába, hogy a szomszédok mégse számolhassák a csúcspontokat. A jövő megint felemelt kézzel csalogatta őket.

Míg... fel nem merült véletlenül a majdani gyerek... sorsa. A jövő mutatóujja lehanyatlott, az ügyvéd úr néhány év haladékról regélt, Bea a barátnőire gondolt, akik már régen túl vannak a második gyerek szoptatásán, míg ő az ügyvéd úron tesz véget nem érő gyakorlatokat. Gyönyörű volt a kapcsolatuk, megtanult mindent, amit kis hülye kortárs srácai elrontottak vagy soha nem is tudhattak. Megértette az anyától tanult igazságot, hogy a nők a férfiakban az eszüket szeretik kimondatlanul is – mert az tovább tart, mint bármely más adottságuk. Az a biztonság, nem a céllövő képességük.

Ügyvéd uram kivételesen nagy gyakorlattal rendelkezett mindenben, főként az élet bármely válságának, konfliktusának leküzdésében – csak éppen Bea ura nem akart lenni. Félt, okos volt. Soha sem szegte meg az élet alapigazságait, amelyek közül az egyik apai hagyaték így szólt: ne tedd meg azt a hülyeséget, amit a többiek azért nem tesznek meg, mert hülyeség. Ötvenöt évesen hülyeség lenne 25 éves lányt anyának felszentelni, ezt pontosan tudta. Láta magát 10, és látta magát 20 év múlva – bohócsapkával a fején, stopperrel a kezében nézegetni, miért oly későn jár haza a felesége az aero bikáról; s közben tinédzser korú gyerekei csak kellemtlenül hívják fel egyszer-egyszer a nemrégien nekik vásárolt új budai lakásaikból, amelyhez annyira ragaszkodott az anyjuk két aero bika gyakorlat között. Láta magát 30 év múlva, egyedül, magányosan, amint azt rebesgeti, makogja, hogy milyen jó, hogy végre... végre elment 5 évvel ezelőtt az egész banda... az ő családjá. Jó így, pihegve pihenni.

Az ügyvéd képzelőereje ilyen nagyon csúnya volt. Bea soha se láthatott belé, pfuj!, ügyvéd úr!, azt azonban megérezte, hogy valaki valamikor túl erős hálót szőtt, s ő azon soha nem tud már áthatolni. Hatalmas, kapkodó karcsapásokkal úszott el tőle most a Jólét, a kép, amelyre annyiszor nézett gyöngyszemekkel a Ka-

nári-szigeteken, a Hyatt acapulcoi elnöki lakosztályában, vagy akkor, amikor elkezdhette – minden álmát meghazudtolva – egyetemi tanulmányait apuci fedezetében.

Most, a kapun kívül elővette kettőjük fényképét –

elég ledér volt –, nézte-nézte, eldobta. Megsimogatta a pici (a pici = a-puci?, nem, nem, ez már nem lesz soha), a pici pici fejét, és hihetetlen lassúsággal elindult. Elhátározta, hogy lefekszik bárkivel, aki neki gyereket akar adni. Magába szívja. Legfeljebb két év. Mint ez volt itt.

Ágyvár

Meddig remeg, ami remek
Vágyad vár, vagy az ágyad csak?
Tágul öled, szepeg szíved
Testedből forró láva csap

Ha pamlagod most megveted
Fohászodj a szenvedélyért
S ha hideg marad tekinteted
Tárd szét ajkad lágy szemérmét

Álmaim szelíden várnak
Hit, remény, szeretet, család
Kék élet, két véglet, szárnyak
Rajtuk száll közénk a varázs

Számról letéptem a zárat
Tapadj ajkamra, kis sikló
Építs testeddel végvárat
Körém, ajakam megváltó.

Az utolsó szó jogán
Verítékek hajnalán
Szerelmünket mormolván
Elhangzik magány-imám:

*Szeress, ha szeretnél szeretve lenni, kisbabám,
Mindez jól látszik a fényre tartott Biblián.
S bár paphoz nem járok, volt már hét arám,
Te leszel a nyolcadik – s a bíró új válásra vár*

Múza

Múza nélkül nincs semmi.

Múza nélkül nem lehet – bár szabadna, de mégsem lehet – áradásszerűen hazudni, gátlástalanul ámítani, kipirult orcával házassági ajánlatokat tenni havonta – itt, ha amott a ciklus éppen működik –, nagy szellemek jegyében fényesedni, s az utókor áldását eleve zsebre tenni, netán kegyesen előre el is osztogatni. Kell a múza.

Múza nélkül sikertelen a sors. Nélküle ki sem lát-szol ki a földből, a porból, melyből vétettél, mert a lel-ke száraz, unalmas, törvényszerű és megbízható. Csak a múza képes fellőni a vakító égbe, s onnan ledobni megvakultan.

A múza húsa a te bányád. Vájjad, fosztogasd, ki-be mászkálj járatain, garázdálkodj, égesd el s vele forró-sítsd fel magadat.

Az én múzsám a nő. Nem egy, nem a másik kettő, kettőszáz, nem is mind: hanem az egyetlen, elvonatkoz-tatott, mindenki mindig meglévő, de soha, egyetlen pillanatra meg nem található nő. Ő az én nőm. Soha meg nem lelem, soha el nem veszítem, nincs ég és nincs pokol, csak állandó lebegés a kettő között. Így mindket-tő látszik, mindkettő nekem játszik, mert múzsám át-szemlelten fogja a kezem, s int: mit ne, s miért az azt. A pokolból felránt, s a menny tornácaig soha nem en-ged. *Ott ő áll.*

Egyes küldötteit nagyon szeretem. Próbára teszik vonzalmamat ósaszonyuk iránt, aki nevetve szemléli onnan, ha újra róvóm a vad köröket – a végső nőt ke-resve. Végső azonban nincs, mire hozzá érne a szívem, egy másik nő-nagykövet nő ki a földből, teszt-küldött onnan fentről. Így sose lehet érett a szívem, savanyún hull alá minden csók kiszáradt ajkamról, s máris fohász-kodva nézek az égre: ugye, nincs következő? Rám hull éppen.

A múza csókja csak a legritkábban keresi a homlo-komat, bár egyszer ez is megtörtént véletlenül. Ez a múzsai érintés – nyilván a természet termékenységének jegyében – puha, enyhén nedves felületeken keresztül keresi a múza által kitűzött realista földi célokat, rán-cos, öreg homlokok kifejezetten negligált helyzetbe kerülnek már az első pillanattól.

A múza egyébként nem súg semmit, hiú remény – s

csupán emiatt ne is kezdjen senki a húrok pengetéséhez – azt hinni, hogy bármiben is segít. Kifejezetten elvonja a figyelmet a nagy tettekről, amikor írás közben – vagy az íráshoz közvetlenül és gyorsan elvezető szeretkezés közben – arról mesél, hogy március 14-ére elfogyott a havi pénze, hogy nem tudja kicserélni a harisnyanad-rágját, amit persze egy új cipőbe kellene beletenni. A hónap közepe sincs még! Ez nem segít abban, hogy kitalálj valami olyasmit, mint pl. *Petőfi a Szabadság, szerelemben.* Akkor persze nem volt harisnyanadrág.

Nem sokat tesz önmegvalósításodért a legújabb mú-zsád akkor sem, mikor – a megilletődéstől – kiszáradt torokkal közli, hogy azért az előző kapcsolatát még nem teljesen sikerült felszámolnia, és a múlt héten sem tudta jobb belátásra bírni erőszakoskodó ex-szex-partnerét. Szűkül ilyenkor a kebled, szűkül a szemed is, összébb esik a gatyád, s szűk lajbiban nehezen veszel isteni le-vegőt. Az Olympos ködös, te zihálsz, fölnezel az égre, *ott ő van*, röhög, és küldi az ármány és szerelem követ-kező báránycáját.

A múza szeret a konyhapénzről beszélni, te viszont a lágy hullámozásról, ami eleinte feltör a testéből, hogy aztán a démon szabaduljon ki minden erotikus pontjából. *Angéla* esküvőjét említi ekkor, a bátor ifjú pár által előre elvállalt gyermekáldást. A te lajbid most még szű-kebb, annyira, hogy köhécselsz benne, s dolga végezet-len csendesedsz el az ágyban. Ezt már nem; végre eljött a nagy pillanat: igen, igaz múza diktálja soraidat, ver-set kell írnod az anyáról, a gyerekről, a szülés gyönyö-réről, a gögicselő jövevényről, a szó a te tetted – mind-ezeket egészen jól meg tudod írni egymagad is. Le-törlöd magadról az ágyi múza száraz csókját – az előbb még puhán-nedves helyen ért, most tényleg: most a homlokodon vacakol –, a nő már falnak fordult, oly édes a duzzogása és a mindjárt feltörő hisztérikus pa-naszkönyve is oly édes lesz, hogy... ezt már ismered!

A Múza! A nadrágod begombolva – a töprengés a tett halála, idézed a filozófust –, a nő nevét áthúzod a noteszban, írni kezdesz. Írni! A múza húsa lassan el-fogy az ágyon, már csak árnyékot látsz. Versedben gye-rekkel játszol, mamival, húú-úú, bíí-íí, kúú-úú, nyíí-íí. Mondom, a versedben! Csak!... *Onnan* fentről valaki újabb indító gombot nyomogat.

Ágy-ék

Hallom a szívemben a zenét, hívnak a szólamok
Lágyan szállsz felém, ajkadon égszínkéék sóhajok
Zokogtál kisbabám, vigasz vár az utolsó hajnalon
Vak volt a világ, s jajongó nap ült a véres alkonyon

Keresem kedvesem szemérmes testillat titkait
Vágyammal telítve átúszom a pokol bugyrait
Öledben egykor megfagyott a csók, s a hit kevés
Múltidőben élt a kéj, kezed jégverem-szenvedés

Álmodó szemed nézem most, benne mély éjfényedet
A bút, s mit elloptam tőled, örökmécses szerelmedet
Imám Istenedhez száll, választ vár kutató eszem
Hűtlenségem léket vágott-e hozzám fűző sziveden

Lesz nász, eskető pap, örömkönny, örökhűség mise
Új álomsor, vérbő öl, remény, hit – vad dac sohase
Szemedben kincs a fény, arcodba kacér tincs simul
Hitszegés, hideg ágy, fagyott ágyék mind térdre borul

Gyarló hím, földi lény
Vagyok
Ragyogok
Nóm tiltott rejtekén

9. *(Kiadta a hatalom a várva várt választási jelszót
Egy huszár tartson el kétszer négy az húsz leányzót
Nem lesz addig béke az akácfák alatt se
Míg szádon nem lebeg Évi, Ani, Emese
Míg öledben nem remeg megannyi vágy
Csipegeds, barátom, amit Isten ád)*

Elmosódott arcÉl

Meddig viszi még, nem tudom. Viszi, menekül vele, el-takarja, hajtja magát. Viszi, soha vissza nem adja, sötét lesz, már semmi sem látszik úgyse, és akkor is csak fut – viszi, elviszi végleg az arcélét.

Pedig már csak az maradt meg. Az elmúlt három év betakarta teste ízét, az illatát szétfújta, a járására homokot szórt, a mellét gyerekek koptatják.

Az arcéle maradt csak rám, és most azt is elrabolja.

Megszűnt minden már régen, mintha nem is lett volna. Mintha nem ő adott volna vissza az életnek, a csendje, a tapintata a háttérben, pontosan kiolvasott gondolataimon, rájárt az ajka a gondolataimra, még azok születése előtt formálta őket a szeme fényével és az ajka csendjével. Visszasímított az életbe, mert soha nem mondott egyetlen fölösleges szót se, soha nem biztatott agyonemésztett közhelyekkel; csak megvárta mindig, a következő lépésemig, a következő vágyamig, tervemig, testrándulásomig.

Nem kent belém egyetlen fölösleges szót se, állt előttem, és zavartalanul, mozdulatlanul nézett a szemembe.

Átadta mindenét a tekintete fényével. Földöntúliak laktak benne, akik többet tudnak az emberről, mint mi, emberek.

Elment ő is, mint mindenki eddig. A Nagy Generáció érdektelenné vált mára: összeesett, kicsi. A felsőbb-ségtudat teljes fegyverzetével néztem utána, a végső – de tényleg: a 302. legvégső – búcsú után, benne volt a nézésemben minden erőm, büszkeségem, öntudatom, férfiasságom. Én tisztán láttam ezeket belülről, igen jól néztek ki. Ő nem látta. Ekkor már nem fordult vissza.

Azért a teljes fegyverzet tényleg nagy volt, Istenem, de nagy voltam akkor, ahogy álltam ott némán, mint egy hadvezér a győztes csata alatt a hegycsúcson.

Győztes csata alatt!?! Ez voltam én. A csata vége már nem volt győztes, az kifejezetten nagyon vesztes lett, de alatta, alatta tényleg olyan nagyon győztes volt a győztes csata.

Utána volt egy kis baj. Még mindig álltam a „hegycsúcson”, a lépcsőházban, és az idegességtől rámjött az addig még csupán látens emésztési zavar valóságos változata. Eltart azóta is. A hadvezérek sorsa se egyforma, na.

Azóta csak hébe-hóba kaptam a fagyos híreket. Há-zasság, öröm, jaj. Terhesség, új lakás, jaj, jaj. Gyerek. Baj, baj. Megkopott minden régi zamat, az emlékeket már nem is kellett irtani, szélvészékként menekültek belőlem, amikor híre jött: férjét diplomáciai testületbe hívták, irány a tengerentúl.

Megnyúlt az arcom, lötytyedt lett végre ez is, mint akkorra már minden más. Az arcom másaként a tükörből egy kivénhedt herélt ló nézett vissza rám, vicsorgott is, nem voltak szépek a nagy sárga fogai, főleg ha nyert, az tényleg nem voltam szép. Pedig az arcélem volt a büszkeségem, a szemem, a mosolyom. Ezt szerette meg bennem legelőször. Ahogy megpillantott.

Odanyerítettem én is egyet a lónak a tükörbe, ő se lett szebb.

Egy ideje nőm is rablás áldozata, kifosztom magamból. Szeretném még pontosan látni minden pólusát, feszíteni sima bőrén a szelet, almát ropogtatni kicsattanó arcából, és egy tized mikron közletről – illetve távolról – három perces néma csókot festeni rá félig összezárt ajakkal és a nyelvem alig érezhető csücskével.

De már nem látom. Menekül a képzeletemből ő maga is. Kergeti, űzi már az én eddig csak tehetetlenül védekező reál világom is.

Nincs rá szükség többé, elég hideg már minden, fagyott az arc, a lehelet és a tized mikronos csók is rég jégvirág lett más arcokon.

Vidd hát, már nem akarom látni, hogyan él az arcél másban, hogy ér az arcér más véréhez, hogyan hal meg a vágy lassú tűzön forgatva, nem akarom látni a múltamat fagyfehéren kiterítve más nyoszolyáján. Karba öltöm testemet, jó erősen, s odalököm valaki másnak.

Szeretlek ÉKA

Szeretem, éneklek türelmedet,
S áldásom rád száll, amiért szeretsz,
Szívedből áradó nagy fényedet,
S hogy soha nem mondtam, már elmehetsz

Szeretem munkádat. Minden tettedet,
Szeretem, ha ott állsz a hátam mögött
S nem sírsz, ha darabolom hűségemet,
S hogy nem láttál, mikor az életem ellökött

Szeretem, hogy semmit se vettél el tőlem
Soha nem kérted kölcsönbe szerelmem
S ha adtam, elfogadni sem tudtad soha

Sorsodnak hiszed, hogy az élet mostoha
Szeretem, ahogy rajtam dobog a szíved
S csak egyetlen kézből fogadsz el kenyeret.

Lányláng

A tűzfalak között járva szűkült a tér
S csak a füstöd jelezte, hogy bennem égtél
Szédelgett fölül a hasadék s fáradt volt a nap
S égtedben belülről szívemnek választottalak

A kormos falnak támaszkodtam a szívzörejben
És a kamrák közt lassan magamba öregedtem
Akadozva lötyög vérem, nincs hely már új edénynek
S égtedben belülről – vétek! – megkértél férjfélének

Értem égsz; én a tűzben, oly más ez így! – füstölgő halott
Szállnék a Nap felé, de megérezem, a szívem elfagyott
Földre omlok, kioltott tűz a víz gályarabságában
S égtedben belülről melengettél üres szívkamrámban

Fuldoklik a vérem, szívem, nem hallok nyöszörgésem
A halódó sóhajt, Isten, add vissza emberségem
Öltsd rám legszebb ruhám, a végtelen emberöltőt
S égtedben belülről vesd lángokba a temetőt

- 10.** *(Szalmát ennék, mert hiszen számár vagyok
Szalmaözvegyen jók a megbékélt asszonyok
Legelnék előtte a friss, zöld, zsenge pázsiton
S kéjesen hemperegnék egy nagy özvegyzsákon)*

Finis sanctificat media – és az eszköz szent lett

Renyhe, elhasznált felmosóröngy volt. Odavágták a konyha sarkába, még szerencse, hogy nem dobták ki. Kezdt szálakra bomlani, ócska műszálakra.

Foszlását sajnálkozva bámulta. Nehezen nyílt ki a szeme, egybeforrasztotta azt a lustaság, a kimerültség és a kiszáradt könny egyvelege. Szóval iszonyúan csipás volt, a szemét már alig használta kukucskáláson kívül bármire is. Ki-kisandított néha maga alól. Tudta, hogy nincs visszaút. Innen már sehova van.

Kiforgatták. Kicsavarta magát. Rongysors. Azért mégis jó a konyha sarkában, otthon az is. Nem sokáig, sebj. Befogta a száját, az egyik széttépett, szétesett rongydarabot tömte belé. Önmaga volt az is, megvoltak így együtt a szájában.

Ember legyen a talpán, aki érti ezt. Két éve még boldogtalan, igazi házas volt. Aztán, csak félig, elvileg megállapodtak, hogy elhagyja a házat, ha nem kell gye-

rektartást fizetnie. Házat? A 36 négyzetméteres garzont. A házat. Most, egy hónapja mégis kénytelen volt kérni a rendőrséget, helyezték vissza tulajdonába, mehesse be a lakásba ő is. Az előző egyezséget letagadta, nyoma persze hogy nem volt sehol se, neki meg laknia kellett valahol. Tél jött, tüdőgyulladással húzta ki az egész telet a kórházban és a menhelyen, otthon kell. Gyerektartás, persze. Mibul, uram, mibul? He-he-he. Szerencsére az asszonynak se pénze, se esze nem volt, hogy ezen idő alatt lecserélje a zárat. Azt az egy ócskát se.

Összelapult, bejött a gyerek a kijelölt tartózkodási helyre, a konyhába. Ami nem is volt, egybe nyílt a szobával. Ami nem is volt, egybe nyílt mindennel. Főleg a vécével. Nehéz volt itt eltévedni. Versenysemleges területként mégis a konyhát kezelte volna szeretettel, a sarokban ő akart volna lenni az úr. A gyerek nem tudott erről az elvi megállapodásról sem, odaköpött egy na-

gyot a diplomáciai mentesség fellegvárába. A sarokból duzzogásra utaló nyöszörgés hallatott. *Persona non grata, fater? Persze. Fiam.*

Az exterritóriumról szóló megállapodás mégsem volt felesleges, legalább a felesége betartotta. Se többet, se kevesebbet, a vécéhasználat is megtagadva, de ez nem okozott nagy kárt, hisz a parkok, sarkok, beállók és bejárók, aljas kapualjak világában ismerős volt, az esetleges, alkalmankénti tájékoztatlanságról pedig a nadrág foltjai tanúskodtak. *No W.C., nolens volens.* Egyszer tényleg művelt volt, ezt jól látta.

A gyerek erre már nem emlékezhetett, mire megnőtt, hazavágták a mongóliai kiküldetéséből: tényleg előjött a génmeghatározottság, odakint istentelenül inni kezdett. A csúszdán még követte a család, az alján azonban nem volt tovább: ki kellett szállni az összjátékból. Az asszony becsületére legyen mondva, hogy bár semmihez sem értett, eladdig soha nem kellett dolgoznia, most beállt egy piaci büfébe kimérni a kolbászt. Később bemérni a kolbászt – de ez a része akkor már nem tartozott rá. Ő már elkezdte a foszlást, a külker cég rég megszűnt, az orosz-mongol-észt tudás – a moszkvai IMO milyen nagyon büszkén adta a kezébe a kuriózum nyelvekről szóló diplomát! – semmire se volt konvertálható. Eleinte csak az asszonyt akarta megvárni a sarkon, de amikor furcsa dolgokat látott a hűségéről, inkább bement egy kanna borért. Azt mondták, ez a legjobb, a sok se árt meg belőle nagyon. A rongy hunyorgott a sarokban.

Félve félre nyitotta a szemét. Mennyi szemét, mennyi nagyon sok szemét dolog tapad őhozá?! Elivott otthonról mindent, míg az asszony dolgozott, szépen csendesen eladott otthonról minden darabot. A gyerek már rég nem tárgyalt vele, ex-szíve hölgye is csak azért igen, mert befogta a száját, és két órás kényszer-tapintat-szünetek erejéig nem zavarta az alkalmi szex üzletet. Szíve mélyén örült is messze úszó felesége önellátó kereseti forrásának, ő már költői magasságokból nézett erre az egész unalmas művelethalmazra. Ennél tartósabb ájulási formákat preferált, kannakábulatot, és persze, persze, eltolta magától, ha férfi mancsok akartak belényúlni, cserében egy kannáért. Örült a felesége önállóságának, egyáltalán nem zavarta, hogy olyan híres nagy kurva lett. Lényeg, hogy tiszta.

Az üzletkötő álma egy viszki volt, jég, dupla visz-

kivel, Charlie-módra. Istenem, milyen évek, milyen élet, milyen álomszerű minden, Mongóliában, vadászatok, ezerötszáztizennégymillió viszki naponta, meg se kottyant, az üzlet már előre eldőlt, a kiutazása pillanatában is tudta, mit adnak el 5 éven keresztül, vasúti sínek és váltók, nagy buli, cserében ásványi anyag, a nevéket se tudta. Kár, hogy nem telt le az öt év, megszedhette volna magát hosszú távra, nem kellene most aggodnia a következő kanna álomért.

Hova kellene most kimenni pöslenteni, úgy, hogy nehogy elfoglalják a hokedlijét közben?

Az asszonyka nem bírta magával, akkor se: neki is van saját génje. A közös baráti család hím tagjával – ki sejtette volna, hogy ringyó és hímrinyó lesz belőlük, olyan baráti volt minden – nem is leplezték, hogy durván és rendszeresen gázolnak az árván maradt másik kettőben. A társfeleséget már egy ideje pszichiáter kezelte, neki pedig megszámlálhatatlan sok üveget lökött a kezébe az ő saját génje. A gyerek anyai ágon náluk csüggött a továbbiakban, az apain amott – a két nagy családi keresztmetszetből neki csak a lökött nő maradt volna. Inkább a Chivas-t választotta. Hazavágták, a feleségét itthon meg se ismerte a kinti szerető, őrajta ragadt volna a nő, de nagyon ragacsos volt már, ki nyúl hozzá az ilyenhez.

Ekkor jött az első kanna. Nagyon jó volt, iszonyú kellemes, semmit nem tudott a körülötte zajló világról, és ha másnap hasogatott a feje, gyorsan leszaladt az étkezéslet következő tagjával, s kezében a soros kannával nagyokat kacagott a világon.

Most már a gyerek se aggasztotta. Néha elviselte, hogy belerúg – de tényleg: belerúg! –, ez azonban semmi ahhoz képest, mikor bement a gyámhivatalba, és kitagadta őt, az apját, sőt a névváltoztatást is kezdeményezte.

Ma már? Kit érdekel ez ma már? Ugyanaz a kereseti fő forrása, mint az anyjának – ő az anyja-korabeli nők kedvence, jól keres 19 évesen.

Felvilágosult család lettek, nemhiába láttak világot.

Finita la commedia. Fölállt. A hokedli valószínűleg foglalt lesz, mire visszajön, de egyrészt nem tudja tovább tartani a csapolást, másrészt nem jön vissza.

Most már biztosan tudta. Nem, számára nem fiaskó többé az asszony sajátos aktivizálódásának jellege és

hőfoka. Nem gond a fia széria teljesítménye. Nem gond, hogy most se sikerült kivinni időben a csapat, éktelen folt gyűlik exterritoriális hokedlije alatt.

Csak az a gond, hogy cérnává foszlott a rongy. Nem nézheti magát rongyromokban. Még egy utolsó, büszke erőfeszítéssel feláll – úgy, hogy ne vegyék észre, hol tart ez az aktuális büszkeség-szint –, kimegy a házából, utoljára...

A lépcsőn már száguldott lefelé. Amolyan lezuhanás-féle volt ez, de gyors volt, az biztos. A fal visszavágott. És ez is jó volt most, biztonságot adott: Arra ne zuhanj tovább, kérlek! – mondta volt a fal –,

kábultan felvigyorgott a harmadik emeletre, aztán még magasabbra, még fentebb, át a bűdös ház teteje fölött, fel a napba, fel az égre, a szép, kék, tiszta, viszki-illatú égbe, ott adnak majd Chivas-t ...

... a felesége ijedt arca eltakarta most a kilátást egy pillanatra – de csak egy percre, mert megállíthatatlanul száguldott most már, mongol terepen, győztes tatár lovakon, exterritoriális védettségben, fel az égre, a gyereke most is köpött egyet, végre vége, hullott a könnye felfelé az egekbe, várták a gének, győztes halottak ittak, kannából vürütkölték a szabadságot, megérte, megérte, megérte, hogy vége.

Sesemmimi

Gátjainkra gátlást hordunk
Bánatot vén vállainkra
Sörgőzők mélyén szétfoszlunk
Rakást hagyunk századunkra
Tiszteletet a győzőknek
Halottaink visszajőnek
Ők az örök megváltásunk
Söröshordós körforgásunk

11. *Szemfényből lettél létté?
Leroskadsz bús sötétté
Én, a vak, veled tartok
Elhagytál, korom vagyok*

Tévedés

Asszonyom, nem azért küldött a sors,
Hogy tálcán szeleteljem fel mélyhűtött szívemet
S közben imámba rebegjem kiskegyedet

Kismadám, nem azért edzett apám,
Hogy reményt kéregessek dadogó nyelvemmel
S arcát csodáljam, amikor engem ver

Milédi, nem azért lettem kiskun,
Hogy ön habzó lelkem vas zablával szaggassa
S daloljak, ha testem hóhéreként akasztja

Kis frajlájn, nem azért emeltem föl,
Hogy romjait az én váramból építse újra
S messze üvöltözze: a nagyurunk hullá

Gyémántom. Nem azért köhögök vért,
Hogy szerteszikrázd karátom vakító fényét,
S én alulról lihegjem a túlélő fölényét.

Búcsúillat a levegőben

Illattá válik a lét
Búcsúra rázza fejét
Párnáján öreg a ránc
Lelkében lassul a tánc

Elhagyni készül a jó
Testemen kapa-ásó
Szememben sósav a könny
Szívemben sziki öröm

Lengetném lelkem – kinek?
Fújhatnám dalom – minek?
Szeretnék élni – miért?
Szemedben égni – ki ért?

Eltűntél, árnyam, te szép
Szorítsd még vágyam kezét
Szabad már sose leszel
Börtönöm nem enged el

Könnyeid visszahoznak
Higgyél a nagy folyónak
Amellyel egyé lettél
Vad árvíz nem lehattél

Medremben lágy medencéd
Szülésre áramlott szét -
Nyugodj meg ágyásomban
Fürödj meg illatomban...

Ám nem! Nincs. Csak árny marad
Szorítom ágyékomat
Hajszálad foszlányait
Bukásunk csúf szárnyait

Lánytested előttem még
Kardomra rádőltem rég
Becsukom vérző szemem
Búcsúcsonk lóg szívemen

12. Gyerekgőg bög, orrán szipog a politika

Lesz-e választás, mielőtt elkárhozna – Moloch ölen táncot járva

Urunk

Busongj, jaj, csúfos vagy, mint a kor
Csak a Tegnap áld, sír elmúltadkor
Pusztulj, mártírnak lenni véres érdem
Hétréthatad veresd még az önkénnyel

Hullasd könnyed, utánpótlás lesz mindhalálig
Sebezd szíved, véred a miénk felszáradásáig
Adj mindent, magad fölössé váltál a múltban
Mi, a jövő gárdája győzünk, hiszekegy-Urunkban
S az úr elnyelte bánatát – ismétli önmagát

Mozdulatlanul

Még el sem indultál felém, és én már rég vártalak
Ködös fagyban álltam, s fehérben jönni megláttalak
S tudtam, a fénytörés csalóka, hisz még el sem indultál
S százszor látom, száz jégvirágban, hogy megsimogattál

Jég fagy a szempillámra, a pupillám szűkösön didereg
A remény csak pislákol, hisz még nem fagytam meg
Eloltanám a hiút; az ábránd kuksi szemét megvakítanám
Mert a hazugság, hogy jössz, rosszabb visszahányt boromnál

Tiltóra emelem kezem, ne jöjj árny, ne nyílj ki jégverem
S te újat lépsz felém, s hozzád nyújtom két fagyott kezem
S nem látom már, mi a való s az igaz, hazugság mindkettő
Mert az utca végén nem te állsz, tán csak egy ásító temető.

- 13.** *(Te csurransz arcomba, ha nyári eső éltet
A harmattal te küldesz hajnali fényeket
Te terítesz rám hajaddal megbékítő csendet
Hű szívembe visszahajtod szökevény véretem)*

Az Illés tüze

Hatalmas, gyönyörű szellem ácsorgott a magasban, a Népstadion fölött. 2001 június másodikát írták, az Illés játszott lent. Fent, ahová nemrég vitte el őt is Illés tüzes szekere, az *öcsém* kocsikázott, s látván, mi folyik ott lent, kiszállt, és bámult-hallgatózott-ácsorgott 55 percen keresztül. Felült, fülelt, állt, szemlélődött. És néha sírt. Miért ment el? Miért kellett ilyen korán kiszállnia. Én intettem neki, csak én vettem észre, hogy sírdogál. Azért mégiscsak jobb itt lenni.

Lenn Levente énekelte a *Légy jó kicsit hozzám*ot. Mindhalálig légy jó – tette hozzá az öcsém.

35 évvel ezelőtt, egy kipirult arcú, mindig boldog kissrác – amikor ő még kissrác volt – rohant be hozzám a kis penészes padlózatú, inkább földes, mint padlózott szobába. Rohant az öcsém, 16 évével könnyen rohangált, és messziről üvöltötte: hallod? Én nem hallottam, hülyére tanultam magamat és hülyére tanítottam az osztálytársamat, akit nekem kellett átmenteni az érettségi felé, a bukásközelből az érett megváltásig. Nem hallottam, semmit. Hé, ezt hallgasd!

Kinyílt a fülem. Először meg sem mozdultam. Tisztán, nem a Szabad Európa zavart hangján, kristálytiszta rohant felém, a fülembbe, a szívembe, az izmomba, a még soha meg nem élt szexuális vágyamba a hang: *Légy jó kicsit hozzám!* Engedd hogy menjek... légy egy kicsit kedves... engem is várnak... ne menj el!!! Van ennél szebb és egyszerűbb kérés? Egyszerűbb és tisztább dialektika? El kell menni, vége, ennyi volt: a csók, a karod, akarod?, az élet, vár más, ne sírjál, ne sírjál, ne, ne, ne... ne sírjál. De kell, sírni kell.

Az öcsém akkor már extázisban volt. Tudod, kik ezek? – hadarta sokadszorra. Fogalmam sem volt. Nem kiskunfélegyháziak, az biztos, akkor már láttam volna őket, kívülről ismertem Kiskunfélegyháza, sőt Kecskemét minden zseniális, világsztár beat-zenekarát, de ezeket még nem hallottam.

Az Illés!

Az mi? – néztem föl az orosz könyvből, Puskin levelét olvastam: Tatjana bizony elment, Puskin versben sírdogált egy kicsit. Illés. Szállt a dal, egy soha nem hallott éles, tiszta, mindenén átható erejű magyar pophang. Eddig csak a Beatles érdekelt, a Rollingot lenéz-

tem (Beatles-sovinizmus miatt, kötelezően!), ők megőrizték, de most azt éreztem egy pillanatra, hogy újraszülettem bennem a zene. Épp aznap volt a születésnapom, az utolsó iskolai napok egyike a gimnázium harmadik osztályában, és nekem valahova majd mennem kell egy év múlva, az érettségi után, valahova, nem tudom hova, miért, kivel, nem tudok semmit sem magamról, a világról, tájékozatlan vagyok és szorgalmas, ebből a típusból ebben a percben ötszáz ezer gyerek hajol a könyv fölé, mindegyik el akar jutni valahová, de úgyse sikerül, maradunk otthon a félegyházi, majsai, dorozsmai kiskun porban.

Ez Szörényi – üvölti kipirultan az öcsém, Tibor. A kisebbik, Attila, még csak most fejezi be az ötödiket, 11 éves, de ő is üvölti: Levente, Szö-ré-nnyi Lille-ven-te, nem hallod, öregember? Ejtsd úgy, mint *dzson lennon*, betűzi röhögve Tibor, dzsével, érted? Mondd utánam: *dzs Szö o ré n nyi le Le nno ven n te*. Na, na, jól van, bratyesz, ügyes vagy, röhögnek.

A szám vége frenetikus, ettől már én is üvölni kezdek. Hosszú út jön, tudjuk, nagyon hosszú lesz, és társ nélkül magányos, de most már mindig velem leszel. Illés. Nehéz az út. De ne sírjatok lányok. Ne sírj ott fenn, öcsém. Az Illés játszik, Levente mindig nagyobb és nagyobb lesz, pedig milyen picinek láttuk eleinte, soha nem halunk meg...

Most épp Hozzád beszél. A következő dalt, az örök-ké virágzó sárga rózsával a száján azoknak ajánlja, akik már nincsenek itt velünk. Levente most téved. Itt vannak velünk, mindannyian, a Nagy Generáció nem búcsúzik el soha. Itt vagy Tè is, Tiborkám, Tè, akinek az Illést, az első élményt köszönhetem, akik miatt azonnal megértettem Puskin fájdalmát, és Tatjánáét is: bár a nők fájdalmát még ma sem értem igazán. Lehet, hogy Levente sem érti, Bródy sem, ezt valahogy nem sikerült megoldanunk.

Levente nem hallgat a hazug szóra, nem bocsát meg mindent, s nem tagadja meg egyetlen álmunkat sem, nem enged.

Az öcsém már a virágok közt fekszik csaknem egy éve. Ajkán a sárga rózsádalával. Benne él millió ember, mi, akik az Illéstől kezdtük megtanulni a dalolható éle-

tet, a szellem és a való szabadságát, akik eldobtuk a tankönyvek igazságát s csalók gazságát, hogy aztán felveszük újra a tankönyveinket, mert tudtuk: a hit az anyag, a tananyag nélkül láthatatlan, kihunytt szellem. Amely után nem bolyonghatunk vakon, s ha virág sincsen, s nem vagy már te sem, Te, öcsém, s ti sem, valamennyi kedvesem, akkor tényleg nem ad választ ma senki sem – de holnap... holnap majd jön válasz, mert azért vagyunk, hogy tudjuk, keressük, megtaláljuk az egyetlen utat, bármilyen *Nehéz az út*; s bárahány *pofont* is kapjunk addig *Illésé*ssel együtt, addig *Add a kezéd* ebben a *Boldog városban*, s adom én is, hogy ne, hogy *sohase sírjátok lányok* – és írjátok lányok, de írjátok! Az öcsémnek is, visszaír, lát minket.

Mi nem mentünk a mi Illésünkkel a pusztába 40 na-

pig vándorolni, nem keltünk át száraz lábbal a Jordánon. Jézus egy másik Illést hívott segítségül a kereszten. Nem értünk küldenek az égiek tüzes szekeret. Mi nem az az Illés vagyunk. De eljövünk, ma is, tegnap is itt voltunk, holnap is, eljövünk minden nap, hogy megakadályozzuk a világ végét: békét hirdetünk minden nap, a lánctalpak alatt is, hogy elhárítsuk az átkot az emberek feje felől, mint az az Illés tenné, ha tényleg megélhetné a világ végét – a túlvilágon.

Mert mi tudjuk: ha volna átok, az átok mi lennénk, mert nincs más, csak mi és az a hatalmas, boldog, dalként áradó hitünk. Átok sincs rajtunk kívül, elrontani és jobbá tenni is csak mi tudunk.

Üdv, öcsém, mondta Levente Neked is, tüzes szekér helyett tüzes szabadságdal száll Feléd. Érted.

Édes méh

Őrzöm a város zöld ligetét
A napfényt, esti mézek ízét
Első áldozó csók zamatát
Két kézzel szótt titok illatát

Mint virág tárja szét pici kelyhét
Engedte a Lány kezembe mellét
Vigyázzak rá, súgta, s a hangját fojtotta
Melledre vagy rád? – a férfi oldozta

Felforrott a pad, varázstól imbolygott a levegő
S a város édes ligetében kitért minden járókelő
Csak egy iciny méhecske figyelte óvatosan röptében
Életet teremt-e a virágpór a lány nyíló testében

Megadta magát a Lány, elmúlt a fojtó félsz, talány
A ligetre csillagtető borult, földre került a magány
A férfi szemében kéj kergetőzött a mézédességgel
Angyallány öleli, ki rá vágyva szakított az égi békével

Rózsát engedtem ajkamra
Nőm teste virágba borult
Nedve édes, lágy a szirma
S vágyával ajkamra simult

Elmúlt

Vadakra, stricikre, rémekre vadásztam
Vigyáztam apró életeket
Puskám csövével a számban szóttalan
Szamba veszem, ami elveszett

A képzelet szárnyán

Nyarat röpít felém a tavasz
Nyiladoznak a lelkek
Csüggedten elbomlott a haraszt
Világot lát a meleg

Rám vártál a fagyott napokon
Csókodat jég takarta
Most forróság ég az ajkadon
Mintha tested ragyogna

Rám zuhan a vágyad, ágyad vár
Hullámszik benned a kéj
S mielőbb csúcsokon dalolnál

S csak nekem tündökölnél
Szerelmem, ne szólj, csak álmodjál
Míg a fagy hozzánk nem ér

Jön a jövő

Egyszer ifjú voltam és házas
Gyerekek építettem várat
Átléptem hegyeket s halk völgyet
S kezemben őriztem a hölgyet

Egyszer vad dalom szállt szerteszét
S ráztam a Föld minden tengerét
Karddal vágtam ketté a létet
S üldöztem, aki már nem értett

Egyszer alkotó leszek újra
Jövömön nyugszik eszem
Szállok a csillagszín Tejútra

Napig ég majd lánglelkem
Felhőket teríték múltunkra
S fénybe hajtom természetem

Pokoli

Mondják, a pokol bűdös lesz nagyon
Meglátjuk majd együtt is, angyalom
Vigaszt főzünk katlanban, lekvárnak
Vágyunk sátán keverte borpárlat

Undor lesz majd vacsoránk, sörkenyér
Szőrös mancs melleden, kezem helyén
Mámor, szédítő jövők, gyönyörök
Bűbájjal kennek be az ördögök

Fejem díszre szarvam, még földi tett
Száz nő adta vissza, mit tőlem nyert
Mebűnhődök, csalárd voltam, tudom

S te még itt is hű nőm vagy, asszonyom
Jeges pokol tornác, hunyna szívem –
Vérében nőm tart örök melegen

Arcpirító poetica

Olvasóm, ha itt tart, most fél, hogy bajban vagyok, borlútó lehetek. Borlútó voltam; borút nem ismerek. Az írásaimban látható keserűség csak játék, öngúny, őszinte nevetés az életen, legyen az bármilyen. Ráadásul gyönyörködtet. Azért írok nyugodtan a halálról, mert hihetetlenül szeretek és tudok élni: csillogó szem-

mel, vigyorogva tekintek ajándéknak minden percet, helyzetet. Pironkodok persze, látszólag lesütöm a szememet, szavakkal ütöm-vágom az életet, a szerelmet, a halált – de ők ezt megbocsátják nekem, mert ők már előre, eleve jól kiröhögték magukat. Rögtön, mikor megláttak.

Duett

Hallom a lány zenét
Szíved küldi jelét
Titkon őrzött hangja
Jövönket dalolja

Tiéd lesz mindenem
Kettétört életem
Szívem tedd helyére
Tiédben reménye

Kacagj a szemembe
Mézcseppet könnyembe
Vágyam félve ölel
Te soha nem hagysz el

S ha zokogna véred
Idd csak az enyémet
Öntsd számba a tiéd
Forog az öröklét

Különös, mint minden

Kint szakadni kezd az eső. Forróságot vártam júniusban a Balatonon.

Bent, bennem, bennünk is megszakad valami. Szakadozott már, s most meg-, elszakadni látszik. Pedig még most is minden percben várom a forróságodat.

S mintha minden mindegy volna ebben a melankolikus időben. Mintha érdektelen volna, hogy éppen most úszik el – az eső langy vizében – az egész jövő. Mindaz, ami nagy és szép volt már előre is. Amire alapozni lehetett a terveket, a vágyakat, az érzelmeket, a hűséget, a jót és szépet, a megbízhatót, a pici születéseket és a várható nagy halált is. Elveszik éppen mindez, szétmossa az eső az egész biztos, fix múltat.

Az erős alapokat, a hitet – hogy nekünk együtt nagyon jó a ma, s még szebb a holnap –, a szeretetet – hogy elég, ahogyan hozzám érsz és én elnevetem magamat, vagy éppen andalító félálomba simogatsz egyetlen érintéssel –, az erőt – hogy az enyémmre alapozva élvezzük a tiédet: a gyengédséget és a zavartalan szexualitást –, s a jövőt: nem állhat közénk senki más.

Nem, nem is állhat. Már ott, ott vagyunk mi. Gátnak, gátlásnak, akadálnak, korhadtnak, korholásnak, büntudatnak és lelkiismeretfurdalásnak, és persze sok-sok önvádnak. Vád, önvád, egyre megy, nem számít sohasem, hogy ki felel egy elrontott kapcsolatért. Csak a kicsinyes gyávák keresnek ilyenkor kibúvót, áthárítást. Mit számít az? Meghalt a jövő, mit számít, hogy ki késett először a színházból, a reptérről, a kielégülés csúcspól, a születésnap köszöntőről, a bableves gőzéből, a vécésikálás bűzéből, a csók – az éppenhogy még érkező, már csak alig érezhető csók – visszaadásáról?! Kinek érdekes?

Té otthon gyógyszeres üvegek után kapkods, nekem 200 kilométerrel odébb üveges a szemem. Té ájuldozol – én fel se kelek. Látom, tudom, a második napon már rogyadozol a lelki kimerüléstől, a rád törő bizonytalanságtól és a kezdődő félelemtől – én stabil vagyok, masszívan nem érdekel semmi, leperreg rólam az eső az eresz alatt, a bánkódást száműzöm, hideg vagyok, mint amilyen ez az egész nyár lesz, *nyűg lesz a nyár*, s még jó, ha csak az lesz az. Rideggé tettem magam, nehogy még érezzem a hidegséget. Az enyémet se, de a te ki-

hűlő szívedét se. A szív különben sem hűl ki, csak ha már kihűlt. A szív mindaddig mindent kibír.

Az agy nem. Összezavarodik, kavarog, elront mindent, fájdalmat okoz a test minden részében, csakhogy palástolja saját teljes zavarát. Mindig az ésszel van baj, rakoncátlan, teherviselésre alig alkalmas kényes műszer, spekulatív és hebehurgya, főleg pedig önző: azt szeretné, ha mindig neki volna igaza. Holott még ritkán sincs. A szívvel szemben sohase. A szív az öreg és megbízható robotos, ilyen már születése első percétől, sziszifuszi-szív, nem kell „fejlődni”, nem értékelgeti a teendőket, egyszerűen és megbízhatóan teszi milliárdszámra ugyanazt. Mégsem hallgatunk rá.

Nem tett jót, kicsi nőm, hogy próbaidőkre nélkülözni kezdtük egymást. Megszoktuk, hogy lehet élni egymás nélkül is. A rosszat is megszokja az ember közben, mert minden másnál erősebb az önvédelmi reflexe. Hogy ha majd jön az igazán rossz, addigra ő felkészült legyen: kihűlt, megdermedt, nincs szüksége semmire se. A legkevésbé sincs szüksége újabb csalódásra. *Csodára készült, nem csalódásra*. Tűnik az egyik? – menjen a másik is.

Otthon ülsz, alélsz, a kezed remeg. Dadognál, ha megszólalnál. Nem fogsz szólani senkihez. Remegnél, ha kimmennél. Bezárkózol. Nem hallanád, ha hozzád szólnak. Meg se fordulsz. Baktatsz az aszfalton, mintha légius térben járnál, vagy mintha naponta 100 kilométert kellene megtenned a vesztes háborúból hazafelé, mikor mindenki más elhullott.

Pedig csak egy szót kellett volna mondanunk. Neked vagy nekem azt, hogy *maradj még, kérlek*. Csendben néztük egymást a lépcsőházban. Izzott előttünk a hónapok óta tervezett, újabb nyár, a szabadság izgalma. Ridegen sötétlett mögöttünk a lépcsőház, hátul a lakásod. Egyetlen szó hiányzott, egy mozdulat egymás felé. Maradt a sötét, a néma.

Szétörtük a jövőt. Esketést, gyereket, otthont, meleget, évtizedeket, varázst, erőt, alkotást. Nyugalmat, a megérdemelt jólétet s a biztonságot neked, egy lázongástól örökké távol álló nő csendes szeretetét nekem. Gyöngyöző kacagást egy új gyerekgenerációnak.

Szét.

Menny-hely

Most, hogy kinyitom a szövegszerkesztőt, *sötét* és *üres* minden. A világos üres sem volna jobb. Az *úrrel* van a baj. Amelybe zuhanok. Esés közben nincs remény a visszafelé útra, a lelki gravitáció szörnyűbb, mint a fizikai. Esik, esek. Elhagytak, elesett lettem. Kiestem.

Nem karol fel 53 évem. Ő megmondta előre. Ha egyszer elesel, nincs fel- és megállj. Ne is tekingess körbe, az emberek elfoglaltak, a szerencse szerencsétlen fia szánalmas, a röhej valós tárgya. Ne tekints hátra se, már senki sincs ott, ők is háttal állnak az életüknek.

Menj-hely ez a világ, tényleg az, menj oda a ..., ahova való vagy, magadnak lehetsz csak legfeljebb *menhely*. Szürke földi *menny-hely*: nincs lé a lötytyedt paradicsomban, rothad már a szegény túlvilági paradicsom. Istenem, kár, hogy nem vagy.

Most, hogy nézem a szövegemet, derű támad bennem hirtelen. Röhöghetnék. Mi?!? Üres és sötét? Azért, mert kint kegyetlenül ver az eső?

Nem engem! Én ülök a kellemes szobában, írok, tele vággyal a megjelenésre, búvóhelyem tökéletes, senki sem zavarhat, azt hívok fel és meg, akit akarok... s hogy cserbenhagytak volna szeretteim, akár csak egy is? De-hogy! Úgyesen felfogták a távolságtartó kódjeleket, amelyeket küldözgetek nekik, hogy: *vége*. Nem cserben hagytak, hanem elfogadták a titkolt vágyaimat, hogy: új tervekre készülök, nem velük. S hogy rám sem néznek? Tudják, hogy nem szabad zavarni, ha struktúrárt váltok.

S hogy leváltottak, kiiktattak az életükből? Nnna!!!? Nem is akartam belebújni sohase a belvilágukba, nehogy foglyul ejtsen a szeretetük, s fel kelljen adnom a szabadságomat.

Mit? Hogy ez nem szabadság, hanem magány?!?

A magány nem lehet szabadság. A szabadság nem is ismeri a magányt. Ha *autonóm* és *szuverén* akar lenni az ember, akkor az nem lehet részleges, e szavakban benne van a *teljesség* tartalma. Holnap négy óra 6 perckor, a coitus tetején két és fél percig nem leszek autonóm?, de a gatyahúzás közben elkezdem adagolni a szuverenitást?, és rá se hederíték már, mikor kedvesem – a volt – merev-riadt szemmel nézi, hogy máris elhagyom a forró ágyat és a forró ölelést, amely a hosszú rítus állandó

gesztusa volt? Hát persze, volt – de épp most kezdtem el a totális autonómiát, édes, hol a fenében van a zoknim, de rögtön, mert sietek! Nem!!! – az valaki másé...

Csak a gyámoltalanok szabadsága magányos. Az erőseké kizárólagos. Nem fér be senki a kapun. Belül rend van, a könnyekkel a külső várarkot szoktuk feltölteni, jól megvéd az ellenség lovastámadásától. Hamiskás mosolyokkal és lefegyverző szemigézésekkel bent eleve máglyára kerül a boszorkány. Csalfa ígéretőket az ördöghöz továbbítunk személyes meghallgatásra – az ördög ilyenkor mindig ad nekünk jobb időkre előre egy nagy piros pontos jóváírást, ha a csalfa újonc égésfoka tetszett neki. Márpedig tetszett, mert a hölgy nálunk, a mi személyes és odaadó részvételünkkel kezdte megtanulni annak idején a szerelem után következő égésrendeket: a meg-, a le- és a kiégést. Az ördög kész anyagot kapott.

A szabadság tökéletes, számúz minden meglepetést, ad hoc érzést, nem enged a közelébe semmi szabálytalant, főleg nőt nem. A nők szabályosan, a várkapun kívül sorakozva állnak egymás mögött, bebocsáttatásra várva, de a kapuban esküt tesznek, hogy semmi sincs a fejükben, ami örök, örökké, mindörökké, stb. Csak ma!

Az autonóm és szuverén hős meg se hallja nője baját. Ha meghallja se hallgatja meg. Nem érzi a sóhaját. Esőnek látja a könnyét. Remegését fázásnak. Imáját motyogásnak (s máris tárcsázza az ördögöt). Búcsúlevelét közértil bevasárló cédulának. S a lopva szorongatott kötelet a kezében agráripari szakirány-módosításnak: tehenet megy pányvázni az árvája. A jelek szerint lélektani előkészítést hajtott végre a nagy adag gyógyszer-táppal. – Miért áll itt máris, Belzebub?!

Látja nőjét, de nem nézi.

Az erős soha nem üres és mindig világos. Győzelemre ítélték. Nem ismeri a balszerencsét. Eső se esik. Nincs köd. Évente 104-szer húzzák le a cippzárját. Összesen 52-en.

Ma már hozzá sem nyúl a szövegszerkesztőhöz, az ír helyette.

Ilyenkor – közben – hangosan zokog. Szárazon. A várarak könnyei még felforrósodnak érte.

Apródka

A kicsi sosem született meg. Nem bánta. Pedig sokáig várták.

Nevet is adtak neki, egy nemtől független becenevet. Apród. Lánynak is nemes.

Átölelték egymást, és apródkáról meséltek. Tettek is érte bőven a ciklus közepén, a peteéréskor a kismama fokozottan felhevült állapotba került, el sem lehetett téveszteni, hogy mit akar a természete. Beléömlött ilyenkor az egész világ – forrósága –, legalábbis a papáé. Miért nem bánta a kicsi, hogy kimaradt a nagy világzengésből?

Talán épp a zengés miatt. Édesanyja ugyanis – a darvini fejlődés valamely véletlen és torz kiágazása kapcsán – a vadsakáltól örökölte hangját. Édesapja viszont ugyanezen téves fejlődési láncon a teve-fajtákat látogatta meg azon génállapotukban, amikor hat heti vándorlásra valót isznak egyszerre. Ennek teveüvöltés lett a genetikus vége, függetlenül attól, üvöltenek-e a tevék. Inni biztos isznak, ezt sejtette a papa.

Zengő hangon szólt a kánon, szinte percekkel azután, hogy tervezetten egy hurokszerű indult el az érett női sejt felé. Mire odaért volna, anyai zokogás rázta ki magából a férfi jelét, s papa baritonja tette átokkal egyenlővé a gyermekre vonatkozó összes vágyat. Kicsi ezért nem bánt semmit, megmaradt a sejtek mélyén magnak. Tökmagnak. Nem lesz ebből apród – mondta Tökmag magának.

Így ment ez már házasságuk kezdete óta. Több mint nyolc hónapja. Az első naptól az utolsóig. Azt persze nem tudták az adott pillanatról, hogy éppen az lesz a post festam. Az ünnep – hogy vége – mindig csak utólag derül ki, mikor pl. észreveszi apuci, hogy egy krapek túl vidáman köszön a válásról távozó mamának, a tulsó oldalon ácsorogván. De még nem tartunk itt.

Az apródka többször is visszanyerte lelki egyensúlyát ezen nyolc hónapban, mindig a ciklus közepén, mikor mama összesen 22 éves forró heve – illetve valójában csupán mintegy 8 éves lehetett a hév maga, s ha papa jól meggondolja, a kályhát először ő gyújtotta be másfél éve, tehát mindössze ennyi a mama heve – tüzes villámok, égő vulkánok formáját öltötte. Tökmag ilyenkor érezte, hogy hamarosan szólítják majd, már állt is az ajtóban – de akkor hirtelen és váratlanul menny-

dörögni kezdett, égzengés jött mindkét féltekéről – a többit már ismerte töki, ebből se lesz most apródka, mondta, s visszacsúszott a reménytelenségbe, szégyenkezni szülei miatt.

Papa megunt a tökmagtalanságot. E fiúból se lesz pap se – motyogta dühödten, s már csak ritkán használta ütlegelésre a kisszéket. Üzent a kicsinek, hogy húzza össze magát, szerénykedjen átlagsejt módjára. Kicsike így tett.

Mama még hívogatta volna magához Apród urat vagy leányzót, de azok így egyedül, a papától elutasítva elveszítették mozgékonyosságukat. Az érdekeltségüket is. Valójában őket csak a papa és a mama egyesült ereje érdekelte volna – nemüktől függetlenül –, lekvárszámba se vették a majdan a bírósággal szemben ácsorgó vigyorgó krapekot. Lötty az. Itt belül is érezni.

Soha, senki nem tudja azt adni nekik, amit ők ketten akartak. Nincs a világon még egy olyan pár, mint az ő két sejtjük és az abból éledni akaró Apród volt. Lett volna. Ez szomorú, mondta Apród, s egyáltalán nem érdekelte ezek után, milyen szektorban lesz sejt-tökmag.

Amikor utoljára ölelték át egymást teljes mélységükben, olyan forróság támadt bennük, hogy majd elégette őket. Vad, végeláthatatlan, kínzó és kielégíthetetlen ölelésük zárásaként a mama felkiáltott: Ugye, ugye nem hagysz el soha?! Néma, férfias hallgatás jelentette az eltökélt biztatást. Hat perccel később a kisszék repülni készült, hogy végképp betömje a 22 éves mama ajakát: azt a gigászi szakadékot, ami a száj helyén tátongott már két perce. Tevejárás is volt épp az imént. Ez volt az a pillanat, mikor Apród végképp visszabújt, elvonult a tájról.

Amikor mama két évvel később szólítottatta Apród anyai ágát, s be akarta mutatni őt egy ácsorgó krapek ágának, apródka anyai ágának eszébe jutott az ő igazi fiútestvére, akit a papa vitt magával talán mindörökre, talán már ki is száradtak azóta teljesen, mert a papa nem megy többé soha a tevék közé – eszébe jutott a másik fél apródka, s igen sírni kezdett. S amikor a mama megpróbálta erőltetni a krapek ágát, anyai fél apródka ügyes mozdulattal kirepült a fészekből, ki, világgá, ő többé nem lesz senki kicsije. Sokkal szebb a nagyvilágban repülni, mint test-vér-hűtlennek lenni.

Reálkaloda ucca 3.

Az egyes számú épület tulajdonosa kihajított. Ismert ugyan már 20 éve, de becsukta az ajtót.

A kettes számúból nagyon gyors távozásra kértek, alig léptem be, kifelé nyílt az ajtó. Pedig ott is ismertek néhány éve. Talán ezért.

Most itt állok a harmas számú előtt. Felnézek. Szinte dől rám, a fal. Bedőljek neki?

Reálkaloda utca, járom – megszakításokkal – már több mint 3 évtizede, de még azt se bírtam kideríteni, hogy zsákutca avagy valóságos, egyirányú vagy kettő. Nem sok nap süt be. Sötét élet.

Reálkaloda utca három, barátom. Ismét, újra a kaloda. Még be se kukkantottam a házba, s valami máris szorítja a fejemet. Ha meg beteszem még egyszer, nincs többé ki-be-szabadon-kukucskálás. A reálkalodában elveszted a fejedet – örökre. Mindaddig, míg le nem vágnak róla, ki nem vágnak belőle valahogy. Mint látod, kétszer már szerencsém volt: kivágtak. S most dicsérjem a Napot?, az ajándékba kapott szabadságokat; vagy dugdossam szép fejemet a sötét lyukba?

Ez itt már a harmadik ház. Üdén integet a (ház)vezetőnő, térjen be, fiatalúr, hisz tudja (?!), régóta várjuk. A harmadik, jön a magyar igazság. A szemem már bent van, kukucccs!

Aha, a mancsában kézi kalodát tart. Uhúú-ú! De nem..., nem..., ez egy vasalódeszka. Rajta az ingeim, melyek fényesen sikongva, szállnak a magasba, míg én lefújom a habot a sörről. A küszöbönálló (ház)vezetőnő pedig int, menjek bentebb, suhan már a nadrágom sebesen, s ha nem vigyázok, mindjárt majd az alsó is, fényesen sikongva. Csakis! Mégiscsak kaloda. Nem lépek be, visszatart a fejem. A szívem kivan, repül a sikongó alsó után. Ő már fogoly.

Kajla szív.

Én is.

A fejemben még bízok, amikor kell, lehanyatlak. Most se kellene felágaskodnia. Be akar törni.

Én – összességében – még nem. Tétován billegek a lépcsőn. Az alsó kirepül az ajtón – tudják, sikongva, a magasba! –, mintegy sugallva, hogy bent többé nem lesz szükség rá. Szív Úr, Az Alsó számára már elértek a paradicsomi állapotok.

Ha bebillenek, biztos a reálkaloda. Ha kibillenek, úgy is maradok. Szívtelenül, tele ésszel.

A (ház)vezetőnő megáll a küszöbön, s kihúzza alólunk. Hogy legyen mibe kapaszkodni. Kezében a kétkezi kaloda, jobbról-balról nagyot cuppan az arcomon, hogy csordultig megteljen tőle az ajkam, kívül-belül. Étkezik belőlem. Ugyancsak kétkezi kalodájával végigsimogat. Eltelik két-három év ezzel is.

Küszöb nélkül lépem át a házat, a harmas számot. Hogy ne lássam a hiányzó küszöböt, bekötik a szemem. Ez a nyaktilós kalodajáték fő eleme. Lényege, hogy ne láss semmit. A füledet már rég telebeszélték, azzal többé nem követsz el hibát. Süket és vak – kezd megérni.

A szívem közben évek óta bent pancsol a langyban, néha kijön belőle, teljesen kivirult, szétnéz, a fejjel már régóta nincs köszönő viszonyban, mert rég elvesztette.

A fejem nyakig egymagában. Ki se lát, s mikor mégis, akkor gyanús neki minden. Fennhordozza magát, de így sem lát tovább az orromnál. Hűvös ész, fázik. Fél, hogy ráfázik. De mikor? Ha kint marad? Ha bemegy? Billeg, megbillentik. Makacsul hiszi, hogy a reálkaloda utca az zsákutca, de nem tudja elmagyarázni, hogy miért. Így aztán senki se figyel rám.

Kettévágott énnel mire menjek? Szív és ész. Az utca egyes és kettes számú, fentebb idézett épületeiből visszafojtott csend szivárog ki lélegzetelállítóan. Az is lehet, hogy síri csend. Vagy röhögnek az ottani (ház)vezetőnők, csak éppen visszafojtva? Ez a valószínű. Ők megúszták.

Jó lenne beiratkozni a Reálkaloda utca valamelyik ismert iskolájába, nagyszerű társaim tanulták meg ott egy életreszólóan a leckét: soha nem dugták a fejüket egyetlen kalodába se; ők voltak a foglárók, ők dugdosták mások – felváltva szőke, vörös vagy fekete – fejét a lyukba.

Én nem velük jártam iskolába. Magánúton próbálkoztam, zutty bele alapon. Már fáj a fejem.

Ezt észreveszi az új, a 3. (ház)vezetőnő is. Billegek a küszöbön, amely már rég elszállt, nincs alattam semmi, ingem, nadrágom, gatyám már rég rág rám, hogy még nem megyek be én is. A nő egy füttyel visszacsalja a visongva kint köröző alsót, s mutatja: ez itt vasalódeszka, nem kaloda.

Nézem a harmas számú ház bevételre váró erődítményfalát. A kicsi ablakokon rácsot látok. Mi ez? A kalodán belül az új nő.

Shakespeare véres igazságai

Coriolanus, a Cajus Marcius Coriolanusban

Koldúsi nyelv
Mozogjon ajkaim között, s e vasas térd,
Melyet csupán a kengyel görbített, mint
Alamizsnás emberé hajoljon?...Én nem
Teszem; saját hitemet megsemmisítsem,
S tanítsam testem által lelkemet
Örök aljasságra?

Timon, az Athéni Timonban

Adós, védj a zsákmányt
S fizetésül ránts kést hitelezőid
Torkára! Szolga, lopj! Lapátkezű
Gazdád tisztességben rabol a törvény
Cégére alatt! Szolgáló, urad
Ágyába! úrnőd kint ringyólkodik!...
Barátságod nem önző és finom
Uzsora-e? mint a gazdagoké,
Kik adnak, hogy húszannyit kapjanak?

Antonius, az Antonius és Cleopatraban:

Földimnek gyáván nem hajtok fejet –
Vizétül hullok, legyőztek csatában
Egy rómaid a római - a lelkem
Szökik már, nincs tovább.

Lear

Fújj, szél, szakadj meg, fújj, dühöngj! Vihar,
Felhő, omoljatok le, míg a tornyot
S a szélvitorlát elsüllyesztitek! ...
    ...Világot rengető
Villám, döngesd laposra e kemény,
Kerek világot! Rombold el a
Természet műhelyét s egyszerre fojts meg
Minden csirát, miből a háladatlan
Ember keletkezik!...
Titeket én nem vádollok, elemek,
Kegyetlenséggel. Én nektek soha
Nem adtam országot, nem híttalak
Lányaimnak, nem tartoztok szót fogadni.
Teljék be hát borzasztó kedvetek.
Itt állok, rabszolgátokul, szegény,
Kór, gyenge, megvetett öreg.

- 14.** *Villám veti szét szívemet, dúl, dörög és csattog
És riadt szemem fényében megőrzöm az arcod
S közben épp elveszítelek, feladtam a harcot*

Válás

Nercbundád illata orromat cibálja
Ajkadon vérbően virít a rúzsálca
Kezedet megvédte a munkátlan élet
Kilincsed a mancsomban, kezdődhet nélküled

Mosolyod lenyűgöz, a nyűg magam vagyok
Szemedben kacérság, számban ezer átok
Hat ökröm téblábol, tolat defenzíven
Kérem a jeggyűrűt, ott van a szekrényen

Dicsőség, magasztos, az Úr nincs énvelem
Fejemen két nagy szarv – kié lett tehenem?
Pénzemen jövőt vett s a múltra taposott
Nercbundám kishőmön röhögve pislogott

Hátamban, érzem már, lyukon néz ki a szív
Eszem a lelkeimmel vértelen párbajt vív
Menjek vagy rohanjak, ez Hamlet kérdése
Ex lex arám szatócs szívvel mér ki: Hé, te!

A szó, hisz fiú vagyok, a szívembe nyilallik
A pofonok csöngése a lépcsőházig hallik
Megjárom az utat, mely Budára tér el
Ő majd ismerkedik a Rákóczi térrel

Örökké

Megszülettem, mikor megláttál
S csak azért élek, hogy láthassál

Ha szemed kigyúl, fényre éledek
Szemfedél leszel, csókod éget el

Karodban haltam meg, teremtő nőm
S bő vágyad lánvája lesz új bölcsőm

Szívem

Dadog még a szíved, akadozva beszél
Hallgatja az enyém, ez a vad, téli szél
Világgá röpíti minden bánatodat
És te félve félbe harapod ajkadat

Remeg szíved hangja, selyme szertefoszlik
Az enyémben a vágy selypítve hallatszik
Dobbani kéne már, az égig jó nagyot
Elvinni téged is, hol a lelkem lobog

Két szívem együtt ver, a tiéd szelídebb
Az enyém háborog, légy hozzá kegyesebb
Szívhangod bennem szól, rajta énekelek
Dalomban visszhangzik, mennyire szeretlek

Billentyűd zongorám, véred a ritmusom
Forró lüktetésed diktálja pulzusom
Felgyorsul két szívem, a tiéd már árad
Néma ajkam zárja börtönbe a szádat

Rózsám

Rózsa dől a földre
Elhagyta ereje
Szerelmes szirmára
Préselve bánata

Napba nézne újra
Mindig virágozna
Szemérmét széttárná
Kelyheit kinyitná

Ha volna tövise –
Egy szúrós embere
Ki óvna gyökerét
Ha adná melegét

Tavasszal megvárná
Nem tenné árvává
Csak vele pihegne
S lenne sok rügyecske

Csillaggal öntözné
Istenhez felvinné

*Holtában szeretné
Tövissel temetné*

Dicsőség az égalattinak

Látod a helyes utat?
Mely igazságot kutat
Égből a Földre mutat
Isten nélkül a tudat

Ég alatt élsz, szelíden
Az Úr keze nincs jelen
Égalatti törvényen
Ember lesz a győzelem

Égalatti földeken
Ne álmodozz mennyeken
Szabad lesz a fegyvernem
Nem élhetünk kegyelmen

Földöntúli nincstelen
Hited ott érvénytelen
Itt csábít a végtelen
A Földön nincs félelem

– Seregeink áttörnek
Lázadnak az emberek
Felül vakító fények
Vadulnak az istenek

– Seregeink véreznek
Pusztulnak az emberek
Fojtó isteni kezek
Nehezül a lélegzet

– Hit, ima, szó, csábítás
Újra élő ámítás
Fellegek, zarándoklás
A menny-festés Isten-szokás

Égő bőr, reccs, Ember
Nincs hely a fellegedben
Alávaló, ég alá
Válaszd a föld urává!

Munka kösse szép kezét
Jövő csábítsa eszét
Ajkán anyja nyelve
Urát higgye hitvese

Gyermekének koronát
Minden apa nyújtson át

Az én – az én kalandorom

Eltűnődöm a bölcs megállapításokon, melyek most divatba jöttek. Az „én” szerepéről: találd meg önmagadat, belsődet, legyél békében magaddal, küldj mosolyt a világ felé, s mosolyod visszazáll hozzád onnan.

Szép és békés gondolatok. Hinduk, kínaiak, malájok és japánok világának türelmes vallomásai. Maradj békén, hiszem úgysem tehetsz semmit. Urald saját énedet, véd megad veled együtt, s eléred a nirvanát – fehér ember tanulni készül.

Így lenne?

Bizonyára igen. Az ember a teremtés koronája. A tigris karma erősebb, széttépi őt. Az oroszlán izomzata fenségesebb, még a gazelláé is, elérik a lassú embert, vagy elfutnak, ha menekülni kell. Az elefánt ereje bődületes, bőre ellenállóbb, az ember keze közel se ér az érzékeny pontjához. A medve bundája meleg, megvédi a fagytól, s a rókának sem kell izzadni a hőségtől. A madár azonnal a fellelég száll, míg az ember a sárban kényszerül taposni. Az ember nem elég erős a velük való földi viadalban, ha erejére hagyatkozik.

Az embernek azonban értelme van, hihetetlen kincse. Eszét arra használja, hogy megmentse, megőrizze, építse, megvédje és átörökítse énjét. Az ember legnagyobb vagyona az énje. A dolgok, amelyeket megszerz, harmincadrangúak lehetnek számára: énje bármikor legyőzi a dolgok világát.

Az *énünk* tehát mindenre alkalmas, értelmünk irányítja, s teljesen a kezünkben van, figyeljünk hát rá, zárjuk tudatunk mélyére, s kerekded, egészséges gyermekünként óvjuk, tápláljuk? S az én hálából örök nyugalmat ad nekünk – a nirvanát?

Így lenne?

Bizonyára nem. Ebben hinni éppoly könnyelmű és sematikus, mint Istenre bízni sorsunkat, vagy a materialista anyag-meghatározottságra.

Nem tartjuk a kezünkben az *énünket*. Annak önálló léte van. Születésünk pillanatától kiismerhetetlen szabályok, törvénytelen ségek és meghatározottságok szerint él, működik. Törekszik valamire, tör valami felé, amiről mi legjobb esetben is csak utólag szerzünk tudomást.

Csak arra van hatásunk – elsősorban a legerősebb,

elszánt jellemeknek –, hogy az anyagi világ legyőzésével mit szerzünk meg. S amit eltulajdonítunk, azt képesek leszünk-e megőrizni. Ha valakik alkalmasak volnának arra, hogy mindig megszerezzék és megtartsák azt, amit a dolgok világából megkívánt az énjük, akkor a világ megbénulna: a nincstelenség és a birtokosok állandósult szereplőiből állna, mindenki ugyanaz maradna, ami volt egyszer. Nem így él a világ. A megszerzett dolgokat el is veszítjük, hogy újabb harcba induljunk értük. Elvesszük és elveszítjük. Nem leszünk a világ urai sohasem.

Nincsenek örökös világzsarnokok, csak átmeneti birtokosok vannak. Aki teljességre törekszik, tudja ezt. Tapasztalja, hogy csak akkor él és létezik hasznosan, ha másokkal együtt, mások javára is teszi ezt. Csak a több ember kezében együttesen szorongatott kődarabok voltak képesek szétverni az első tigris fejét – mindaddig a percig a tigris külön-külön eszegette a övékét.

Ha nem vagyunk a dolgok örökletes urai, még kevésbé vagyunk az *énünk* urai. A legnagyobb önuralommal rendelkezők, az *én* tanult urai sem képesek végső értelemben meghatározni azt az utat, amelyet énjük bejár: a gének szabad és ismeretlen játéka szerint, a determináltság szerint, a társadalmi szokások és szabályok szerint, a lét- és családfenntartás kényszerei szerint, a büszke és kérkedő öntudat szerint, a kék, a mámor, a perspektíva szerint. Az ismeretlen *én* egyre tör előre – a *sámára is idegen világban jól érzi magát a világ legnagyobb és legréjtélyesebb kalandora*.

Ha uralni tudnánk *énünket*, csak csettinteni kéne: előre a jó, a szép, a dicső és a szex felé! Mindenki más azonban az utunkban állna az *ő* énjével, annak jó és szép és dicső és szexuális vágyaival. „Urald önmagadat!” – szól a bölcs tanítás. Nincs is más választásunk. Ez az önuralom nyilvánvaló külső kényszer. Tartsunk féken vágyainkat, mert azok másokéba ütköznek, s baj lesz.

A Himalája tövében ez jó tanítás, az a hegy tényleg túl nagy. A féktelen fehér ember azonban ütközni akar. Szabadba repíti vágyait. Kardot lök az énje kezébe. Álcázásul keszkenőt a másikba.

Altatót ad be a nirvanának...

Égj, táj

– A világosság az élet forrása
Tőle éled a természet
Ne menekülj a hideg éjszakába
Zárd magába a setétet

Fényre ébreszt a bájos nap
Csiklandozza friss erődöt
S ha nyugtával éjbe ballag
Holnap láttatja szépséged

– Tűz izgat, fénye nyugtalan
Az árnyai beléd égnek
Villám gyújtogat, tűzvész van
Kis pujaim most is félnek

A bíborvörös vihart jelez
Izzó napunk izgatott
Az égi harc kardot élez
Kettészabja biztonságod

– Színek csapnak fel az égre
Rikít a harag, bomló fény
A vörös a vérem színe
Arcomon ég a szenvedély

Szivárvány csal összhatást
Hét színében ábrándozik
Égszínkék fest át violát
Zöld a kékbe csimpaszkodik

– Tiszta árnyuk arcom fénye
Tetszelgek a természetben
Fonnyadt sárgát váltok zöldre
Dús fa vagyok örömömben

Virágzom a bomlás után
Régi éltem lombhullás volt
És majd a vihar elmúltán
Ágakat hajt az egyszer holt

– Vihar előtti vészjóslás:
Feladtam kétes kenyereim;
A felhőkben száguldok már
Ékkő a vakító fehérben

Víz leszek, zápor, majd folyó
Patakok éltető társa
Életet adó nagyapó –
S elnyel a tenger hulláma

Csóró kóró

A szerelem az oka mindennek. Ezt jól tudjuk.
Szárnyon járó – végzet.
Az egeket ostromló hit – hazugsággá omlik össze.
A legjobb orvosság – amelytől aztán gyötrődni fogsz.
Hullámszik a lelked – hogy léket kapj a zavaros-habos-poshadt vízen.
A végtelenbe törsz a szárnyaiddal – amelyeket az ágytollból tépdestél ki.
Felforrósodsz – a jégcsap is gőz volt egyszer; az ajkadról is jég lóg.
Vad örömeidben úsztál, tényleg, úsztál a nedvben – s most épp elszáradsz, csóró kóró.
Érzelmeket kristálynak hitted – őrzöngj csak, zavarodott elme, ez lett a te világod.
Gyermekekre vágytál, kacajra, gödröcskékre az arcokon – most áshatod saját gödrödet, kacagj.
Te, gyönyör kiválasztott kedvence – milyen szánalmas most, hogy négylábon mászol ki a borból.
Tejjálmot aludtál kedvesed ölén a vágyak végeztével – most savanyodott túró potyog belőled.
Szép szerelmed élő istenszobor volt neked – most utcaköveket hajigálsz az ablakának.
Feláldoztad volna mindenedet érte – mid maradt a gatyádon kívül?
Zeusként uralkodtál nőd fölött, Éroszt éltetted – szent kis trónusodra most hasmenés tapaszt.
Barátaid dicsőséged éltették szerelmed láttán – szerelmed most alattuk liheg.
Hetykén nézted a jövőt – elment hát szegény.
Forró szerelmed visszaáramlott feléd nőd minden ajkáról – ő most a fogát mossa teljes erővel.
Öntözted őt naponta többször is – vized egyszer s mindenkorra kiapadt; ő más slagját szorítja.
Szeretődben önmagadat láttad, s feléd ő szórt fényt – rúgj nagyot az összetört tükörcserépbe.
Úgy fáj minden perc, mikor nem volt melletted – most aztán tekereghetsz az űrben szabadon.
Paripáitokat ha a gyönyör felé úztétek, vitt a végtelen – a bús ló most megy a vágóhídra, önként.
Fekhelyed mily édes volt, élvezetek paradicsoma – szaros lepedődet ki mossa ki egyszer még?
Nőd dédelgetett, rajtad pihogott vágya csendesülésével – fáradtan próbálgatod magadon kezedet.
Nyergedben ült, vad vágója győzni vitte mindig – jaj a legyőzötteknek.
Utódod sarjadását vágytad, s ő mímelte e jövőt – mígnem magvad rögvést csatornatöltelék lett.

Így hát:

Irgalmazz, jó jövőm, bocsásd meg vétkeimet
Sorsom, bár csaltalak, őrizd meg türelmed
Csüggeted lelkem, elferdült életem
Halljátok szavam, felcsendül énekem:

Forró friss csókot minden ifjú lánynak
Újra hódolok testük illatának
Titkukra vágyom, ölükből vígságra
Vénuszdomb árnyán békés elmúlásra

Hajtsd le fejedet, mátkám, az arcomba
Huszonöt év csókjaim lopdossa
Hófehér húség, szerető asszonyok
Rendő csípőtök hevéen megszakadok

S bár megfulladtam, százszor elvéreztem
S az életnek sokszor búcsút integettem
Mindig megérkeztek az új lányrajok
Kiknek testébe szerelmet csiszolok

10 gondolat és egy befejezetlen mondat minden nőhöz

1. Megfoghatatlan a másik rejtélye. Vagy van, vagy nincs. Számodra. Ne akard megszorítani a nyakát.
2. Higgy a másik rejtélyében. Ne akard azt mérni semmivel se: se perccel, se percenttel, se centtel.
3. Csak egészként foghatod fel és fogadhatod el őt, őket. Külön, részleteiben nézve mindenki eleve eleven csődtömeg, két lábbal a földön járó hibamúzeum.
4. Ha így nem tudod, ne fogadd el sehogy. Mert akkor nem ő a te embered.
5. A jellem nem svédasztal, kedvedre nem kóstolghatsz belőle. Az igazi művészet és érzés: *akarni* szeretni.
6. Ha így van, akkor aztán kezd el a nagy művészetet, az akaraterő igazi próbáját: legyél képes szeretni a részleteit, lehetőleg mindegyiket.
7. Ebben az értelemben – ha már így szeretsz – minden részlet egy imádni való kis csoda, a legkisebb is, valami, amiért érdemes reggel felkelni.
8. Varázslat. Minél több forró pólusod ér el forró pólust, annál több energia áramlik át, vegyül egymással, hogy egy soha nem látott összetételű új erő jöjjön létre. Ekkor nincs többé megtorpanás.
9. Mindaz, amit a másikért teszel, amit és ahogy adod, visszaszáll hozzád. Vissza is szökik, ha kell.
10. Tedd meg azt a jót, amit szeretnél megtenni. A habozás a tett halála. A habozás az élet halála.

(És a *befejezetlen mondat*. Magyar heroinák, akikre történelemírásunk emlékezni szokott, s talán érdemes is lenne utánanézni, hogy *miért van ez így*: Szilágyi Erzsébet, Zrínyi Ilona, Lorántffy Zsuzsanna, Mária királynő, Rozgonyi Cicelle (személyes bátorságával mentette meg Zsigmond életét), Dobó Klára (Katica), Széchy Mária (a „Murányi Vénusz”, Murány várának védője), Kanizsay Dorottya (a mohácsi csatában elesetteket temettette el saját költségén), Teleki Lászlóné Mészáros Johanna és Pálóczy-Horváth Mária (protestáns jótekonkodók), Beatrix, Mátyás felesége, Izabella (és Fanny, ld. Nemzeti Galéria, Grund Vilmostól)... s ki jön majd.....)

Fiam

Bölcs csere volt, életem
Fiút látok helyemben
Nem kértél semmit érte
Felmutattad: apja vére

A merszed fiam, most merre jár
Tessed, lelked hol és kivel száll
Válassz pásztorórásra királylányokat
S képzetteddel öleld az utcán állókat

Száguldj a széllel, vond ki elméd szilajon
Lovad ne zablázd, repítsd át a kelő Napon
Hullámok hegyén táncolj, szabad az akarat
Térdelj a természethez, köszönt a pirkadat

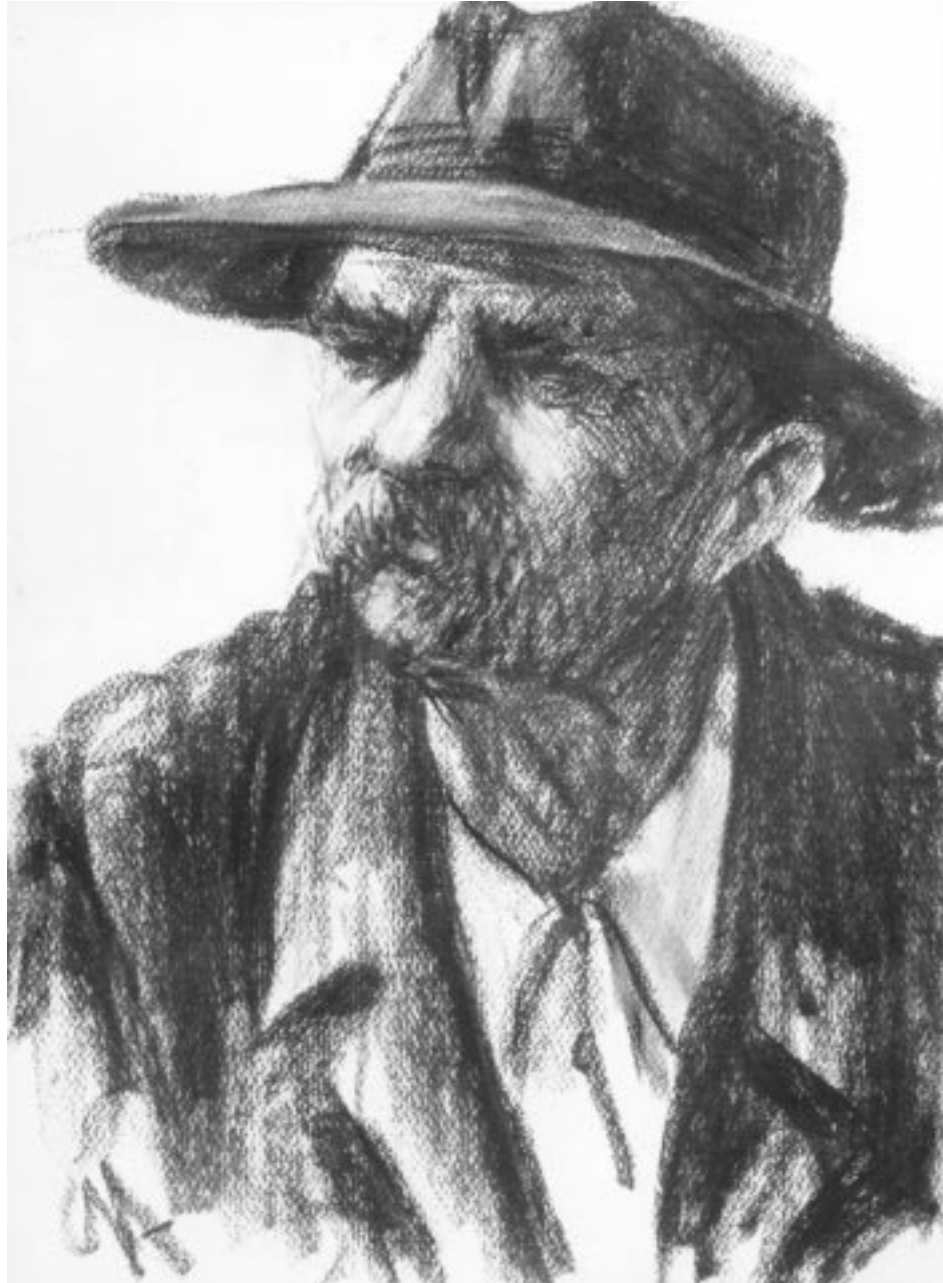
Nem lesz dohos a kenyered, piszkos a ruhád
Hát símítsd széles vállaidra a szegények kínját
Nem baj, ha befed az árny, majd dicsfény árad
Ha szorgos kezed a veszteseknek is vet ágyat

Lesnek rád is tán a sötétben alantas rettenetek
Tűzd melledre pajzsként az örök szeretetet
Ha ott sompolyog melletted a csaló s a magány
Rúgd messze, kiálts rá: az apám is vigyáz rám

Téperd le az időt, boríts a múltra kegyes fátylat
Tágítsd a tért, ha irigy szemmel szűkítené vágyad
Terítsd magadra a kozmosz csábító, szerető kék egét
Takard lelkeddel nődet: meghozza kettőtök gyermekét...

Nincsen semmi kincsünk
Sejtedben mindenünk
Szívünk veled vágat
Napot röptet vállad

III. Kiskúniában

Gubcsi Attila: Kiskun öreg

*„Tartsátok meg koncotok
Ti eszitek ocsútok*

Verso:

*Avagy az égbe nő a pénzéhes Moloch hatalma
S felfalja gyermeked tömegét a plutokrácia”*

(112. old.)

Kiskúnia, kishaza

Petőfi Félégyházán írta Szülőföldemen című gyönyörű versét, 1848. június 7-én.

1948. június 7-én születtem Félégyházán. Száz év.

Soha nem értettem a rajongásomat Petőfiért, a vers jelentőségét, azt a harcos eltökéltségemet, hogy Petőfi félégyházi. Soha nem értettem, hogy miért tartom magamat kiskunnak olyan feltűnően büszkén. És soha nem értettem, hogy miért szeretem annyira ezt a tájat, minden más előtt, hogy miért érzem ennyire otthon magam ott, miért van a zsigereimben az ottani ember, miért értem őket annyira, miért ez maradt az én kis hazám.

2000. június 7-én láttam hozzá e könyv első sorainak a megírásához...

... véletlenül akkor, amúgy a dolog lényegét illetően nagyon is szándékosan, az *Aranykönyv – A Magyar Művészetért*et írva *Latinovits*ot olvastam, az „*Emlékszem a röpködés boldogságára*” című kötete írásait. Miért volt oly fontos a színészkirálynak a Szülőföldemen? Az itt születtem én ezen a tájon, az alföldi szép nagy rónaságon? S a sok kis sárga cserebogár? Mi olyan fontos *Latinovits*nak abban a sok kis sárga cserebogárban, hogy ennyire nagyra tartja őket, rajong értük elcsukló hangon, a költő érzéseit festi meg velük? *Cserebogár!?* Nahát?! *Nézzük.*

„... megszüli Hruz Mária Petőfi Sándort; a porból, a szegénységből, az ismeretlenségből felrepül egy lélek, olyan szárnyacsapással, amelyet a világ keveset látott, kibontja szárnyait és lehull... Tünetem is egy volt csak ilyen a világon. S marad műve, melynek

minden sora ugyanabból az anyagból van; s ez az anyag elemezhetetlen, nemes és tiszta, s nem olvad az időben. S marad a jelenség, amint fel-felbukkan egy nép eszméletében, évtizedeken át, mint titokzatos garabonciás, népi hős, legendás vándor, akit látni véltek Párizsban, Konstantinápolyban és Szibériában, akiről magyar parasztházakban, fonókban és szüretken mesélnek este...”

Márai Sándor írta e gyönyörű szavakat. A zseni megszületett.

Márai egészen pontosan azt írja: „...*a kiskőrösi parasztházban* megszüli Hruz Mária Petőfi Sándort...”

Nekem, nekünk a *félégyházi parasztházban* szülte meg.

Itt születtem én is ezen a tájon, az alföldi szép nagy rónaságon. Félégyháza kiskunjai minden percben látják maguk előtt a házat, a bölcsőt, amelybe a csillagszemű fiú belepottyant anyja öléből. Petőfi Sándor félégyházi minden félégyházinak, és ezen semmi sem változtat: sem anyakönyvi dokumentum, sem irodalomtörténeti döntőbizottság. Semmi.

A szellem oda születik, ahol a szellemet látják. Sárga cserebogár, dajka, aki dalával vón tele minden kicsit, fűzfavessző paripán vágató kölyök a félégyháziak szerint – szerintem – csak egyetlen egy volt lehetséges: mi magunk, Petőfi Sándor. Egy és ugyanaz. Mi porban, ő a csillagokban, de ugyanott, ugyanazért. A kiskun Alföldért, amilyen az Félégyházán. Ha kell, hát legyen: útban, téli fagyban, szekéren Kiskőrös felől jövet, a város határán. Ott született a költő. Már akkor is, a fagyban a tavasz, március költőjének.

Ott születünk, ahol születni vágyunk. Már a születésünk előtt is.

Kiskun ámen

Kétezeregy év, álom és valóság jár
Gazdag szegényekként élünk Félegyházán
Börtönéből szabadult sas lelkeink ege
S a földön, két tehén mögött megy egy eke

Dajkám dala elszállt? ? – nem volt dajkám s dalom
Vödörrel hordtam a télvizet tavaszon
Kiskun székhely, városom zsenik bölcsője
S Segervár földjénél elnémult költője

Ahogy a csillag megy az égen, úgy, úgy csak
Dolgozni szép lassan, hé, paraszt, kiskun vagy
Ahogy a tarack szívja földed éhesre
Úgy leszel tanyádon életed bérese

Tedd fejed földedre, hallgasd dobbanását
Párnáddal szívén a nagy harang zúgását
Képzeld, tiéd az ország, te vagy a gondnoka
Kapáddal életet lehelsz a homokba

Harminc ük- s nagyapa útja vezet hozzád
Szik, búza, nád, marha, múlt, a nagy család
Az életfa csúcsán te vagy a nyíló rügy
Vidd világgá hírünk: itt a becsület ügy

A szegény gazdagok messzire kerülnek
Lányaink sorsába rémálmok vegyülnek
Fiaink sasszeme az eget kémleli
S a zordon Kárpátokról hazajön Petőfi

Tengersík vidék, tengernyi báj és bánat
Szívedből ne váltsd le anyádat s hazádat
Kettős szorításban erőltetted tested
Itt mindig nyár van, a fagyot eltemetted

Ballag a négy ökör, az égre barázdát húz
Csillagszemű lányok testén kék ég a blúz
Hazudunk, legények, ámítjuk vágyukat
S kezünkben az eke a dudvára bólogat

Így fénylünk, szegény fej fej mellett
Mióta Kun László sátrunkban fetrengett
Király nép lehattünk, nádasok farkasa
S ellopta bárányunk a vármegye ordasa

Semmit sem változott, csak elment hétszáz év
Szárnyunk vágta pandúr, csendőr, s a párt is még
Nem adtak semmit, csak vettek, mit vetettünk
Ám cserebogárból sok versnyit ehettünk

És jó ez így nagyon! Bor, lány, rigmus, élet
Felénk a jó mély álomból tette ébred
A temetőket nappal bezárva tartjuk
Mert mi nem csak magyar, isa kiskun vagymuk

Az élet nálunk kétszer kél fel, két rajta
S a vak halál is látja, örökélő fajta
Marokra fogjuk hát két tehenünk tőgyét
S szántva felszarvazzuk új mátkánk legényét

Itt most ámen.

Kondor Béla: Petőfi Sándor – A színész búcsúja

Magyar ének vagy Rákóczi-mars

1. Jaj, régi szép magyar nép,
Az ellenség téged mikép
Szaggat és tép!
Mire jutott állapotod
Romlandó cserép?
Valál olyan szép,
Magyar nép!
De a sasnak körme között
Fonnyadsz mint a lép,
Szegény magyar nép!
Megrontattál mint cserép,
Jaj, hát szegény magyar nemzet
Jóra mikor lép?
2. Jaj, Rákóczi, Bercsényi,
Magyarok élő vezéri,
Bezerédi,
Nemzetünknek hírszerzői,
Fényes csillagi,
Ocskay!
Az ellenség mindenfelől
Őket emészti,
Úzi, kergeti,
Búval epeszi,
Közinkben sem ereszti.
Jaj hát szegény nemzetünket
Miképpen veszti!
3. Országunknak, magunknak,
Jaj minden maradékinknak,
Azoknak,
Kik e földön nagy ínsígnben
Így nyomorkodnak!
Ózvegyek panaszolkodnak,
Árvák zokognak,
Siralommal ártatlanok
Halált okoznak,
Csuda, nem aggnak,
Mert hazánkbúl ellenségink
El nem távoznak.
4. Jaj, országunk, jószágunk,
De főképpen mi magunk!
Mint nyomorkodunk,
Az idegen nemzetségnek
Rabjai vagyunk.
Jaj, *naponként mind elfogyunk*,
Jót ne is várjunk,
Mert kegyetlen s embertelen
Nemzet van rajtunk.
Jaj, meg köll halnunk,
Meg sem maradunk,
Mert ellenség közt lakunk,
Bizony, méltán azok miatt,
Kesergünk, sírunk!
5. Rajtunk tenger a fegyver,
Mert a német köztünk hever,
És igen ver.
Mutogatja magát mint
Erős gavallér,
Nemzetünket kínzó pallér.
Nem szán, mint hóhér
Akit ér,
Addig vér, míg őnéki
Mindent nem ígér.
Ládd-e, mely kövér?
Bőriben sem fér,
De mégis csak többet kér,
Alig vagyon már miatta
Országunkban kenyér.

Dolmányban

Vannak történetírók, akiknek 1686 nem csupán Buda visszafoglalása, hanem...

Igen. A *németek első bejövetelének* időpontját teszik erre az évre. A töröktől megszabadultunk, s német rabigát kaptunk – nem tudjuk pontosan, van-e vége, hol a vége. Onnan e dátum fontossága, mert ekkortól kezdett megszűnni, elgyengülni nemzeti karakterünk. Amit nem bántott az oszmán birodalom, azt kikezdte a német – osztrák – birodalmi magatartás.. A birodalmon kívüli gyarmaton.

A XVI. és a XVII. század megkímélte nyelvünket, szokásainkat, hagyományainkat, nem kellett latinul vagy németül beszélni a török kedvéért, hajunkat más-ként fésülni, a szép selymes lódingot a sarokba dobni, poros, nagy haját viselni a gesztenyebarna magyar sörény fölött.

„...már ugyanis a fodorétott és porozott haj, görbe füsük után béfont kancsuga forma fürtök, hajzacskók, színes köntöshöz fekete csizma, pántófli, bokáncs, pántlika etc. elhagyattatnának...” – az 1734-ből származó magyar nemesi kesergésből ugyan alig értünk valamit is az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár segítségével nélküli, azt azért érezzük, hogy alig 30 évvel egyik legnemzetibb, heroikus harcunk, a Rákóczi-szabadságharc levere után a magyar küllemében már rég nem magyar. A nemes ifjak Rákóczi rodostói halálának előestéjén Bécs felé tartanak: ekkortájt esküszik Mária Terézia és Lotharingiai Ferenc, ekkor ismeri el Franciaország a Habsburg-örökösödés új útját, a lány-ágot, a *pragmatica sanctiot*. És hozzátesszük: Mercy ekkor alapít 53 német helységet Magyarországon, rácokat telepítenek ide és megindul az oláh beözönlés Erdélybe. A magyar cancellária pedig – ! – német nyelvű fölterjesztéseket ír a királyhoz. „A felvidéki német-magyar városok tótosodása erősen folytatódik.” – írja a krónikás.

A Rákóczi-szabadságharc volt az első nagy, tisztán magyar nemzeti küzdelmünk, amikor az ország megfeszítette végső erejét magyarságának megőrzésére. A 8 éves véres küzdelemben magára maradv kimerült, az utolsó két évben 20 000 kuruccal 60 000 fős reguláris haderő állt szemben. A majtényi síkon történt fegyverletétel a végtelenül védtelenné vált magyar nemzet behódolása is volt – az eddig mindig távol tartott, de most

győzedelmes német erőknek. Idegenek szállták meg az országot, a török által letarolt világra más népek telepedtek, az országot lenyelte Bécs. A „felfordult állapotokon” nem kesergett az új nemzedék, apáinak meggyöngült ereje és életstílusa láttán másra vált fogékonnyá: a császári-királyi udvarra. Kard helyett behízelt gőzmodorra.

Máig tanulságos a nemzeti karakter hanyatlása hogyan löki idegen szokások felé, azok hatalmi bűvkörébe az új generációt. S ennek következtében hogyan sorvad tovább minden, ami nemzeti s ami annak hordozója. S a következő lépés: egy ország, ahol a határokat leszámítva már semmi sem a régi. Később pedig a határok sem. Ez a habitus a vereségből nem eltökéltséggel, hanem amorf alkalmazkodással mászik ki. Új idők – mondja. Új szokások. S majd új erkölcsök. S majd új figurák, idegen akcentussal.

Van-e szebb, mint arról álmodni gyermekkorban, hogy az ember dolmányban jár-kel majd, ha felnőtt lesz, s magyar mentét húz rá, s úgy feszít? Van szebb, bizonyára, de ez azért elég szép álmom! Gróf Thurzó Ilona egyik levelét idézi Radvánszky Béla *„Magyar családélet és háztartás”* című könyve: „de vót őneki egy kamoka dómánkája, mondja meg kegyelmed a dajkának, hogy a szabóval csináltasson belőle neki télre való zubbokát, a kit dómány alatt fog viselni.” Esterházy Miklós vőlegényi dolmánya e könyv szerint így festett az 1600-as évszázad első felében: „Sötétpiros atlaszseplymét súlyos ezüst-arany relief-csipke borítja. Mellrészén 8 pár zománcos kapocs – szívek, galambpárok, egymás felé forduló kezek –, melynek szimbolikája esküvőre utal, a tenyér felőli hasítékot 6-6 pár aranyozott ezüst-kapocs zárja össze. Két függőlegesen bevágott zsebe, valamint elejének csákkora vágott záródása (jobb eleje a deréktól a csípő felé átlósan ráborul a balra) a XVII. századi dolmányok jellegzetes vonása. A dolmányt gyakran mákfej, makk vagy tojásdad formájú, fémszálas hurkokba bújtatott gombokkal fogták össze. Ezek ezüstből, aranyból, drágakövekből készültek...”

Értem a bécsi udvart, hogy jobban szerette a rizsporozott egyenparókat. S értem azokat, akik ma gúnyt úznek nemzeti viseletünkből.

Kuruc vagyok

Kuruc vagyok, kis kun kuruc, kevély
Ütök kettőt, s még csak nem is szóltam én
Duplán magyar, okos fokos jóura
Kötelet vetek minden gaz pandúrra

Lázadó, nyergem az ágyam, párnám a hó
Szélvésszel vágtázom, mátkám a pejcsikó
Véremben a kell: ölök, és néha felnégyeltetnek
S némán szánva nézem véznára száradt testemet

Ám sebaj, sok még itt a szegény, a bús legény
Rabságban vagy akasztottan – életünk csontkemény
Csillagunk ha lehull, csillogó szemünkben fény, daccal
Végzünk az árulókkal, nincs béke az idegen labanccal

Vérpadra, ki köztünk ebadta fajta, kardot hazára ránt
Gyáván fut Lajtán túl, magyarként éltetve bécsi királyt
Lovunkkat itatjuk vérét, kutyáink marják szét az árulót
Ajkára forrasztjuk minden bitagnak a hitszegő szót

Kuruc leszek mindig, kiskun fajta
Vesztes, győztes? – A bátorság apja
Hatalmas, mint árnyék a felkelő napon
Végtelen, mint csillag nyári égboltokon
Kuruc volt apám, nagyanyám teje kiskun
Nyolcszáz év homokját viseli koszorúm

Fel, támadás

Elárulták Dózsa népét, borzalom
Szabja helyett dikics csüng a horpaszon
A grófi szérűn tarackot termel az új világ
S a kazlakra boldog lángot vet az ifjúság
A parasztok pártja párját ritkítja, jegyekért
S kárpótlást ígér a holt holdakon, a semmi ért
Viharként állt sarkára egykoron, kaszát forgatott
A paraszt most jussa nélkül négy ökörként ballag ott

Ki nevet a végén?

Gőgicsélő gyermek-nép
Kóstolgatja jövőjét
Nem éhes, istenadta:
Ha kéred, visszaadja

Jövendőelő nagyurak
Horizontot hazudnak
Löknek hozzá kenyeret
Cirkuszt is, csak vegyetek

Megrezzen a kisgyerek
Sirdogált már eleget
Felnőtt jövőért kiált
Uraira tetszhalált

Robbanások szívében
Dühödt eskük sebtében
Szikra pattan, lesz halott
Tűzre dobott parancsnok

Választ a nép, kértétek
Ketrecekben végzitek
Tartsátok meg koncotok
Ti eszitek ocsútok

Verso:

*Avagy az égbe nő a pénzéhes Moloch hatalma
S felfalja gyermekded tömegét a plutokrácia*

A nincs csen

Boldog szívvel temetünk
Nincsen testünk se már
A Halállal nevetünk
A megfagyott prédán

Kétes árnyunk is rongyos
A csókunk zúzmarás
Születésünk túlkoros
Halálos pusztulás

Lopjuk az életünket
Ingyen csak a jaj van
Holtan nem becsmérelnék
Megfizettünk kínnal

Career

Lődörögtem egyik bárból másik borba
Szélütötten – szociális otthonokba
Nyakamba szakadt sorsom, a zivatar
Döglődök, életem csakhamar betakar

Derű, lám

Akkor sem mondhatjuk, hogy betemetett már a félhomály
Ha félünk, mert kitekert nyakunk helyén valami kicsit fáj
Akkor is kacsintunk kigúvadt szemünkkel egyet utoljára
Ha szívünket szarosok szénlapáttal szúrják mocskos talicskára

Életszíneim

Voltam mezítláb cseléd
Jussom malac, vonyított
Könyvem hevert szertesét
Öt-hat évem olvasott

Tíz év húzta vállamat
Munkaéhes tenyerem
Gyomrom ritkán volt dagadt
Hólyagok két kezemen

Tizennégy év mögöttem
Tanyából városi lét
Utcánk végén félelem
Meddig visz a szegénység

Vidám gyermek-kispejkó
Ha maradt egy forintod
Pénzed spórolni való
Fagylalt-álmom meghozod

S már kész az érettségi
Jövőd nagy fekete lyuk
Az utcavég megbeszéli
Pesti lesz a kisfiuk

Láz, harc, éh-nincs, nagyvilág
Szorgalmad gályára tesz
Ha egyszer volt is imád
Most kész tényeket szeretsz

Kiskun harcos, aszfalton?
Pest felszínén alvilág
Groteszk mosoly arcokon
Sok kéz fogná be a szád

Huszonhárom rovátkád
Gőgicsél a picinyed
Életed bérelt szobád
Hizlald nagyra jövődöt

Az Úr már máshol, pártod
Szívedben is gyalogol
Csukott füllel nem látod
Ki sírt a sírpartokon

Harci zaj ébreszt fel; fel!
De te tovább szántanál
Fegyver lett pénz és szellem
S megállsz minden rossz szónál?

Társadalmad italbol
Ha nincs pénzed, kidobnak
Napfény voltál, most bús hold
Keress eget magadnak

Fényözön

Szívből szállnak a vágyak
Befednek minden ágyat
Szirén hangon dúdolnak
Adj otthont a lány dalnak

Angyal oldozza szárnyát
Földön keresi párját
Fénye öntözi arcom
Mától ő lesz a másom

Ágyban párnák közt élek
Bennem égnek a fények
Csillagfény ül szememben
S én élek a tiedben

Barbár hit

Egy-Isten rám ne vigyázzon
Gyertek sokan, jó barbárok
Nincs senki a túlvilágon
Földön születnek az álmok

Nincs semmi túl a világon
Imám is csak földimért szól
Ha itt meghal igazságom
Nem kér vigaszt gyóntatóktól

Pogány öröm, ezer hittel
Istentelen múlt és jövő
Végső búcsúm ne reszkessen
A fényfátyolban remény jó

Ezer hit, megannyi öröm
Nem fut félsz a gerincemen
Hogy perzselnek kénes tűzön
Ha szerintük rosszat tettem

Tettem rosszat és ezeret
A természet megbocsátja
Mert csak ott ölel szeretet
Hol az ember magát vallja

Nincs bűnhődés a felhőkben
Csak a nap melege ragyog
Nincs Isten, ki ítélkezzen
Emlékedben hű s jó vagyok

Egyszerűen haza

Itt más az üstökös íve
Minden csillag tovább ég
Nem lesz a világnak vége
S az éj is a naptól kék

Itt más, ahogy a hajnal kel
Mosolyognak a nyárfák
Érces a nagy harang reggel
Érzed sorsod sóhaját

Nem sírnak a megcsalt anyák
Gyermeük raja éhes
Apa recsegi igazát
Nem lesz még egyszer béres

Kézbe simul a termőföld
Hívja szorgos kisurát
A rekettyésben a legény
Lányba önti bánatát

Térem nyomor is minden nap
S ki érte mélyre hajol
Szegény bókol a gazdagnak
S kését edzi a napon

Az est csendes, halkán köszön
Múlik a részeg világ
Ábrándomban egy fényözön
Világít a poklon át

Húsvét két kiskomával

Röhögve kacszázott az egész világ. Húsvét volt, tehette. 1954. tavaszán, ezen ünnepi hétfőn szinte semmi sem történt a *Herke-tónál*. Ne keresgéljen most a térképen, nincs rajta. Kiskunfélegyháza saját bejáratú vidékén járunk, Fülöpjakab határában. Csak a kacsák jegyzik.

Két legény kurjongat, röhög, dőlöngél vadul a családias locsolkodások közepette, ma már nem lesz több lány, valahogy ez látszik rajtuk. A két legény átlagéletkora 5 év, azaz együttesen 10 alatt. Kacsázik a világ, és ők ezt nagyon élvezik.

A parasztok is; zeng az egész táj a röhögéstől. Leitaták a tanító fiát! Fiait, pardon, a kicsi, 4 alatt, bőven részeg. Alig bírt feljönni a pincéből. S most, a meleg napon!?

Csatlakozott volna hozzájuk a harmadik fiútestvér is, de őt a parasztok nem hívták meg, mivel hogy csak öt hetes még; kicsi. Igaz, később csatlakozott...

Akadozott a világ folyamatossága, lépésben, gondolatban, szóban és célban mérve egyaránt. Azt is mondhatnánk, hogy kezdett elhomályosulni a két kiskoma előtt a világ, de nem mondhatjuk, mert nem kezdett. Hihetetlen permanenciával élvezték az új állapotot. Fittyet hánytak az illemre: a ruhájuk tiszta sár volt, az arcukat felmarta a sarjadás előtti gaz, az árokban a sáron kívül más végtermék is ragadt rájuk, megtörtént tehát mindaz, amit az anyjuk soha nem engedett meg. Az annyát neki!

Hopp! Kopp! Jajjj! Volt bőviben. Reccs. Ez a ruha tájáról.

Felszabaduló sóhajok, önfeledt kacagások jelezték előre mindenkinek: e piás fiúkból nem lesz pap, akárki meglássa. Nem voltak exhibicionisták sem, most aztán nem foglalkoztak a parasztok röhögésével. Ez az ő világuk volt, az ő független, szabadon választott, rakoncátlan létük.

Magasban szálltak. Cifra díszbe öltöztetett lovaik gyémántpatkója aranycsillagokat szikráztatott fenn az égen – igaz, állapították meg szomorúan, 10 filléres patkószöggel verte fel valami részeg a gyémántot. Verítkezett a Föld alattuk, kínban hánytak ittas emberek, gazfickók kerti slaggal töltöttek bort kítátott torkokba. Ők ketten azonban roskadoztak a jótól – így általában: a jótól, nem kell azt mindig konkretizálni, gondolták –, vállukon hordták minden ember fényes jövőjét. A Nap

felé sarkantyúzták paripáikat, száguldtak a széllel, győztes hajrák zengtek szájukon. Szálltak. Tündértájakon, gyöngyutakon vitte őket a fűtött álom.

De ki az ott a kozmosz kapujában? Milyen fenyegető rém zavarja isteni útjukat? S édesen zengő dallamok helyébe miért mászik ricsaj a fülükbe? Roham, előre!!! Iszonyú vágta az óriás ellen!

Hopp! Kopp! Apa. Hoooppp!

Kopp. Csatt. Nyekk. Bumm.

A Földre szállt angyalok tétova sorsa. Apa már várta őket. Messziről meghallotta a furcsa zajt, a kacszázó futkálás láttán kizárt minden kétséget: Szép Kovács Jani bácsi tanyasi bosszút állt a fia megbuktatásán. Bukjon akkor a tanító fia is, mindkettő, bukjanak fel, az anyjuk istenit.

Másnap, ahogy a legények életre keltek, a tanítónak kettős dolga támadt. A fészkerben beszélgetés közben – amelynek mondanivalóját másodpercek múlva törölte az idő – nagyon emlékezetesen megverte a nagyobbikat. A kicsinek nem esett baja, a példamutatás a nagy szerzett joga volt, már elmúlt öt éves, tudta, mit csinál. A kicsi, alig több mint négy, csak komplementer módon piált.

Bár a verés emlékezetes volt, később a nagy abszolút nem emlékezett rá, a következők egyre mélyebb nyomot hagytak benne, rajta, így mindig a legutóbbi íze volt maradandó. Sokat fejlődött – az apja találati pontossága is, a fiú túróképessége is: jó hatással voltak egymásra. Amikor abbamaradt a verés, el is váltak életútjaik. Jobb lett volna a bejárt út... még.

A tanító másik dolga Szép Kovács Jani bácsi tanyájához vitt. Félő volt, hogy a pince ismerős vágyakat kelt, de most a néptanító masszívan elhatározta magát. Pontosan tájékozódott, a fiának lekent pofonok száma kilenc volt.

Ennyit szánt Szép Kovács Jani bácsinak is. Utána meg Kacska Tóth Józsinak. Külön-külön, beosztva, házhelyenként. Fontos, erősítgette magában, a pincét el kell kerülni. Most.

Jani bácsi is, Józsi is durva emberek voltak, mint a kuvaszok a tanyákon. Nem sokra nézték a tanító haragos szemét, ahogy belépett a portára. Semmit se láttak-hallottak, amikor meg kilépett.

Apa keze

Ez nagyobb volt, mint a múlt heti. Jobban is fájt. Csak egy pillanatra. A hegyes nézés – belülről – valamelyest enyhítette a sajgást.

Az apja megértette. Többször nem lehet. Nagy dolog egy 12 éves fiútól, ha a szeme lefogja az apa kezét. A nagy, lendületes, nevelő pofonokra járó lapát tenyereket. Amiket a környék tanyaközpontjaiban, az egy-négy osztályos tanyasi iskolákban olyan sok parasztyerek ismert már. A tiltás ellenére zengtek a pofonok. Mindenki érezte, tudta, hogy épp jókor jött, nincs abban semmi baj, hatalmas is volt: van mire emlékezni. Kis-kunfélegyháza tanyavilágában az egyensúlyos élethez hozzátartozott a néptanítói pofon. Bent a városban már csak csak-csak. A fiúnak ott is sikerült beszereznie egyet-egyét, a városszéli gyerekélet semmiben sem különbözött a tanyasítól. Átlagosan fél évenként verték meg a tanárok. Az okot nem vizsgálta, pedig kitűnő tanuló volt, mióta világ a világ.

Az apja mancsa tetszett neki. Amikor felé lendült, mindig csodálta az erős kézfejet: gyönyörű volt. Ezt a fiatal könyvtárosnő mondta egyszer apának. Láthatóan személyes tapasztalatból.

El is határozta, hogy ugyanilyen keze lesz. Az apja jogát dehogy vitatta volna el. Amikor a feje kezdte abbahagyni a körforgást és megállt a tengelyében, szóval mihelyst állni tudott egy kicsit, hegyesen nézett az apjára. Itt most nem lesz magyarázkodás, egyik fél részéről sem! Ő nem adta vissza az aprót a bevásárlás után, és nem ment el a kútra vízért. 0:1. Az apja meg ismét spicces, nyilván le-leszállt a bringáról a parasztházak előtt, mire megtette a 7 kilométert az iskolából haza. 1:1.

Nem számolná most a meccset, nem lenne hozzá joga, ha az apja – saját magától, elérzékenyülve – meg nem ígérte volna egy hete, hogy soha többé nem iszik. Hogy nem kergeti kórházi idegosztályokra anyut. De megígérte. Az 1:1 arány csak erkölcsi értelemben állt fenn, a fiú a 3. abszolút nagy fülest tette zsebre. Hegyes tekintete kissé vizenyőssé vált, vélte, de ez mostantól nem zavarta.

Az apró. Jogos. A két öccsének mindig magyarázgatja, hogy az utolsó fillérrel is mindig el kell számolni, s most eltett két forintot. Számolatlanul, felleng-

zösen, szóval renyhe nagyképűséggel. Pénzügyekben nincs pardon – hallotta majdani szavajárását.

A víz komplikáltabb. Nem ő volt a soros. A fagyban senkinek se volt kedve elmenni a következő utcasarokra. Csakhogy az öcskösökért ő felelt. Ő akarta így. Felelősség. Fagyban azonban ő se akart. Azt találta ki mentségül – ha apa szóba hozná –, hogy ilyen hidegben befagy az ártézi kút csöve, nem lehet felpumpálni a vizet.

Apá az ivástól nagyon szomjas volt. Így nem hozott szóba semmit. Néptanítói hitvallása volt, hogy a dolgokat a helyszínen kell rendezni. Retekszedés idején, aratáskor, kukoricaszedéskor a parasztok semmiképp se engedték volna az iskolába a gyerekeiket, kellett a kéz. A gyerekek azonban hajnalban, rögtön az ébredés után elszöktek otthonról, egyenesen be az iskolába, mint elődeik a tatárok elől a templomba. Ott gubbasztottak kezdeségig. Innen senki se merte hazacibálni őket, abszolút védettség, diplomáciai mentesség uralkodott az iskola udvarán.

A tanító pofona maga volt az isten. Vagy az ördög, mindegy. Senki se merte megkockáztatni, hogy otthon marad, retket szed, markot vet meg ilyesmi, egyszer aztán mégis iskolába megy, és akkor a tanító, ahelyett, hogy tudálékoskodó kérdéseket tenne fel, lengő csapással fejezi ki kritikusi véleményét. Nagyobb úr volt ez a csépelő kéz, mint bármilyen otthoni büntetés.

Példás volt a rend az összes iskolában, ahol a tanító gyakorlatozott. Konkurrense elvileg se lehetett az egy tantermes, 4-8 osztályt egyszerre befogadó iskolákban? Rend volt és tisztelet. Mindenki ismerte a játékszabályt. Többen még tanulni is hajlandók voltak, bár ezt nem követelte meg szigorúan a tanító: látta a sok álmos, elgyötört gyerekarcot, tudta, hogy késő estig és hajnalban is dolgoztak otthon. Ezt önmagában is igen jó iskolának tartotta, minek azt tetézni.

A fiú ismerte és szerette az apja erényeit. Nála kezdett tanulni, együtt a nyolcadikosokkal is, akik otthon már kenyérkeresőnek számítottak. Sose panaszkodtak a pofonok miatt. Jól van ez így – mondták. Ezt mondta most ő is, hegyesen nézett, tudta, hogy már nem lesz több soha, mert anyu megint kórházban van, s most, hogy életében először 1:1 lett, így kell hagyni.

Lágy lány leszek

A kislány úgy jött a világra, hogy gyémántból ragyogott a kun szeme. Még ki se nyitotta, a világ még sötétben fénylett körülötte, de már ettől az egyszerű érzéstől, hogy itt van, hogy megjött, vakítóan villogott a szeme.

Így teltek az évek, vihogott, csacsogott, fénycsóvákban tündökölt a szemfénye. Kiskun lány volt, tehette. Ott ez így van.

Az első fénytörést az apja keze okozta. Amúgy piszkosan, kapálás közben verte le az utolsó – akkor azt remélte: ez, ez lesz az utolsó, de még ezt leverem – pofont. Megtudta a fater, hogy még mindig azzal a ragyásképű barommal, csencselő stricivel jár, aki a küszöbön se tehette be a lábát. A teher, amitől úgy gömbölyödni kezdett, az is a baromtól van, kis szerencsére AIDS is lesz majd hozzá. Így dörömbölt magában.

A füles váratlan volt. Tizennyolc évesen az ember ritkán kapja meg élete első behemót pofonját. Az imádot apucikától. Főleg két nappal azután, hogy felvették

a képzőművészetre, huszadmagával nyolcszáz jelentkező közül. Az ilyen napokon kevés gyönyörű, ébenfekete hajú-szemű lányt küldenek a pofonok völgyébe.

A második fénytörés szemfényvesztéssé erősödött. Kitagadta az apja a szeme fényét. Gőgicsélő gyerekek menhelyre menjen. Főleg, ha közben eltávolították a főiskoláról, mert az ujságkihordás és a City Burger felszolgáloi munkája mellett egyáltalán nem járt be az előadásokra.

El kellett látnia az ifjú apát anyaggal, a majdani gyereket ruhával, fedéllel – albérletre kellett gyűjteni. Elveszett mindenki kis szeme fénye. És bizony már az övé is pislákolni kezdett. Tizenkilenc évesen az ember nem lehet teljesen elvakult – ő az lett. Jobban járt volna, ha a születésekor nem villogtatta volna annyit a gyémántszemét, ha legalább néha becsukta volna. Ez volt a Világ?

A gyerek nem született meg. Véletlenül hasba vágta a hokedlivel az ifjú apa az ifjú anyát, úgy hátra-vissza-

felé, teljes erőből, amikor rájött az „anyag” nélküli dühroham. Az orvosok időben közbeléptek, a lányanyából nem lett extrabevétel a temetkezési vállalatnál.

Minden idők legragyogóbb szeme most lesütve jár. Ógyeleg, sántít, sandít, minden ez, csak nem kiskun. Kettétört hátáról kétfelé csügged a válla, karja, térdét veri a keze. Az „anyagbeszerző” még meg-megjelenik az ajtó, az ablak alatt, ez se tart már sokáig, a fater bérelt két sörszállító rakodómunkást, félholtra verik legközelebb.

Közeledik ismét a családi béke. Lesz majd csönd, nyugalom, visszafojtott szavak nagy háborúja, fel sem emelt tekintetek nagy kérdőjelei – és a hallhatatlan válszok: mi? Mi? Mi nem?

Éljenek a csillogó szemek. Az okos, életrevaló kiskunok, a konok kunok. A vakok szemfényvesztése, a csillagok hullása, az üstökösök égő pályája. Gyönyörű

kisbabáink, akiknek megszámatlan pofonnal jelöljük a homlokukra a bor igazságát: megverek mindenkit, halllllljátokkk!?! Min-den-kitt-t.

Éljenek meg se született gyerekeink, akik oly szívesen szólítottak volna bennünket drága apucikámnak, s akik inkább visszabújnak, ha meghallják az ordító szót a családi béke felvirágoztatásának napján.

Éljenek a sorsok, melyek eleinte vadul és kitartóan dübörögnek az ajtónkon, nagybetűvel írják le a nevünket – hogy aztán később cselédnek fogadjanak kényükhöz.

Áldott legyen minden pofon, amely kioltja az önállóságot és a vágyat, kiontja, a disznók elé lötytyinti szűzies vérünket, amely felhangzik a magzat terébe is, hogy megmutassa: mire készül, aki kikészül, ide.

Ezek jutottak eszembe, egy valós történet epizódjai, amikor sötét gondolatok futottak át rajtam: milyen is lett volna, ha Isten kegyelméből lánynak születtem volna.

Vigasz hajszálon

Milliónyi méter mélynyi magány
Üldöz, mióta odament apám
S nem int vissza senki, ahol semmi sincs
Lélek se kóborol, teste meg nincs
Elmúlik, mállik a kincs

Másfél milljó méter mély méltóság
Temetetlen már, rossz lett a jóság
Ne emelj kezet az elmúltakra
A büszkeségben jajgó vigaszokra
Páncélt hamvaikra

Mélyből mordul, megint a mostoha
sors, s apám gyermeke oly ostoba
Nem látja, ostora vérébe csap.
Tépd ketté vesztedett, ébred a Nap
Szeresd meg vágyadat
Mióta szerelmes ágyakat
Fektethetsz sírjaid helyén.

Isonzó, vi-gyázzz!

Tatuka, piciny nagyapám
Még mindig Isonzónál áll
Golyókat kapkod reptében
Hetet elrejtett testében

Átint a jeges bérceken
Vigyáz miránk a végeken
Nem lép ellen a Dunán át
Féli tatuka kaszáját

Áll fél mázsa, oly törékeny
Fegyverével hegyvidéken
Olasz csizma talpa alatt
Szegény Alföld árva maradt

Óriási Magyarország
Elfoglalja Itáliát
Kárpát-alja és Adria
Ez nem álom ám, tatuka

Meghalunk a királyunkért
– A hű paraszt ehhez is ért –
Nem jött velünk az asszonyunk
Csak a sírban találkozunk

Két világ, apó és a Pó
A nap, a föld, minden forró
Csak az élet megy ridegen
Az isonzói hegyekben

Áll tatuka, bús a puska
Hívná haza nagymamuska
Jöjjön már, he, jöjjön gyorsan
Tehén ellik a 'zistállóban

Fontos lenne ez a jó hír
Nagyapám sorsán a gyógyír
Mégse mehet, megtiltották
Hadnagy úrék meg az osztrák

Elmúlt az év, múlt egy század
Kőbe zárta nagyapámat
Vigyázná még Kárpát-alját
Ha otthagyná a strázsát

De ... így ...
Árván áll
Nagyapám
Isonzó haván

Sírvirág

Friss voltam, bátor s nélkülözhetetlen
Erős, mint Sziszfusz a hegyen lemenőben
Álmodoztam, mint kagyló tízezer méter mélyen
Lent, hol az sem tudható, létezik-e ég és van-e fenn

Boldog voltam, mint kasza alatt a nyíló kisvirág
Derűs, mint a pacsirták, ha zuhanni kezdenek a héják
Fürge, mint a cápák elől elmenekült hal a szikkadt parton
Szerelmes, mint száz baka után a fűben vérző pici hajadon

Sugároztam, mint Jeanne d'Arc a testére szabott máglyán
Néztem négyfelé, felfüggesztett Koppány István négy várfalán
Vad voltam mindig, szilaj, ezer uszkár szabta ki vágtaim sorát
És ettem, mert adták, Dózsa király belénk tömött kirántott húsát

Trónról ettem e grillt, a filét, csont nélkül, rettenetes
S nem értettem, miért lett a grófot akasztó Görgey ezredes
Lapultam, nehogy rám terítse bőrkabátját az ifjú Szamuely
S anyám csak hútt helyet találjon, ha egyszer élő fiát keresi

Gazdag vagyok, testem tucatnyi golyó védi, ólomba ötvöztek
Harmadjára zsugorított hazámat az égiek a talajvízben óvták meg
Véremmel írok fent a fellegekben, szívszínű csak a szivárvány
Hulló cseppjeim majd életet fakasztanak meggyötört hazám sírján

Isten szíve

Isten szíve
Nincs messzire

Bennem dobog
Mindent hallok

Látom lelkem
Tág mennyekben

Ördög multam
Földön hagytam

Utam zárul
Hitem lágyul

Lovag vagyok
Nem sírhatok

*Hogy nem láthatlak titeket –
Rám zárták a fellegeket*

Érted

Engem átölelt a Nap, mikor világra jöttem
S máig kitarja keblét, ha becézget ölében
Hevét belém tüzei, koronája fejem éke
És ajkához szorít, ha eltűnnék a messzeségbe

Engem magára húzott a Hold, ha megpihentem
S mellén dajkált, ha csendjébe beleernyedtem
Teli tomporát átfonta rajtam, majd megfulladtam
De még aranyat font ezüstősz hajamba futtomban

Engem bolygó repített végtelenbe halálomban
Tejút táplált nedvével, ha eközben hozzábújtam
Szájról szájra száguldoztam csillagszemek között
S érted lobogtam, ha sugdolóztam a Földünk fölött

Szép halál

Elér még a kezem
Hozzád, s ott megpihen
Sűrűn ver a szívem
Te bujkálsz eremben

Szememben te fénylesz
Fényemtől nem félhetsz
Őrizem melegét
Őzikém nézését

Hétrét görnyed testem
Mebüntet végzetem
Kezedben kegyelem
Ámuló szerelem

Lábamon te szaladsz
Hazámnak te maradsz
Megnyílok virággá
Álmodban imává

Ráncomat letörlöm
Arcodban tündöklöm
Most is hogy meghalok
Jövődben ragyogok

- 15.** *(Viseld a sorsodat
Ellátja bajodat
Megcsaltad, végzet lett
Örülsz, ha temethet
Keserű mámorod
Ördögi angyalod
Glóriád pokolláng
Asszonyod mást imád)*

A vén zászlótahó

Fülledt a meleg és petyhüdt a szél
Poshadt pocsolya, a disznó henyél
Déliabál csal meg, a kút mérgezett
A Nap is alszik, – süssön tenedek?

Zászlóm lengetném, de nem fúj a szél
Színe megfakult, nincs rajt' csatavér
Nem zöld a föld se, bús-fehér béke
Elreccsent nyele, harcunknak vége

Fél évszázad fél, retteg mögöttem
Zászlónk miénk-e, vagy győz az ellen
Sárban lógattuk, színét elhagytuk
Lobogó hitünk' gyáván koptattuk

Léha gazdag faj, ha megcsalsz, nyamvadt
Kaszaként suhintjuk majd lobogónkat
Zászlónk álca lett lopott javadon
Bandérium-gőg véd birodalmadon

Őszig várunk, meglátjuk a termést
Mégfagyott föld nem kezd el teremtet
Őszig várunk, éhesek árváink
Elnyomjuk, burzsuj, puhány lárváid

Zsákmányéhes vagy, görnyedj átok alatt
Nevedből zászlónkon jelnyi se maradt
Kettészelted életünk keskeny testét
Ne kérd, család, rabjaid kegyelmét

...

Mendegélünk a történelemben
Szablyánkon vérünk, ömlik kéretlen
Kardunkon saját vér? – karunk végkép lehull
Zászlónkon Máriánk szűz képe elborul

És most vége; vége lenne mind ennek...
Ha nem tudnánk, várnak ránk gyémánt szemek
Hogy gyerek bőg s a feleség értünk szánt
Hogy a szűz hozzánk suttog könnyes imát
Hogy holnap is él még történelem
Hogy mártírok átérnek ezer éveken
Hogy eszem és gyermekem nem lehet másé
Hogy lelkem holtan is egy új látomásé

Álomapám

Az apámmal álmodtam
Ő harcolt, én aludtam
Ágyában kezét fogtam
Álmában fia voltam
Álmomban köszönt holtan
Jövőkben sosem múltan
Házunkban összebújtan
Sírunkban kiborultam

Nemzett nemzet

Selyem hálósobák, útszéli matracok
Vonulnak előttem vízió-asszonyok
Félénk szerelmükkel feltölt a képzelet
Tengermély ölükkal falják a szerelmet

Ezer öleléstek földre húzza vállam
Majd új csábítástok égbe lövi vágyam
Lopott csókok, elcsábult hitvesek hada
Kacag felém, ezer hűtlenség démona

Szeretem őt, teste vágyát, bár nem is él
Értem szívét, gondolatát, érzem, ha fél
Álmaimban virágból világot nemzek:

Hol asszonyok, lányanyák és tiszta szüzek
Hol tárt karok, égő szemek, titkos tüzek
Teremtik új rendemet: nőkből – nemzetet

Lendületlenül

Emlékem fennakad – életem, hajh!, régiség
Halálom vénen szépül – korom két végen ég
Éltem tudattalan – lelkem tudatja rég
Feszít a bűnhődés; s te hozzám érsz-e még?

Mindenségem sehol – lábamhoz rogyott a vágy
Tombolva recsegett – most üresen á-sít az ágy
Emelgetem fejem – szemem őszbe csavarodott
Vigasz híján vérem – susogva visszafelé csorgott

Éhség

Szerelem a kenyerem
Eleget még nem ettem
Megcsókolom a földet
Adjon belőle többet

Hatvan évem

Nincsen párom énnékem
Így élhetek békében
A nyár vár melegével
A fagyhatár már nem ér el

Elhagyott ifjú babám
Hatvan évem hegycsúcsán
Lógó fejem agancsán
Hűtlensége jele áll

Könnyű szívvel maradtam
Magányommal magamban
Rabságomnak vége van
Nem élhettem láncokban

Pártás párom hova fut?
Ködbe vesz a keresztút
Ölelné már az ifjút
Kire hatszáz tehén jut

Cicomázza a múltját
Csücsöríti a száját
Morzsolgatja a pártát
Megkapja az agancsát

Nő szarvval, ó, víg világ
Isten küldte sugarát
Szívem újra napfényt lát
Babám nélkül új határt

Hatvan évem nem adom
Hatvan évem nem alom
Hatvan évem hatalom
Hatvan nő az ágyamon

Mikor

Mikor elhagytam magamat, s borba vertem vérem
S bőgtem, hogy borfogytán nem élhetek vízen
Jézus szólított, s utolsó kegyként keresztvízbe mártott
Vizét borrá változtattam, dicsértessék, legyen érte áldott

Mikor elhagytál te mint mindenki, vermemben ültem
Véremben méreggel, üdvözülten meghülyültem
Keresztet vetettem s vihart arattam minden úton
S röhögve számláltam az álmos ráncokat az Úron

Mikor elhagytalak, mikor összeroggyant minden
Mikor háttal éltem, mintha nem létezne Isten
Mikor elszédültem, mikor megbomlottam éppen
Már bennem dobogtál, átkaroltál fenn az égen

Vissza

Versemmel megverten
Heverek félszegen
Fércekkel lelkemben
Milyen bús mellettem

Kevélyen henyéltem
Szürcsöltem híg vérem
Vérebek testemen
Szeret a női nem

Légszomjam nyeldesem
Húsoddal nyelvemen
Kitártad mindenem
Meglesed szégyenem

Szép szóért esdeklek
Jót derülsz testemen
Szemérmem esetlen
A nyelved kegyetlen

Szenvedély szemedben
Taposol szívemen
Édenem kerestem
Éterben végzem el

–

Tudóm nélkül hogyan súgjam

Végső helyed a karomban

Szorogatnám szép hitedet

Nem engedem hitvesemet

Felolvasztom jégszerelmem

Zárd öledbe szenvedélyem

Álom

Rám ömlik az árnyékod lassan
Leslek ágyékod alatt mozdulatlan
Ráncaink elolvadnak e mozzanatban
A komor éj fénné szelídül arcodban

Két gyémántot tett homlokod alá az Uram
Rám emeled szemed a kéjes mozdulatban
Táguló pupillád messze jár feltörő vágyadban
Én Krisztus követeként megcsókollak – álmomban

Koldus álmom

Utcasarkon otthonok
Sánta koldus horkolok
Nappal is egy éjszaka –
Éjjel úgyse mész haza?

Kis kertekről álmodok
Szivárványban pancsolok
Kutya védi házamat –
Ez itt meg miért harap?

Szőke mező, arany lány
Megállok a kukánál
Hitves hűség, kisgyerek –
Gúnyámról szégyen pereg?

Kalapomban négy fillér
Mai napom annyit ér
Elátkozom napestém –
Ő se vár aranyszőkén?

Jólétem lehullt reám
Felemel majd a kormány
Még tán bele is halok –
Hogy nem róla álmodok?

Száguldok az út fölött
Lent egy nagyúr leköpött
Megcsodálom kéz kezem –
Felemelte éhbérem?

Az ég végre kinyílik
Testem arra repítik
Boldog leszek, kismátkám
Holtomban ne vigyázz rám

Őrült lelkem felőrölt
Földi valóm is pörölt
Mit ad Isten – hozzá szállni?
Görnyedt testtel – porrá válni?

– Á!, ott jön egy gazdag fajta
Gyomrom remegés rángatja
Jaj, uram, jaj, én kiáltok
Vegyen sírjára virágot... hm.

16. *Óriás vonz, karjába zár, csendesít
Gyávát nem, az óceán csak hőst segít
Ha rabláncod rágja fogoly testedet
Sírjában tisztos álmod nem leled)*

A veréb, a fecske és a sas

Nyár perzselt, most a hideg emészt
Szívünkre szórunk lomot, penészt
A búcsút keressük szótlánul –

Két ázott veréb csivitelget
Lökdösik odább a szemetet
És csak szennyfolt marad helyükön

Két fecske repdes ott sebesen
Egymásba bújnak az ereszen
Repeső szívük majd megszakad

Két sas is köröz fenn az égen
Fecskék foltja a napfényrésen
S a két foltból szálló toll marad

Éhes két sas, két ázott veréb
Félelem dobbantja kis szívét
Ijedten szöknek a por alá

Két szép fecske, rég sas táplálék
Szerelmük gyorsan lett ürülék
Szemétben bújik a két gyáva

Holnap majd nagyon szerelmes lesz
Két veréb; két sas másért repdes
Holt fecskékről hős eposzt írnak

Angyalok rendezik temetésük
Márványba fektetik ölelésük
Felhők fölött szállnak a sasok
és becézgetik a Napot

Döglött vonal

A hívott szám pillanatnyilag nem kapcsolható...
Alszol még, vagy hazug vagy, álnok, vérlázító?
A hívott szám halott rég, elcsuklik a készülék
A vonal recseg, hangod megfojtotta a vonalvég

Halló, halló, ezredszer, és visszhangzik a semmi
Nevetsz? vagy újra gyógyszerhegyet mentél enni?
Nyugtalanul remeg a kezem, a tárcsa szenttelen
Hallgatok, mert sejtem: némaságod embertelen

Halló, te ló, vedd fel, karolj belém a kagylón át
Gyöngéden súgd meg, élni akarsz és lesz viszlát
Égig kiálts, halló, te néma alak, mondd, itt vagy

Vagy akarod, hogy gyógyszerrel én is kiszálljak?
Gyűlölettel nézem a néma vonalat, magatehetetlen
Kimaradó hangjelen nem segít a borzasztó félelem

Halló..... halló...   .....Nem, nem.

Elemek

Távolra szálltál, mint a dörgés
De a mennyek hangja visszajön
Egeken jöttél, mint ébredés
Gyémánszemed nevetve köszön

Utolsó levegőm buggyan föl
A tenger mélyéről, hol ölelsz
Nem engedsz, mélyed láva, özön
Sellőszáddal csókért esdekelsz

Lavina vagy kék hegyeken
Hó földi melleden a csúcsot
Örök szerelmem ég szemedben
Jégszemed az enyémre csukod

Szél viszi hangod, tenger tested
Jégbe zárod örökre a napot
Hegy vagy és vad szélvihar a lelked
És én mindenütt a foglyod vagyok

Körforgás

Kézbe temeti arcát az ősz
A lombbal lehullott reménye
Hogy a nyár után ő lesz a hős
S felizzik benne a nap heve

Kevélyen néz a szélbe a tél
A szellőt ágyába vonszolta
A sápadt nap is zihálva fél
A fagy lett a kényúr alatta

Cérnaszál a tavasz, csüng az ég
Madarak didergő hangja szól
Vakon a nap se lát, bújna még
De a nyár beköszönt ragyogón

Fülej, ember, tücsköd hegedül
Szél kerget bárányt a kék égen
Szívem a napsugár vállán ül
Szivárványt hímezek gyöngéden

Muzsikálj szerelmet, kisbogár
Álmaink virtuóz bajnoka
Ragyogj ég, szakadjon melegár
Zengjen az angyalok himnusza

A nyár szilaj, mint a bölényhad
Felpezsdíti szívünk a vágta
Csak ne siess, kora alkonyat
Árva a nap, ha kihűl hamva

Várj még az ősz deres hajára
Ne ítélj senkit se halálra

Kiégő puszta

Részegen kurjongat a félvad éjszaka
Mátkája sápadt hold, szerelmét titkolja
Bújik a nap elől, vékonyodik holnapja
Kezében halottja, csendesen hurcolja

Kevély volt nemrég még, most bátyadtan lépdel
Keleten tűz pislog, nyomában bús nap kel
Karjában élete, soha nem éled fel
Nappusztító éjjel, kihunyó életjel

Vak vagyok, hajnal van, fény ömlik a pusztán
Hideg, mint csókom lesz holt szeretőm ajkán
Keblén nincs menhelyem, álmom kihűl vállán
Nincs ki mellém fekszik, nem lesz forró párnám

Kihűl kiskun vérem, jobb lesz így, hidegen
Szirének szólítanak, emelkedik lelkem
Üzenj majd érettem, ha vársz fenn a mennyben
Vágtatok, paripám hozzád száll a szélben

Kékszemű fényem

Miért legyen egy Istened
Ha magadat se szereted
Ha élőként már haldokolsz
Ha ördögödre csókot nyomsz

Miért hívjon a mennyekbe
Nem nézted meg az eget se
Sártól sárig meghajoltál
Csatornákban lét kortyoltál

Miért jöjjön a túlvilág
Ha megfojtottad az imád
Ha nem reméltél – csak annyit
Hogy eltemetnek vágyaid

Miért szédülsz más világra
Ott is vak a gyávák álma
Visszalöknek a pusztába
A Föld bűdös kénlyukába

Higyj magadban, más helyed nincs –
Csak akarat; s fejed a kincs
Karod, benne őt szorítod
Kékszemű fény: a távlatod

Csillagom

Karolnám a fényét	És száguld még a fény
De teste halott rég	Megsimítja arcom
Csillagesók szórja szét	Mintha hozna reményt
Kihűlt leheletét	Érzi még a csókom
Ezer éve csak jön	És száguld még a fény
A sugár szertelen	És nem látja senki
S mire majd rám köszön	Kettétört keresztjén
Szülője jeltelen	Anyját halál sebzi
Kozmosz-sírja rejti	És nem látja senki
Ezer éve testét	Hogy ez lesz a végső
S csak a fényét látjuk	Az utolsó percnyi
Bár vártuk melegét	Fény; hogy a hideg jó
Égig érő szemmel	Magányos teremtőm
Lessük a végtelent	Ha még felnézek rád
Szétporladt testével	Lesz-e még szeretőm
Csillagnőnk égbement	Aki sugarat ád
A Tejút tetején	Meghalt már csillagom
Kettős kereszt jelzi	S csak fénye csal nekem
Itt, a csillag helyén	Hű testét szorítom
Nem maradt meg semmi	Elárvult földemen

Ki-múlt?

Ne lépj be, magányom sarokban szuszog
Vonszold tovább ráncos testedet, kicsim
S mert ágyadban fáradnak az asszonyok
Hajtsd rám fejed, pihenj élted rongyain

Jó így; összeomlasz, kacér vidámság
Csak a csend tartja ölben öreg kezét
Szemérmem nem lesi szíved dobbanását
Halkan se suttogja szerelme nevét

Ne lépj be, félig se, félve s félre ne,
Csak hajlott életemmel tartozol még
Tiéddelel úgysem fizetsz egy fillért se

Órzöm utolsó sóhajod mélyét rég
S ha múltam nem is más, csak poros mese
Ne lépj bele, maradj távol, csalfa ég.

Dalnok

Ifjú dalnokom kínos keservén szalad a szó
Daltalan a világ, hol a könny mindig ontható
Hol a vágyak lelógnak az égből, kormosan
S Isten félistenekkel pogányt játszik pajkosan

Dalolj a szerelemről, ne a bús halálra vágyjál
Asszonyodról, szoros karjáról, ha elfáradnál
Fakassz hitet a kies lelkekből, szállj érte az égre
Zenéd engem visz az embertelen messzeségbe

Orgonailat

Átröpülsz az erdőn át, levelek sugdosnak
Rét ontja rád aranyát, szellemek biztatnak
Rügyek mutatnak példát, az élet élni fog
Csak még nem tudjuk, leszünk-e boldogok

Nem tudjuk még, megéljük-e az álmunk
S miért kell visszanyomni kinyíló vágyunk
Mi vagyunk a madár, amit épp elengedünk
Hogy lesz majd egyszer ily szabad a lelkünk

Keresünk egy buksi fejet, lelket, ami meleg
Mellöttünk van – mért száguldunk mérföldeket
Sírás helyett szikráztassunk örömkönnyekeket

Hopp egy láng! – lám, beköszönt az ablakon
Nyomán új fény! – szabad szó az ajkakon
Kacagásra kész világ nyugszik a válladon

Tavaszhasad

Felrobbant a falfehér tél
A fagy helyén enyhel henyél
Várja a jeladó intést
Mit ezernyi remény hint szét

Márciusba kapaszkodna
A jég s minden rideg sarja
De vonzón hív május hava
Hó helyén a virág pora

Felfakad a világ álma
Tavaszhasad birodalma
Rétet hajt a szunnyadó föld
Vérme nap kérges fát köszönt

Félig sincs kész még a világ
Vissza is vonná sugarát
Ha ciripelő hang nem hívna
Minden vándort tücsök nászra

Miljó hópehely a fákon
Új élet jön minden ágon
Alvó rügyekben lázadás
Virágba szökkent csábítás

Ránk omlik a saját testünk
A szívünkben elvegyülünk
Nyílunk, mint szirmok véltlenül
S mi él, minden elénk terül

Butusbabus – Venceremos!

Pirosposzgas, csontos arc. Kreol bőr, vagy éppen nagyon is fehér, a kendő védelme alatt. Erős kéz. Erős járás, tehát erős láb. Zavartalan tekintet. Kevés szó. Istenem. Egy igazi kiskun parasztlány. És szégyenli. Éppen ellenkező ideálokat mutogatnak neki állandóan a képernyőn, a reklámokban. Keskeny arc, kicsiny kéz, színek a szemén, szájon, mindenütt, a formatervezett melltartókból kibuggyanó formatervezett mell, a darázsderék... Ő... rusnya.

Ki szép? A kétkezi ember szépsége vagy a ki-munkált, értelmiségi lét intellektuális szépsége? Miért csupán az utóbbi? És a szép a jó? A szép megnyugszik magával, úgy jó, ahogy van, a jó elégedetlen a világgal, s küzd a hiányosságok ellen. A jó a lényegre keresi, a szépet csak akkor érdekli a belső, ha szép külsőben tudja megjelentetni. A manőken szép, a reklámbaba a csoda? A parasztlány pedig a jó, csak a lényeg érdekli? Nyilván nem. Mi akkor a különbség, miért kell másképpen élniük, másképpen kinézniük – s miért lenne jó, hogy mindkét arc azonos erővel lehessen előttünk, ha ideált keresünk? A kiskun parasztlány arca legalább olyan szép, mint a butababáé; s Butusbabus elvileg lehet éppoly jó és elmélyült is az élet rejtekeiben, mint a falusi lány.

Miért van az, hogy csak a Butusbából teremtenek ideált? Ő a szépség letéteményese, a siker, az elérhetetlen, ő a vágyunk? Ő lesz az ágyunk a vágyunkban – legfeljebb. Miért nincs ott a vágyágyunkban a testileg-lelkileg erős parasztlány? Bűdös? A keze? A bőre? Próbálták már?

A parasztemberek sorsa – és így fogalma a jóról, a szépről – alapvetően eltér a városiakétól, az értelmiségtől. Nem igaz, hogy az erkölcsi érzékük, a szépről alkotott fogalmuk fejletlen, bárdolatlan. Az az igaz, hogy életük egyszerűen másra vonatkozik: alapvetően a két kézzel végzett munkára és az így megteremthető közvetlen egzisztenciára. Számukra az a fontos, hogy mikor jön a vihar s hoz-e esőt vagy sem; s érdektelen a Chagall kiállítása. A fejőstehenek ellési és szoptatási szokásait figyelik, s nem a bulvárlap bujtatott pornográf rovatát a férj-feleség hirdetésével a harmadik ágypartner iránt.

Egészségesnek kell lennie az év egészében, mert nem megy semmire a lefizetett orvos táppénz-papírjá-

val. El kell végeznie a munkáját. Számára ismeretlen fogalom a munkanélküliség, belehal, ha nem végezheti a dolgát.

Ő akkor boldog, ha a saját, mindennap ismétlődő munkájával ki tudja elégíteni családja alapvető létszükségleteit. Nem megy szabadságra, inkább úgy osztja be az erejét egész évben, hogy soha ne legyen fáradt, hogy holnap is ugyanúgy tudjon dolgozni. Ha mégis elfárad, nem keres mást, mint egyszerűen: lepihen.

A parasztlány erős kezei munkát végeznek, ilyenné teszik a gének. Bőre érintetlen, természetes, izmai szívosak, lába talajt fog. Dereka a munkától vaskosabb, mellei a kényszerűen igen tápláló étkezés hatására duzzadtak, járása kemény és nem akar lépdelés helyett szállni – a földön kell járnia. Több gyerekre készül. Tudja, hogy 30 éves korában meglett nő lesz.

Nagyvárosi társa addig az életkorig esetleg csak a parfümök megkülönböztetésére helyezett nagy hangsúlyt. Értelmiségi apjához hasonlóan mindig is mentes volt a fizikai munkától. Az anyagi nélkülözést nem ismeri, a világ neki jár, a kényelem elvén van megszerelve. Nem enivalóra vágyik, hanem etikai és esztétikai táplálékra, a lelki nyugalomra, a kielégített becsvágyra; ellenfele nem a vihar, hanem riválisa, akinek több esemény, izgalom, érzelm, külföldi kirajzás jut. Fizikai munka helyett idegrendszerét terheli, amely túl bonyolulttá, érzékennyé válik; állandóan keresi-vizsgálja jellemét, alkatát, szépségét, hattyúnyak kell neki, Vénusz-idomok, kiállítások zsibaja, fogadások pletykával fűszerezve. Mindent meg kell – szerezni. Neki árulják az egészséget, a mellbővítést, a lézer-látást, a péniszt pasással és pasas nélkül, a sajtószerrelést.

A társadalmat is meg kell szerezni – s ez meg is történt. Egyetlen, kizárólagos ideállá sminkelték önmaguk vágyait, s a *szerezést* tették meg az élet alapjává és céljává. A teremtés másodlagos.

Pirosposzgas lány emelgeti lábát a kiskun lapon. Nyugodt, tudja, hogy senkit nem érdekel, mit csinál. Sejtí, hogy szép mellei vannak, de ez a tudása is megáll az utca végén. Világraszóló-szép.

Butusbabus ügyes mozdulatokkal igazgatja előre szabott szép formákba lógó-bágyadt mellét. Ma is győzni fog. Az egész világ őt figyeli. E világot ők teremtik. *Megszerezték, hogy teremthessék maguknak.*

Hiszek egy... (Gondolatok Félegyházán)

A fájdalom, igen, hasznos lesz nekem majd egyszer. Esetleg többször.

A topáz is akkor kezd ragyogni teljes szépségében, ha kivesszük a tűzből. A lángok el akarták emészteni, irigységből tönkre akarták tenni tüzes erejű fényét. Ehelyett a topáz vakítóan fényleni kezd. A tűz elemésztí magát, kialszik, a lángok kimúlnak – a topáz feltámad a koromból.

Így vagyok én a fájdalommal.

S bánatom, a gyötrődések helyett, korom és hamu helyett még nagyobb fényeket bocsátok ki magamból. Amikor az aranyat egy gyűrűben smaragddal ékesítik, sokkal szebben ragyog, sejtelmes és drága fénye felmagasztosul. Ha egy gyönyörű fényt egy másikkal fonunk egybe, közös, szövetkezett csillogásuk még káprázatosabb lesz.

Így vagyok én a fájdalammal. Ha kibírtam, ragyogjon kettős erővel az eljövő tett.

S kibírjuk. Ha nem akarjuk, akkor is. Az ember elpusztíthatatlan. Aki feladja, az is az. Már továbbél gyermekében, hatásában, él hiányával.

De akarjuk. Nincs annyi kín, ami másnap ne válna jelentéktelen teherré, elviselt kinná, legyőzött gonddá. Akarjuk, anélkül, hogy tudnánk.

Mindig győzni fogunk, mert a tudat alatt és a rációban is bekódolt a sors arra az időtartamra, amíg még lehet, s arra a határmezsgyére, amikor már nincs idő. Azért akarunk élni és megélni minden pillanatban, még az akasztófa alatt megtelt gatyával is, mert zsigereinkben igazul a fájdalom: soha nem lesz többé. Csak ez az egy, csak ez az egyetlen „soha” az érvényes; amíg élünk, addig nincs „soha”; egyetlen egyszer van csak, de azt már nem éljük meg.

Azért lesz hasznos a fájdalom, mert hatására a sürgető időt jobban kihasználjuk. Nem akarunk újabb kínos veszteségeket. A fájdalom megedz. Nem eltompít, hanem ruganyossá, acélossá tesz.

Mindenkit levert már a saját élete, megmutatva a majdani utolsó vereség előfutását. Padlón heverve, kiütött tetszhalottként egyetlen gondolatunk van: hogyan lehet és kell felállni innen. Kisebb kín a másoktól elszenvedett vereség; másokat könnyebb lesz majd legyőzni, mint a legtitokzatosabb ellenfelet: önmagunkat. És ez természetes. Sokkal egyszerűbb kifelé bajtvívni,

mint befelé szurkálni a gyilokkal. Az ember soha nem győzheti le önmagát, mert akkor nem kellene hogy legyen Halál. Consummatum est... vég nélkül. Halál nélkül.

Ezt azonban nem tehetjük. Még az öngyilkosok sem. Ők sem tudták önmaguk befejezni, nem tudták likvidálni magukat – a legutolsó másodpercben közbelépett a Halál, átvette az irányítást. Ezért nem érdemes az önpusztítás – hiú remény, magad fölött nem győzhetsz, nem te vagy Az.

Az ezer fájdalom felkészít az edzett életre – hogy képes légy leélni –, a halált megvető bátorságra, arra, hogy újra és újra a tűzbe menjünk, mindenért, hazáért, gyerekért, nőért, vágyért, s még fényesebben érkezünk meg onnan.

Főnix-madár, topáz, smaragddal ékesített aranyfény az életünk. Minden megvívott harc után, minden megsemmisítő csapás után tüzebben és újraszületve térünk vissza dolgainkhoz. S tele türelmetlen vággyal, hogy a maradék pici időben kevesebb fájdalommal végezzük a sorsunkat.

Csak az exhibicionisták, a beteges önteltek hihetik, hogy fájdalom nélküli permanens győzelem a sorsuk, s a megpróbáltatásokat áttolhatják más asztalára. Az ő zárószakaszuk a felkészületlen és döbbenetes kudarc jegyében zajlik majd. Aki nem élte át a bukás válságait, aki nem mászott négykézláb és nem nyomták a fejét víz alá megannyiszor, az értetlenül áll az utolsó nagy pofon elcsattanása előtt, s falfehéren kérdezi a falfehér Halált, hogy milyen színű.

Az én szeretetem azoké, akik nem adják fel, s tudják, mert tudatta velük az életük, hogy jön a következő is, s lesz még számtalan: kudarc, bukás, válság, összeomlás; s derűsen néznek elébe, mert mindig legyőzték.

Nem hiszek a született, az örökös győztesben. A született harcosban hiszek, az egyszemélyes szabadcsapatban, a kuruc bujdosóban, Rákóczi rodostói méltóságában – hisz az ő magányában rendíthetetlen ereje szülte Mária Terézia jóságát, Kossuth bátorságát és a kiegyezés bölcsességét.

Hiszek a megvert ember méltóságában. Küzdelmében a századik vereség után. Hiszek a gyávák várandós erejében. Hiszek abban, hogy a létéért harcoló ember – a Megváltó. Hiszek a hitében.

Életünk, a halál

A gúny bánt. Az öngúny simogat. Nevettet, kedves. Kiskun ember éle legfeljebb az élce.

Könyvemben kerültem, hogy gúnyt űzzek bárkiből.

Élcem tárgya magam voltam. Én mindenesetre ilyenkor derültem – magamon, azon, hogy milyen jókedvűen kacagom ki magamat, akkor is, ha látszólag súlyos terhekről írok, akkor is, ha a jelek szerint mélyen bánt valami, akkor is, ha más zokogna már a helyemben.

Amikor könnyeket említek – gyakran –, akkor is tréfa, könnyedség a könyv. A könny a legtisztább verítékünk. Küzdünk valamiért, harcolunk, s a szemünk – mögötte a nagy varázsló, az ész – verítékezik. Fáj neki a harc heve, kilátástalansága, ismétlődése, a társ nélküli hadviselés: ezért könnyű verítékével jelzi a világnak megpróbáltatásait.

Persze azért él, virul, tervez, taktikázik közben. Másként hogyan harcolna? Ezért soha ne vegyék komolyan a könnyeimet – másokét se, akik írásaimban oly sokszor könnyeznek. Sokszor, persze hogy sokszor, de távolról sem annyiszor, mint a valódi életükben.

Ebben a könyvben – s már az előzőkben is (*Szem, fényvesztés, Valaki dobog a szívemen, Haza szerelem*) – ezerszer is elvérzek. Kocsmákban, kudarcokban, karokban. Barátaim, akik ismerik életemet, nem értenek. Minek a ború, míg bor van?

Bor már nincs. Több mint öt éve egy mikrogramm sincs. Következésképpen ború sincs. Ma már tudom, hogy nincs az életben semmi szép, aminek józanon ne lehetne jobban örülni, mint szeszámorban. Az alkohol majd ború is, baj, kimerülés, depresszió, kibillent mérleg és bebillent méreg.

Több mint fél évtizede kegyes és kedélyes az életem. Ezért engedhettem meg magamnak, hogy elég sokat foglalkozzak kevésbé feltárt érzésekkel: milyen a durva magány, a kivert lét, a kegyetlen fölény, a kilátástalan, alsó világérzet. Láttam, néha átéltem, sokszor inkább csak a közelében mászkálva-érezve megfigyeltem az

emberi élet dühét, keservét, elhagyatottságát. Minden tisztelem az elesettebbé, a védtelenebbé, a szegényebbé, a gyengébbé. Most és máskor róluk írok, közénk képzelem magam, főleg azért, mert viszonylag jómódú és sikeres múltam ellenére gyakran éltem hasonló kétélyekkel, mint ők.

Nem szeretem a hivalkodó győzteseket – ők nekem lelkibeteg vesztesek, akik képtelenek fel- és elismerni az arcukon csattanó pofonokat; ezért mindig „V” betűt mutogatnak, nehogy valaki tényleg odamenjen és leverje azt a bizonyos nagyon nagy fülest, amelytől örökké rettegtek. Persze hogy odamegy valaki. Púp nő a vén.

Nem érdekel a győztes mámor, még gúnyra se. Ha e könyv róluk is szólt néha, egészen biztosan metsző volt a hang. Unom sikereiket, dicsekvéseiket, rablásaikat.

Engem az elesett ember bánata érint meg. Talán mert sikereimet nagy bukások kísérték életem több szakaszában. Tudom, milyen iszonyú erő, s főleg mekkora szerencse kellett az új életekhez. Mert újnak, másnak kell lenned, különben ugyanott kötsz ki.

Összetört gerinc és lélek után a kihajtott fő és az együttérző, önzetlen belső alkat – ezt kell gyakorolni, nem pedig mások korrumpálását, a viszkiszagú bőfőgést a Bahamákon.

A szerelem a leggyakoribb érzés minden könyvemben. Enyhítek: a *szeretet*. Beérem ennyivel.

Nem kell lángokban elégni. Mióta tűz van, úgyis bekövetkezik az magától is. Tedd a kezed a hölgyed vállára, hajtsd az arcod az övéhez, érezd meg a szemfénye melegét, tudj rá nézni és őt látni az egész világon keresztül, bárhol is vagy, vedd észre, hogy érted van, tudd halkan kimondani a nevét, az esti napfényben csavard az ujjaid köré a hajtincseit, vágyaid alkalmankénti röp-pálya-csúcsán szeress gyereket tőle – s ha itt tartasz, megérted, miért van, hogy könyvemben gyakran, elegáns nyugalommal hátradől székében, szemlélődik a jelen fölött e könyv másik nagy játékos: *életünk, a halál*.

Ének a sziken

Gizgazban járok. Tüske szúr, kiszáradt kórók láthatatlan és kellemetlen levelei bántanak. Léptemnek nincs neze, nyoma, elnyel mindent a forró homok. Süppedek benne, nem is homok ez, fehér kiskun homokspecialitás: ez szik. Mozdulatlan minden, márcsak azért is, mert nincs itt semmi, senki. Áll a levegő is, dermesztő lenne a némaság, ha most tél lenne – most azonban nyár van, a 2001. Krisztus születése óta. Ennek tisztelére a hőség a dermesztő. A Pokol.

Majd ha jön az orkán! Az más lesz! A képünkbe vágja a Kiskunság teljes nincstelenségét: homokot, töreket, a tarlókat gaztát, gallyakat a kiszáradt akácfákról, s a nagyobb, a második orkánhullámban megjelennek majd a kévék, a kazlak kibontott szárnyai, repül majd a libatoll mindenfelé, talán öreg tyúkok is csattognak majd a vihar sodrásában. Végigsöpör Isten haragja – amit azzal tetéz, hogy esőt nem ad hozzá.

Most azonban vakító napban táncol a szemem, összeolvad a láthatár. A torkom száraz a portól, a pocso-lyák is kiszáradtak rég. Gyerekkoromban halakat fogtunk a vályogverők után maradt „tavakban”, most azt se látszik már, hol voltak ezek a vízi paradicsomok. Gödrük se maradt. Egy gyönyörű, törött lábú kölyökgólyát is fel tudtunk nevelni a vályogverő pocso-lyák halaiból, magunknak halat sütni és békacombot; a gólya erős lett, hatalmas, vidám jószág, és mintha nem is zuhant volna ki a tanyánk kéményéből kölyökkorában, mintha nem is törte volna el a lábát („török gyerek megvágta, magyar gyerek gyógyítja”), óriási szárnycsapásokkal csatlakozott az ősz elején Délre tartó barátaihoz.

Bennszülött vagyok itt, aszfaltról érkeztetett vissza a honvágy. Körülöttem senki, éhes vagyok, de ha akarnék se nagyon tudnék most mit és hol enni. A tanyák zöme szegény, öreg, omladozik. Hogy kopogjak be, hogy van-e egy szalonnadarab és friss kenyér? Felnézek az égre, megvakít, nem biztat semmire.

Miért vagyok akkor itthon otthon? És visszahoz majd a végső végzetem? Vagy már sose leszek idevalósi? Aszfaltbetyár.

Visszaszúrok a gatzúbe. Belerúgok a bógáncsba. A világ minden égtája felé kergetem a homokot. A levél

nélküli, kiszáradt akácfának egyáltalán nem köszönök. Jól tűrik a magatartásomat.

A Napot figyelmen kívül hagyom, nem érdekel a délibábja sem – nem is tud már olyat rajzolni –, az orkántól pedig gyerekkoromban sem félttem, miért most futnék meg. Abba is belebillentek egyet. A gizgaz bólogat, persze meggyőződés nélkül, nem is érdeklő az egész. A szik – gyanúsán – hallgat. Jó lesz figyelni.

Ember nem jön, nem, az istennek se. Nincs dolga erefelé, ez jól látszik. Valahol titokban dolgoznak, megbújnak, csépelnek, gyomláznak, pányváznak, kapálnak, két holdon: ők most a modern családi gazdaság. Milyen titkos erő tartja fenn a tájat – olyan gyönyörű és szép-e, ahogyan Petőfi látta? Milyen szeszély ad erőt a mostoha sorsú embereknek, hogy itt éljenek?

A földi szenvedés. A számadás, hogy kibírjuk. A remény, amely torkon ragadja a gonosz sorsot, és kidobja a trágyadombra. Elhunyt nagyapáink sírhelye, amelyen a domb alig látszik már, szívja be- és lefelé a homok. Ők tényleg porból lettek – ez talán nem biztos –, és porrá lesznek, ez tény.

Remegő tájakon megyek. Remeg a levegő. Remeg az ember. Remeg az élet, a remek élet. Jó itt. Nem lehetsz könnyelmű, harmadrangú-silány, a szád senkit se érdekel, csak ha betapasztják – a szemedet és a tenyeredet nézik. A kettő között a szívedet elhelyezik valahogy.

Gyerekkorom virágait keresem, és kórót találok a helyükön? Így van ez jól. Öntöztem én itt akár csak egy bokornyit is az elmúlt évtizedekben? Ráterítettem valakire is a köpenyemet? S adtam egy kanál meleg levest bárkinek? Leszedtem a nyálkát az egykor tiszta patakok most zöld lepellel rákosodott vizéről?

Mindig az este győz a napon. Eltűnt a boldog gyerekkor. Kihunyt a fénye. Egy vacak kismadár próbál nekiveselkedni az orkáknak, ez még csak az előszele, de ez is leteríti. A Nap nevet.

Fogom a köpenyem, legalább magamra terítem, nehogy kifújja a szél a kezemből az egyetlen szál virágot, amit a megöntözött bokorban találtam az előbb, mikor kanálnyi forró levesevés közben odapisiltem egyet – s leterítem az aszfaltot.

*A kakas vadul riasztana, ha nem volnék még oly éber
Ő már munkába baktat, mellettem még nem halkul a némbor*

17. *Nyomom veszett, megkeresem
Fényrablók, sötétben vagytok,
Ha éltem, hát nem veszhettem
Pokloból visszafordulok
Jövőm közelg szédítően
Halált ne ordítsatok
Megtalálom hű kedvesem
S nyomában a forró napot*

Vége

Hitted a megfojtott csendből
Ahogy elengedtelek
Hogy – bár némán –
Szerettelek
Már?

S a könnyed befelé folyt a küszöbön
S nem tudtad, párod mér nem köszön
Folyt a pára, s nem láttad tőle
Hogy hol a szerelem
És hol
A határ.

Hol már csak a gyűlölt magány vár.

És maradt most is, mint mindig
Egy búcsúcsókom
A számban árván
Amit végleg egyedül
Fagyva hagytál
Január
Haván.

U.i.:

Eső mossa arcomat, keze lágyan simogat
Anyám cseppen rám az égből, védi kun fiát
Pereg le az életem, az ég könnyel takargat
Bánom már, hogy elhagyom e földi orgiát

IV. Utóirat

*„Állj meg, szegény
Félek régen
Lesz még szépem
Az útszélen”*

„Szemben ezer csillag ragyog

Gubcsi Attila: Búcsú

*Szememben végtelen vagyok
Szeretelen, mint az üstökös
Halálpályán vígan röpdös”*

(144. oldal)

Könnyű könnyben

A könny az emberben olyan, mint a gyémánt a földben. Ezt nem is akarom megmagyarázni.

A világirodalom néhány gyönyörű könnycseppje megmaradt bennem, szivárvány, hófehér, néma; gyászban, méltóságban, elfojtva. Megosztom Önökkel emlékeimet. Mindet Shakespeare adta.

A Herceg, az utolsó szavak a Romeo és Júliában

Borús békével virrad ránk a reggel;
A gyászoló nap fönt ki sem tekint.
Jertek tanács elé e gyászesettel:
Itélünk, oldunk törvényünk szerint;
Mert könnyel jegyzi majd a krónika,
Hogy' élt, s halt Romeo és Júlia

Lear, a Lear királyban, Cordelia halálához

Üvöltsetek, ó, üvöltsetek! Ti mind
Kő-emberek vagytok. Ha nyelv- és szemetek
Enyéim volnának, oly zivatart
Indítanék velök, hogy megszakadna
A mennynek boltozatja.

Kent, látva Lear és Cordelia halálát

Szakadj meg, szív,
Kérlek, szakadj meg!...
Ne gyötörd lelkét. Hagyd, menjen. Nem barátja,
Ki e konok világnak kínpadán
Tovább is nyujtóztatja.

Antonius, a Julius Caesarban

Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni,
A rossz, mit ember tesz, túléli őt
A jó gyakorta sírba száll vele
Ez legyen Caesar sorsa is...
Mert amint Caesar döfni látta Brutust,
Hálátlanság jobban, mint áruló kéz,
Végképp leverte.

Coriolanus

Ne nézzünk gyermek s asszony szemébe,
Szívünkbe ömlik szívük gyöngesége.

(Coriolanus tudta, mily nagy hatással vannak rá a nők, anyja s felesége könnyörgő könnyei – tudta ezt, de beléjük nézett és nem tudott ellenállni nekik: nem igazta le a vele szemben méltatlanul ellenséges Rómát, hanem kivonult

onnan, hogy aztán majd meghaljon az *öt támogató ellenség* kardja által, mert nem volt hajlandó hazája ellen fordulni. Az antumbeli Aufidius vezér, a volszk ellenfél realiztikusabban látta a női könnyet:

Néhány asszonykönnyért, mi olyan olcsó
Mint a hazugság, munkánk fáradoalmát
S vérét eladta. Meg kell halnia. De hallga!
(– dobok, harsonák)

Antonius, az Antonius és Cleopatraban

Megmaradt vérünket holnap korán
Kiontjuk. Köszönöm mindnyájatoknak...
Az örömkönny mossza, csók gyógyítsa meg
A dicső sebeket...
Ó, nap, nem látlak kelni soha többé!
Antonius búcsúzik Fortunától:
Itt fognak kezét. Hát ide jutottunk?
A lábamnál hunyászkodó szivek
Minden vágyát betöltöttem, de most
Olvadva árasztják szirupjukat
A kivirult Caesarra; s én, a nemrég
Felmagasló fenyő, lehántva állok.

Macbeth

Átszúrtuk, de nem öltük meg a kígyót;
Beforr s megél, s régi méregfogatól
Tovább remeghet a mi gyöngye bűnünk...
A nap jó népe álomba merül
S az éj sötét hada prédára gyűl....
Idő, elébe vágsz vad terveimnek:
Elvillan a gyors szándék, hogyha nem
Száguld vele a tett..

Kleopátra

Hát bűn-e a halál nagyititku házát
Betörni, mielőtt belőle rántör
A vad halál? ...
Tűz és levegő vagyok, ami bennem
Egyéb elem, átadom az alanti
Életnek. Készen vagytok? Hát vegyétek
Ajkam végső melegét.

Romeo

*(S a sok könny után éljen, örökké éljen
tanácsadónk és bálványunk, Romeo):*

Futunk a lányhoz, mint diák szabadba
S úgy térünk vissza, mint diák a padba

Állj meg

Állj meg álom
Nincsen párom
Télen-nyáron
Visszavárom

Állj meg, halál
Senki nem vár
Jó a jónál
Csak kísétál

Állj meg, élet
El se érlek
Végignézek
Míg elvérzek

Állj meg, szegény
Jövőd kevély:
Hord tenyerén
Kolduskenyér

Állj meg, szegény
Féllek régen
Lesz még szépem
Az útszélen

Állj meg, édes
Könnyem véres
Szívem érdes
Tested vétkes

Állj meg, király
Koronád már
Fejedbe áll
Guillottin vár

Állj meg, hóhér
Izzon a vér
Kegyelemér'
Nem jár a bér

Állj meg, átok
Leszek új ok
O-ko-zatok
Hol bujdostok

Állj meg, világ
Földünkön át
Nem jutsz tovább
Hűlő honvágy

Estapa-csillag

Mért figyelsz rám?
Atyám! Nem tetszik tán
Fiad a világnál?
Te már csillag vagy. Én élek csak.

A te fényed messzi s hideg.
Az enyém forrásért remeg.
Magasból semmi sem látszik.
Sejtemben unokád mászik.
Hívnál, de én nem mehetek.
Földi sárban lépdesgetek.
A porban, amiből lettem.
Teáltalad, bár kéretlen.
Reszket most is csillagfényed.
Kiárultad földi léted.

Te a Föld körül csapongasz.
Meveted a szabályokat.
Könnyezel, nem látsz élőket.
Csak űrszemét temetőket.
S ide pislogsz, mindig csak le.
Él-e még az élet vize?
Ihatnál-e, csak egy kortyot?
Ha kell, nyelgedes a horgot.

Halk beszédre nyílik a szád.
Éter hallgat zavarán át.
Elmondanád, mit még sose.
Hogy a hitnek van értelme.
Hogy hit nélkül reménytelen.
Bár remény van töménytelen.
Hogy élesszem hú hitemet.
Visszaadja értelmemet.

Szemben ezer csillag ragyog
Szememben végtelen vagyok
Szertelen, mint az üstökös
Halálpályán vígan röpdös
Nincs előtte tér, nincsen vég
Szállj, szállj, képtelen merészség
Csak a bukáspont éget el
Oda csupán hős érhet el
Üstökös leszek, jó?, atyám
Fiad' halál viszi karján
Ám míg él, övé a világ
Üstökösnek éj a virág
Fény az álmos egek alatt
De nem járja tévutadat

Nem gond

Tenyérében életével, s az egy kis doboz csupán
Ébresztgetné a lelkeket, motyogással a száján
Az agg szegény nénike

Hétrétgörnyedt természetben – mely oly sok erőt látott
Hajolj hozzá kegyelettel – s szólítsd benn a világot
Tekints le a kezire

Leskelődne az urakra, szégyell nézni magára
Megszámolja az éveket, mikor tellett ruhára
Ha a szél jéggel jött el

Nem emlékszik, sok év elment, volt valaha családja?
Hideg lyukból vánszorog most, hazája az utcája
S sóska sült hús feltéttel

Kutyakakás járdaszegély, a rendőr elviseli
Zsebében vagyonával a nénit élni engedi
Csak a zápor a veszély

Szolgálólány öregkorra, a nagyúr az élet lett
Békessége nyögő léte, selymes vágy, ha temetnek
Mélyre nyúl minden esély

Nyurga kezek vetnek árnyat, a kis doboz megcsörren
Némán néz a néni föntre, nincs élet a szemében
Kiölte a fényt a láz

Szürke lett a tűzfényesség, mely meggyújtotta régen
Mikor nemes kisasszonyként élt jólét-tengerében
S övék volt a sarki ház

Merengve néz, zord az örvény, a vágyak lerombolva
Rőt szín, rút múlt, néma a száj, jött mások forradalma
Az ünnep hősöknek szólt

Neki véres lett a hajnal, szem helyett kés csillogott
Múltján kitárt karral a pusztítás robogott
S lehányta a kisasszonyt

Kivénhedt nő, szól e kor most, Európa nem koldus
Horizontján aranyló ég, a bús zavar, ha borús
Bíbort ide rongyok helyett

Az anyóka, tenyerén lét, szorongatja két kezét
Lesz-e, ki még felemeli, légbe röpíti testét? –
S térdel földjén, mit szeret

Fák fellegekben

A fák nyújtják zsenge karjukat az égnek
Üzennének egetverő újat a messzeségnek
Hogy a földből ered az erő s a Nap áldás csak
Bár nem mindegy, villámot vagy új sugarat ad

A felhőkre kapaszkodnának a nagyravágyó ifjú fák
Fent lélegeznék a lentre már koszos-szürke ózon illatát
Keringnének, dúdolnák az éter sose hallott varázs zenéjét
S megnéznék, honnan lesi a kőszirti sas a fák madárfészékét

Csodálnák a Földet, mely nekik sár csak, az embereknek kerek
S a vakító fényben meglesnék, milyenek, mit sose látnak, a tengerek
Esőt küldenének a kiszáradt rétekre, s feltáplálnák száraz gyökér életüket

S ha rendezték a világ sorsát, a Föld kedvéért a légben lógni hagynák a fellegeket
Hisz ott pezseg az élet, ahol milliányi ádá az végzet küzd a reményért, mi mindig elszáll
A fák, hamis égbe vágyva, elbuknak az első magaslatnál. Ahol az ember is az Istenre vár

Az első

Fájdalmas volt, mikor szerettem
Nyolc és fél évnyi se lehettem
Izgatott dús teste, nagy titka
Régen nem jártam már oviba

Fonnyadtan néztem az életet
Szerelmem nélkül az éveket
Sírni nem akartam, kis árva
Síron túl szeretőm hogy' várna

Szótlanul mutattam szememmel
Fényt adjon, mint csillag az égen
Meggyötört válasza, – Ó, gyermek!

Kurta kis évvel mit kezdjek
Huszonyolc évem, ó, fájdalom! –
S száz éve csak róla álmodom

Meglestelek

Királynőm voltál egykor, koronád a fehér fürtöd
Kulcslyuk volt a segítőm, ha anyád megfüröszött
Rólad meséltem a kiskutyámnak, Pajtás vigyorgott
S a kölyke vakogta utódjának: látott ilyen bolondot?

Donna

Hagyd csendben a lelkedet, ő pihenni vágy
Hogy ha kell, megsúghassa végakarátát
Merengjen titkos rejtekin, őszidőben
Ha pereg élted, szépítsen elmenőben

Múlik az időd, szakálla ősz s hull a haja
Fagyoskodik, megremeg, de cammog tova
Megállíthatatlan, mint te – lavina voltál
Oroszlánkirály, kéjlányokról álmodtál

Betakar a köd, lucskos hidegével simogatja tested
Asszonyod forró égővére gondolsz, letörlőd könnyed
Rohannál, hogy elérj még egy utolsót, a lobbanó lángot
Kacsázó törekvésed réme láttán kacagnak a frajlájnok

Esik kinn, szakadt benn, sötét lett mindenütt neked
Körötted, gyorsabban mint hitted, fogynak az emberek
Sorra jössz majd te is, az éjszaka pontos, mint a vég
S egy egész halálra kéri kölcsön a megalkuvók lelkét

Karácsony közeleg, a csendről álmodok éjjel-nappal
A Nap hevéről, amikor arcomba borultál az arcoddal
A remegésről, amely egyberázta kéjbe rándult testünk
Az életre, amellyel ketten együtt szerelembe estünk

Égtem mindig, kialudtam mára, de még próbálom szívemet
A felkelő hajnalban, a derengésben egy-kettőt még lépdelek
S ha egy arra járó légi lány szoknyáján átnevet a ledőlő nap
Tudom, hogy – ha jó a halál – magamba rejtem a donnákat

Hol-a-nap?

Számolom a napot	Nyelem a sóhajom
Olvasom az éjjelt	Torkomon fennakad
Rajzolnék holnapot	Életem új nyomon
Vakító fényes jelt	Sehogyse haladhat
Szövöm a mondatot	Elmennék világgá
Szavakkal becézek	Az égbolt lezuhant
Mélyemben a lelkek	Visszalök ahová
Suttogva regélnek	Ledobnak hontalant
Tágítom a határt	Távolt néztem vakon
Nincsen már horizont	A sár most rámragad
Rajta túl majd megáld	Ráncos ősz ajkamon
Mi most csak titkon vonz	Gyávul az igerag
Hallgatom a szférát	Vonaglok Földemen
Zenéje ritmust cseng	Sas zuhan vadászra
Az menjen rajta át	Szétzúzva mindketten
Ki amott Istent sejt	Esnek virágágyra
Szorítom szívemet	Repülni akartam
Ne merjen kiverni	Pusztító vágyamban
Az égből nem lehet	Sír mélye alattam
Többé kimenteni	Fönt múltam nyugtalan

Szonett-szó

Kint recseg a villám, bent az üres lomhán keres helyet
Fent macska ugat a holdra, lent pocok vigyáz kerteket
Csillag sírdogál a fekete felhő szélén, könnye ékköves
Alant a pocsolyákban béka gólyához jóért esedez

Parancsnok hirdeti kardjával az egyenlő testvériséget
Az utcaköveken a kartács nagyokat csattan, jó húst éget
Hab vágtazik a tengeren, tajtékzik a korsó biztos kézben
Harang szólít halálra, menjünk el, dőlöngve-szépen az égen

Senki nem nyomhatja el hangunk, szó szóért kiállt –
És dőlünkben a bárpulton már csak a kurtizán piált
Érdemeink elismeréseként buborékot kértünk, jéggel

S szonettet írtunk széthulló életünk 'tolsó verítékével
Fénylünk az éjszakában, a napon már sötét lett nekünk
Le-áldozóban, keresztnek feszülve, kotyog az életünk

Átvergődök hozzád

Eső áztatja utamat, az arcomon aláfut két csepp
Kezem a kezemben, nekem már egyik se enged
Ver az eső, a két kezem egymást béklyózza
Verek én is, nem tanítottak soha se a jóra

Sárban lépdesek, az út teste tőlem oly sáros
Szőnyeget teríték elém, lépj rám, elmeorvos
Ázott szemem eleven, friss fény játszik benne
Hullj rám, dicsőség, enyém vagy, győztes elme

Nem játszom Napóleont, magam vagyok Bonaparte
Diktálok, vezénylek, feleség tesz koronát fejemre
Minő győzelem, sárban mászó trónus s a hű asszony
Megszakad a szívem – s két szép kéz kúszik ágyékomon

Indák karolnak át, forró ölelések az átkozott esőben
Rézsúton a Nap piheg, borzong tőlem lefekvőben
Aléltan szuszog majd sötét vermében, vakság prédája
Bosszúk élednek, gonoszok súgnak, ébredj öreg árva!

Ébredj napom, utódod áldásért esedez, dicsőségért
Ne sújts rám mindig, mást lakoltass a rút bűnéért
Én mosom a vérem a sárban, tiszta leszek, mint a szűz
Lángolok, ha kell, de ne engem emésszen az üszkös tűz

A sors sodor, a hit cserben hagy, durván vág sebembe
Ítéletem nem ismerem, szegénynek ne legyen reménye
Néma a szám, visszalököm magam az alamuszi világba
Behunyom szemem, csak a fülem vágyik még a jajgatásra

Megtámadom a fényt – szökkenő lábam az agyagba ragad

Szeretteim

Nyír-gallyacskákra jegyzem fel életem
Rovásírás nő múltamról kotyogva a kérgeken
Megyek az ég felé, a föld kitartó anyám

S fentről inti, régen vár már rám az apám
Te, hűséges társam, te nem jöhetsz velem soha
Fáradtan bár, megtörtén se, nem nézhetsz fel oda

Tartalomjegyzék

I. Első (nagy) Átkos után 3	
Istentelenül 4	Fel, fel, el 44
Egy szó 4	Krisztus 45
Ezeregy évszaka meséi 5	Spárta vagy Athén? 47
475 éve 7	Brahman 48
Sejtem már 8	Fecó fohásza 48
1. 9	Szabadság!?. 49
Az új munkásosztály dala 10	A jelölés (Levél Medgyessy Péternek) 51
Lent és fent 11	5. 52
Titok 12	II. Menj-hely 53
Lapsus memoriae 13	Tűzgyermekem 54
Analóg kapcsolat 15	Kereszt nélkül 55
Három nemzedék – a mi van utána? 16	Ég és pokol 56
A vágy hídja 18	A fáraók kezében 57
A szabadság hídja 20	Tavaszi szél 58
Ó, kommunikáció 22	Avar sors 58
2. 23	Ady-álmom 59
Setét 24	Végtelen mély álom 60
Fohász post festam 25	Hurrá!!! 61
Homály 25	6. 62
Az elveszett paradicsom –	Kréta 63
A megtalált paradicsom 26	Verem, beverem 64
Jó napot, lelkem! 28	7. 65
Kukackirály! 29	Vasorrú Papa! Pápa 66
Fél kékvér 30	Gurgula 67
Csillagok, csillagok... 30	Babáknak 68
Fel, fel 31	Legyek 69
Őszülök 31	Isten szolgálatában 71
Palimadárember 32	Szavak 71
Üdvöm 33	8 71
Látó szög 34	Hontalan otthon 72
Bor, dal 34	Párbeszéd 73
Félek, a nagykaszás megjön 35	Pici, apuci 74
EUbabe baba 36	Ágyvár 76
3. 36	Múzsa 77
Érdemei szerint 37	Ágy-ék 78
Gyógyulj meg, G. A. 39	9. 78
Hol áll, halál? 39	Elmosódott arcÉl 79
Horrendum 40	Szeretlek ÉKA 80
Édes úr 40	Lányláng 80
Vad nyom 41	10. 80
Carpe diem 41	Finis sanctificat media –
Fekete-fehér fátyol 42	és az eszköz szent lett 81
4. 43	Sesemmimi 83
Egyetlen 44	11. 83
Tétova tagadás 44	Tévedés 84

Búcsúillat a levegőben	84	Isonzó, vi-gyázzz!	122
12.	84	Sírvirág	123
Urunk	85	Isten szíve	123
Mozdulatlanul	85	Érted	124
13.	85	Szép halál	124
Az Illés tüze	86	15.	124
Édes méh	88	A vén zászlótahó	125
Elmúlt	88	Álomapám	126
A képzelet szárnyán	89	Nemzett nemzet	126
Jön a jövő	89	Lendületlenül	126
Pokoli	90	Éhség	127
Arccpirító poetica	90	Hatvan évem	127
Duett	90	Mikor	128
Különös, mint minden	91	Vissza	128
Menny-hely	92	Álom	129
Apródka	93	Koldusálom	129
Reálkaloda ucca 3.	94	16.	129
Shakespeare véres igazságai	95	A veréb, a fecske és a sas	130
14.	96	Döglött vonal	130
Válás	97	Elemek	131
Örökké	97	Körforgás	131
Szívem	98	Kiegészítő puszta	132
Rózsám	98	Kékszemű fényem	132
Dicsőség az égalattinak	99	Csillagom	133
Az én – az én kalandorom	100	Ki-múlt?	133
Égj, táj	101	Hol-a-nap?	134
Csóró kóró	102	Szonett-szó	134
10 gondolat és egy befejezetlen mondat minden nőhöz	103	Butusbubus – Venceremos!	135
Fiam	104	Hiszek egy...	136
III. Kiskuniában	105	Életünk, a halál	137
Kiskúnia, kishaza	106	Ének a sziken	138
Kiskun ámen	107	17.	140
Magyar ének vagy Rákóczi-mars	109	Vége	140
Dolmányban	110	Ui.	140
Kuruc vagyok	111	IV. Utóirat	141
Fel, támadás	111	Könnyű könnyben	142
Ki nevet a végén?	112	Állj meg	144
A nincs csen	112	Estapa-csillag	144
Career	113	Nem gond	145
Derű, lám	113	Fák fellegekben	146
Életszíneim	114	Meglestelek	147
Fényözön	114	Donna	147
Barbár hit	115	Dalnok	148
Egyszerűen haza	115	Orgonaillat	148
Húsvét két kiskomával	116	Tavasza hasad	148
Apa keze	117	Átvergődök hozzád	149
Lágy lány leszek	119	Szeretteim	149
Vigasz hajszálon	121	Az kell	152

Az kell

Nem kell létem – de az élet!
Földöntúlitól nem félek

Nem kell vigasz – de az igaz
A valóság maga csupasz

Nem kell jövő – de a jelen
Ha a múltam sírban hever

Nem kell a sors – de a lélek
Nekem nem lesz végítélet

Nem kell béke – de az álom
Hogy megkapom vigaszágon

Nem kell a harc – de a kardom
Két kezemben megszorítom

Nem kell nóta – de a dallam
A zene a szívemben van

Nem kell asszony – de a vágya
Hogy rádőlhet sugarára

Nem kell a ház – de a húse
Vitézt vár a hűségese

Nem kell vagyon – de az erő
Az ezeréves őserdő

Nem kell barát – de a keze
A mankómat cserélje le

Nem kell gyerek – de a hite
Hozzon áldást szüleire

Nem kell hírnév – de a csata
Zászlóinkon apánk arca

Nem kell a sír – de a halom
Unokám hol leboruljon

Nem kell jó szó – de a mondat
Csak amit az Ige mondat... – *Pax vobis*

Nem kell remény – de a távlat
Megsímítom a hazámat